

A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

VEAB ÉRTESÍTŐ
1993.

A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

VEAB ÉRTESÍTŐ
1993.

Összeállította: Szabó Márta

Felelős kiadó: Salánki János, a VEAB elnöke
Készült 2000 példányban, 11.3 (A/5 ív) terjedelemben a
Prospektus GM nyomdájában - Veszprém
Felelős vezető: Szentendrei Zoltán

TARTALOM

I. A VEAB 1991. ÉVI KÖZGYŰLÉSE	5
1. Salánki János: Beszámoló a Veszprémi Akadémiai Bizottság 1992. évi munkájáról	5
2. Ádám Antal: Nagy létesítmények földtani monitorozása	12
3. Láng István felszólalása	18
4. Orosz Sándor: Az 1992. évi pályázati eredmények ismertetése	20
II. ESEMÉNYNAPTÁR 1992.....	27
III. BESZÁMOLÓ A SZAK- ÉS MUNKABIZOTTSÁGOK 1992. ÉVI MUNKÁJÁRÓL.....	42
1. Agrártudományi szakbizottság.....	42
2. Bányászati, földtudományi és energetikai szakbizottság.....	47
3. Biológiai szakbizottság.....	51
4. Erdészeti szakbizottság.....	59
5. Gazdaság-, jog és társadalomtudományi szakbizottság.....	67
6. Kémiai szakbizottság.....	78
7. Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottság.....	83
8. Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság.....	88
9. Műszaki szakbizottság.....	92
10. Nyelv- és neveléstudományi szakbizottság.....	97
11. Orvostudományi szakbizottság.....	101
12. Történettudományi szakbizottság.....	111
13. Szerkesztőbizottság.....	120
14. A szak- és munkabizottságok 1992. évi rendezvényei.....	121
IV. BESZÁMOLÓ A VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG TUDOMÁNYOS ALAPÍTVÁNYA KURATÓRIUMÁNAK 1992. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL....	124
V. SZEMÉLYI HIREK.....	126
A VEAB 1992. ÉVI PÁLYÁZATI KIÍRÁSA PÁLYÁZATI FELHÍVÁS	

I.

A VEAB 1992. ÉVI KÖZGYŰLÉSE

BESZÁMOLÓ

a Veszprémi Akadémiai Bizottság 1992. évi munkájáról
Salánki János, az MTA rendes tagja, a VEAB elnöke

Tisztelt Közgyűlés, Kedves Kollégák, Hölgyeim és Uraim!

Örömmel és nagybecsüléssel köszöntöm a Veszprémi Akadémiai Bizottság 20. Közgyűlésén megjelent észak-dunántúli kutató értelmiségieket, szak- és munkabizottságaink vezetőit és tagjait, valamint meghívott vendégeinket. Az Akadémia elnöksége részéről a megbecsülés és elismerés jelének tekintjük, hogy körünkben üdvözölhetjük Láng István akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárát, aki mai közgyűlésünk során néhány gondolatát is meg kívánja osztani velünk. Külön köszöntöm azokat a kollégákat is, akik pályázati kiírásra benyújtott munkáját a bírálóbizottság elfogadásra és elismerésre méltónak ítélte, aminek nyilvános kihirdetésére ugyancsak ma kerül sor.

Szomorú kötelességnek teszek eleget, amikor bejelentem, hogy az elmúlt év során több aktív tagunkat veszítettük el, így Cziráki Józsefet, a Faipari munkabizottság elnökét, Halmai Endrét, a Geodéziai és bányamérési munkabizottság titkárát, Kerényi Lászlónét, a Toxikológiai és állatlelettani, valamint Mendlik Gézá, az erdőgazdálkodási munkabizottság tagját.

Kérem, hogy egy perces felállással adózzunk emléküknek!

Kedves Kollégák!

Az 1992-es év a VEAB működésének 20. éve volt. Tavalyi elhatározásunknak megfelelően a korábbi évek jó tapasztalataira építettük tevékenységünket, másrészt, néhány új kezdeménnyel igyekeztünk továbbfejleszteni a két évtizedes munkát, alkalmazkodva az új lehetőségekhez, körülményekhez, feladatokhoz, melyek a gyökeres politikai és társadalmi átalakulásból adódnak.

Közgyűlésünknek külön jelentőséget ad, hogy az 1992-es tevékenységünket, eredményeinket és gondjainkat ennek az elhatározásnak a szellemében értékelhetjük. Úgy érzem, amennyire megelégedéssel nyugtázhatjuk, hogy nem kevés az az eredmény, amit az elmúlt évben elértünk, annyira nyugtalanító a tudományos szférában is a gondok és nehézségek előtérbe kerülése, aminek kedvezőtlen hatása sok vonatkozásban érzékelhető.

Az év során, a szak- és munkabizottságok megszokott folyamatos munkája mellett, a VEAB elnöksége néhány olyan akciót kezdeményezett és bonyolított le sikeresen, amiben az Akadémia általános politikájára, az MTA közgyűlése és elnöksége állásfoglalására építve igyekezett az északdunántúli régióban a tudomány és az itt dolgozó kutatók érdekeit szolgálni.

Április elején ankétot szerveztünk a kutatóintézetek és felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatok megvitatására és továbbfejlesztésére. Ez az ankét azért volt aktuális, mert országosan vita folyt arról, van-e létjogosultságuk önálló akadémiai kutatóintézeteknek, illetve hogy miképpen lehetne az akadémiai kutatóhelyeket jobban bevonni a felsőoktatásba. Az ankéton bebizonyosodott, hogy régiókban nemcsak, hogy nincs ellentét az akadémiai kutatóintézetek és a felsőoktatási intézmények között, hanem már eddig is széleskörű együttműködés alakult ki a graduális és posztgraduális képzésben egyaránt, és kidolgozott tervek vannak ennek az együttműködésnek a továbbfejlesztésére. Az egyetemek fontosnak tartják az önálló kutatóintézetek létét, a kutatóintézetek pedig szívesen vesznek részt az egyetemi képzésben, esetenként vállalva kihelyezett tanszéki funkciót is.

A felsőoktatással kapcsolatos másik ankétunkat, melyen a Művelődési Minisztérium illetékes államtitkára is részt vett, annak megvitatására rendeztük, hogy a régióban milyen kezdeményezések és feltételek vannak többkarú, teljes egyetem, universitas létrehozására. Nyilatkozatokból ismeretes, hogy ilyen elgondolások Veszprémben, Sopronban, Győrben, Szombathelyen, sőt Mosonmagyaróvárott is kialakultak, ill. Veszprémben a megvalósulás stádiumában vannak. Bizonyos, hogy Északdunántúlon universitas létesítése nem irrealitás, de az is nyilvánvaló, hogy 3-4 önálló egyetem kialakításának sem tárgyi, sem személyi feltételei nem teremthetők meg. Az ankét kicsengése az volt, hogy mindegyik szóba jövő intézmény önmaga fejlesztésén túl keresse az együttműködést és kapcsolatot más intézményekkel is, mert távlatban csak a kooperáció hozhatja meg a sikert az európai értelemben vett egyetemmel válásra.

Első alkalommal fordult elő, hogy egy területi bizottság az Akadémia közgyűléséhez kapcsolódó tudományos ülésszakon önálló programmal szerepelt. Hat szakbizottságunk egy-egy előadása kapott helyet a programban, emellett előadás hangzott el a VEAB 20 évéről is. Területi Bizottságunk szakmai bemutatkozása azért is figyelmet érdemel, mert elsősorban regionális vonatkozású tudományos témákat érintett és az előadásokat eddig akadémian nem szerepelt kutatóink tartották. A régió kutatói és kutatásai ezáltal is közelebb kerültek a nagy Akadémiához.

E három ülés anyaga külön kiadványban megjelent, illetve megjelenés alatt áll.

Még két új kezdeményezésről kívánok megemlékezni, melyek a jövőre nézve is útmutatóak lehetnek: a kórházigazgató főorvosokkal és az országgyűlési képviselőkkel való találkozásról.

Régiók jellegénél fogva szak- és munkabizottsági tagjaink jelentős része nem főhivatású kutató, vagy oktató, hanem más tevékenysége mellett végez tudományos munkát. A kutatás rendszerint mindennapi munkájukhoz kapcsolódik, ezért fontos kérdés, vajon a hivatali felelősök segítik, támogatják-e ilyen irányú törekvéseiket, vagy sem.

Az az elgondolásunk, hogy a különböző szakterületek állami vezetőivel és az ott tudományos minősítéssel rendelkező szakemberekkel találkozókat szervezünk a kutatómunka lehetőségeinek megvitatása és támogatása érdekében. Az első megbeszélést a régió kórházigazgatóival tartottuk, és az ankétra meghívtuk az Akadémia Orvosi Tudományok Osztálya elnökhelyettesét, valamint a Népjóléti Minisztérium illetékes államtitkárát is. Az előadások és a vita során kiderült, hogy a kórházi kutatómunka feltételei igen mostohák és sokat romlottak az utóbbi években, mégis vannak megszállottak, akik a gyógyító munka mellett minden alkalmat megragadnak a kutatásra.

A megszólaló igazgató főorvosok mindegyike hangsúlyozta, mennyire fontos a tudományos munka és az eredmények felhasználása a gyógyítás érdekében, de pesszimisták voltak

az anyagi támogatás lehetőségeit illetően. Ennek ellenére reméljük, hogy rendezvényünk hozzájárult a kutató orvosok jobb helyi megbecsüléséhez, munkájuk segítéséhez és tudományos ambícióik, erőfeszítéseik támogatásához.

A régió országgyűlési képviselőivel való találkozást elsősorban azért szerveztük, hogy a parlament elé kerülő akadémiai törvénytervezetről és a tudomány támogatásának fontosságáról legyen alkalmunk velük gondolatot cserélni. Meg kell mondani, hogy a személyes találkozót csak 6 régióbeli képviselővel sikerült megszervezni, mégis ezek a megbeszélések igen hasznosnak bizonyultak. Számos kérdésben szolgáltunk felvilágosítással, és minden esetben a tudomány és az Akadémia fontossága iránti elismeréssel találkoztunk. Ugyanakkor az volt a benyomásunk, hogy ez az elismerés nem párosul azzal a felismeréssel, hogy a tudományt és a kutatást végzőket nemcsak morálisan és szavakban kell elismerni, hanem biztosítani kell munkájukhoz az anyagi feltételeket is, és nem szabad előidézni anyagiak megvonásával a színvonal visszaesését.

Az Akadémia múlt heti rendkívüli közgyűlésén hallottak ez utóbbi aggodalmat támasztják alá: a tudományra fordított összegek csökkennek a következő évben, sőt a további években sincs elgondolás arra, hogy legalább az inflációt kompenzálni lehetne. Ilyen körülmények között jogosnak tűnik az a félelem, hogy a nemzetközi rangot kivívott magyar tudomány ellátottsága és előbb-utóbb színvonala is sodródik a harmadik világ felé, illetve egyre több értékes kutató hagyja el nemcsak átmenetileg, de végleg az országot.

Szak- és munkabizottságaink ez évben is eredményesen tevékenykedtek.

Összesen 171 szakmai ülés megtartására került sor, ami ugyan 15 %-kal kevesebb, mint az elmúlt évek átlaga, mégis a megnehezült feltételek mellett ez a tudomány iránti lankadatlan érdeklődést és a jó szervező munkát dicséri.

Bizottságainkra jellemző volt, hogy programjaikban keresték a választ a mindennapi élet új jelenségeire, figyelemmel fordultak új tudományos kérdések felé, foglalkoztak a régió problémáival és figyelemmel kísérték, segítették tagjaik tudományos tevékenységét.

Jellemző példaként említem meg, hogy az Agrártudományi szakbizottság alapos vitát folytatott az átalakuló, kis földterületű magántulajdonra épülő mezőgazdaság gépesítésének kérdéseiről, és nemzetközi tapasztalatokra építve konkrét elgondolásokat is megfogalmazott, amit jövőre szélesebb körű ankét keretében kívánnak ismertetni.

A Bányászati, földtudományi és energetikai szakbizottság munkabizottságai a számítástechnika geodéziai alkalmazásának kérdéseiről, valamint a Fertő-tavi geodéziai és geofizikai kutatásokról tartottak tudományos üléseket. Vitaülést tartottak az úrkúti mangánérc felfedezésének 75. évfordulója alkalmából a kutatások újabb eredményeiről is.

A Biológiai szakbizottság, illetve munkabizottságai foglalkoztak a magyarországi szikes vizek helyzetével és várható jövőjével. Más szervezetekkel karöltve részt vettek az Országos Hidrobiológus Napok és az Országos Toxikológiai Konferencia szervezésében, a biotechnológiai kutatások országos áttekintésében.

Az Erdészeti szakbizottság több tudományos ülés keretében foglalkozott az erdőgazdálkodás sajátosságaival és sarkalatos elveivel a piacgazdálkodási körülmények között. Írásba foglalt javaslataival a készülő erdőtörvény tudományos megalapozásához és kidolgozásához is igyekszik hozzájárulni. A szakbizottság felhívja a figyelmet arra, hogy a hosszú távú erdészeti kutatások néhány éves kifizetésű pályázatokkal aligha finanszírozhatók megnyugtató módon.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság nyolc munkabizottsága több sikeres konferenciát rendezett, többek között a közoktatás mai problémáiról, az erőforrás gazdálkodásról, az önkormányzat és a középszintű igazgatás viszonyáról, a kábítószerbűnözés helyzetéről, a jogalkalmazás néhány aktuális kérdéséről. A Politikatudományi és a Filozófiai munkabizottság két ülést szervezett a társadalmi változások problémakörében.

A Kémiai szakbizottság több munkabizottsága az MTA hasonló bizottságával rendezett közös tudományos ülést, ami igen jó kezdeményezés. A Kőolaj- és gázipari munkabizottság az őrségi terület szénhidrogénkutatási eredményeit és az ezzel kapcsolatos hatástanulmányt vitatta meg széles körben. A szakbizottság működését hátrányosan befolyásolta a két veszprémi kutatóintézet felszámolása és a vegyipar visszaesése, ami számos kutató szakmától való elszakadásához vezetett.

A Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottság több más szakbizottsággal, elsősorban a biológiaival és kémiaival együttműködve fejtette ki fő tevékenységét. A Regionális és településfejlesztési munkabizottság az önkormányzatokkal alakított ki szoros kapcsolatot.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság egyike azoknak, melyekben a résztvevő tagok száma és aktivitása is fokozódott a korábbi évekhez képest. Négy jelentősebb rendezvényt szerveztek, köztük a Műszaki Kémiai Napok 92-t, az Akadémia illetékes bizottságával közösen. Foglalkoztak a matematikaoktatás kérdéseivel a mérnökképzésben, és nemzetközi karbantartási konferenciát is rendeztek.

A Műszaki szakbizottság az év során Hidrogénipari munkabizottságot hozott létre, ami egy perespektivikus műszaki fejlesztési terület kérdéseivel foglalkozik. Rendezvényeiken a válságban lévő hazai alumíniumipar sorsával és kibontakozási lehetőségeivel, a posta és rádió-kommunikáció helyzetével, a másodnyersanyag hasznosítás kérdéseivel foglalkoztak. A régióban lezajló gazdasági változások következményei súlyosan érintik a szakbizottságot és tagjait: a vállalati kutatóhelyek megszűntek, a kutatók egy része szétszóródott, pályaelhagyásra kényszerült, illetve egzisztenciális gondokkal küzd. Féltő, hogy számos jól képzett, alkotó műszaki szakember örökre elvész a tudományos kutatás számára.

A Nyelv- és neveléstudományi szakbizottság öt munkabizottsága közül a Könyvtártudományi-, Neveléstudományi- és Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság fejtett ki jelentősebb aktivitást, amit némely esetben a vezetők cseréjének jótékony hatásaként is lehet értékelni. E szakbizottságnál is észlelhető az aktív tagok számának csökkenése.

Az Orvostudományi szakbizottság 11 munkabizottsága széles szakmai spektrumot fog át. Részben más szervekkel közösen 29 rendezvényt szerveztek, melyeken 320 tudományos előadás hangzott el, a kardiológiától a gyógyszerkutatásig, a korszerű diagnosztikai eljárásoktól a genetika, immunológia és a transzfuziológia kérdéséig. A Sport- és mozgásbiológiai munkabizottság ezévből is két sikeres konferenciát szervezett.

A Történettudományi szakbizottság néhány munkabizottsága, így az Archeometriai, Iparégtészeti, Kézművesipartörténeti, országosan egyedi jelentőségű, és ennek megfelelően konferenciáik is országosak. A Magyarságkutatási munkabizottság kiemelkedő rendezvénye volt a Győrben szervezett magyarságkutatási konferencia, és jelentős az a tevékenység, ami a határontúli magyarsággal való kapcsolattartást szolgálja. Ez az a szakbizottság, melynek munkabizottságai több OTKA pályázatot is elnyertek kutatások, illetve kiadvány finanszírozására, amihez a VEAB is nyújtott erkölcsi támogatást.

E rövid áttekintés is mutatja a VEAB-ban működő vezetők és kutatók töretlen aktivitását, és azt, hogy jelentős tudományos közélet folyt ez évben is a régióban. Serkenti a tudományos

életet az akadémiai osztályokkal és bizottságokkal való kapcsolat javulása, ma már számos osztály üléseinek emlékeztetője jut el szakbizottságaink vezetőihez és tagjaihoz. Az akadémiai nagyhéten való szereplésünk mellett erősítette a kapcsolatot az is, hogy részt vettünk abban a közvéleménykutatásban, ami az új levelező tagok ajánlását megelőzte. Hat szakbizottságunk élt a véleménymondás lehetőségével, amit az illetékes tudományos osztályokhoz továbbítottunk. Ugyancsak véleményt mondhattunk a készülő akadémiai alapszabályról is, aminek véglegesítésére és jóváhagyására azonban csak az Akadémiai Törvény elfogadása után kerül majd sor.

Az eredmények hangsúlyozása mellett nem hallgathatjuk el a már említetteken túlmenő gondokat, nehézségeket sem. Bizottsági tagjaink többsége költségvetési intézménynél dolgozik, és enyhén szólva nem élvez magas javadalmazást. Egyre gyakrabban találkozunk azzal, hogy a tudományos ülésekre való eljutás is gondot okoz, az utazási költségek miatt. Sajnos a VEAB is csak kevés lehetőséggel rendelkezik az utazások finanszírozására, így az prognosztizálható, hogy a jövőben csökken a konferenciák és az azokon résztvevők száma. Ha viszont lecsökken a személyes tudományos kommunikáció lehetősége már a régióon belül is, ez károsan fog visszahatni a régió tudományos közéletére.

A megoldást két irányban keressük: egyrészt kérjük az intézmények vezetőit, hogy nyújtsanak utazási támogatást a regionális konferenciákon való részvételhez, másrészt a VEAB is igyekezni fog utiköltség biztosításával segíteni, hogy legalább a minősített kutatók részt tudjanak venni bizottságaik által rendezett tudományos üléseken. Költségvetésünk belső arányainak alakításakor szeretnénk elérni, hogy az utazási támogatásra eddig fordított összeg ne csökkenjen, sőt, ha lehet, növekedjen.

Bizottságaink 1992. évi munkájáról szólva szeretnék röviden utalni az 1993-as év feladataira is.

Az előttünk álló év a három éves akadémiai ciklus utolsó esztendeje lesz, amelyben a tisztújításra is sor kerül minden szinten, így a VEAB-ban is. A bizottságokban az újraválasztás a második félévre esik, és a folyamatosságot is biztosítani kell, ezért kívánatos, hogy jelenlegi szak- és munkabizottságaink terveiket az egész 1993-as évre készítsék el. Ettől függetlenül, egyes szakbizottságokban részleges átalakításra már az év első felében sor kerülhet, ha kényszerítő körülmények azt indokolják. Az elmúlt évek során bekövetkezett személyi változások, új minősített kutatók megjelenése és régi tagok kutatástól, vagy a VEAB működésétől való el távolodása a bizottságok összetételének áttekintését is szükségessé teszi. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy vannak-e olyan bizottságok, melyek életképessége megkérdőjeleződik az utóbbi évek tevékenysége tükrében. A szerkezeti változtatásokat a mostani bizottságok előkészíthetik, de a döntést hagyják az újraválasztás utáni periódusra.

Tisztelt Közgyűlés!

Az 1990-ben indult akadémiai ciklus lényegében a rendszerváltással esett egybe, és az Akadémián belül is a megújulás új igényei jelentkeztek. Ennek sarkalatos pontja volt egy korszerű Akadémiai Törvény kidolgozásának befejezése és parlamenti jóváhagyása. A Törvény elsődleges célja annak jogszerű biztosítása, hogy a Magyar Tudományos Akadémia önkormányzattal rendelkező köztisztületként működhessen. Ugyancsak megoldásra váró feladat volt a tudományos minősítés korábbi rendszerének felülvizsgálata és annak az Egyetemek autonómiájával egyeztetett formában való rendezése. Emellett számunkra, vidéken élő és dolgozó kutató értelmiségiek számára, a Területi Bizottságoknak az Akadémia hierarchiájában való megerősödése, az Akadémiának az egész magyar tudományos életért való felelősségvállalása tűnt biztatónak.

Közel három év távlatából visszatekintve úgy tűnik, várakozásaink csak részben teljesültek. Jóllehet, az Akadémiai Törvény több mint egy éve elkészült, annak parlamenti vitájára nem került sor. Pedig annak hiányában ideiglenes megoldásokkal és sok bizonytalansággal is telített a tudományos élet, tulajdonviszonyoktól kezdve az intézetek nehezező anyagi helyzetén át a régi jogszabályok érvényességének kérdéséig bezárólag. Az Akadémia testületeinek és vezetőinek országos és nemzetközi presztízse, tudomány iránti elkötelezettsége ugyan vitathatatlan és töretlen, mégis, a törvény hiánya a biztonságos alapok hiányát jelenti, és sajnálatos, hogy a törvényalkotás ezt eddig nem ismerte fel.

Legújabb elképzelések szerint az Akadémiai Törvény a Felsőoktatási Törvénnyel együtt kerül a parlament elé a következő év első, vagy második felében.

Lényegében egyelőre hasonló sorsa van a tudományos minősítési rendszer megújulásának is. Ma az az elgondolás, hogy a megszűnő Tudományos Minősítő Bizottság funkcióját megosztva, az egyetemek, illetve az Akadémia veszik át: a kandidaturának megfelelő fokozatot az előbbieket, a tudomány doktora fokozatot az utóbbi bírálja el és ítéli oda. A végső döntés a Felsőoktatási- és az Akadémiáról szóló törvény megalkotása keretében várható, azokba beépítve, külön tudományos minősítésről szóló törvény nélkül. Az igazság az, hogy a törvény megszületéséig a vita nem lezárt, és sajnos, a viták meg-megújulását többnyire a szakmai igénytelenség, egyéni presztízsz-szemponatok és sértődések táplálják, miközben a tudományos teljesítmény megmérettetésének, az eredményességnek igénye egyre hátrább szorul. Ez a bizonytalanság sem hasznos a tudományos élet fejlesztése és a teljesítménynövelés szempontjából, pedig e nélkül hazánk nemzetközi értéke és rangja csak gyengülhet. Tanácsként a régió fiatal és idősebb, kutatással foglalkozó szakemberei számára csak egyet mondhatunk: bizonyos, hogy a TMB 1993-ban még működni fog, ezért hagyják figyelmen kívül a minősítés körüli vitákat, dolgozzanak, publikáljanak, nyújtsák be disszertációjukat, vagy téziseiket most a TMB-hez, később az egyetemekhez vagy az Akadémiához, hogy eredményességük, tudományos értékük ezáltal is elismerést nyerjen.

Több sikerről számolhatunk be a területi bizottságok jelentőségének növekedése és támogatása terén, így a vidéki kutató értelmiség munkásságának elismerése terén is. Akadémiánk elnöke, az elnökség és a közgyűlés is többször kinyilvánította azt, hogy olyan Akadémia építésen munkálkodik, ami az akadémikusokon, a tudományos bizottságokon, az akadémiai intézeteken és egyetemi kutatócsoportokon túl magába foglalja az ország minden tudományos minősítéssel rendelkező értelmiségi dolgozóját. A területi bizottságok ezen túl keretet teremtenek számos minősítéssel nem rendelkező, kutatás iránt elkötelezett értelmiséginek tudományos közéletre, fejlődésre, előrehaladásra. Sajnálatos, hogy az Akadémia számára ma már saját intézményeinek, könyv és folyóiratkiadásának, nemzetközi kapcsolatainak fenntartása is gondot okoz, és erkölcsi támogatáson kívül alig tud mást nyújtani a nem akadémiai keretek között folyó kutatáshoz. Mégis, a területi bizottságok működtetése, tudományos ülések szervezése, pályázatok kiírása és kiadványok megjelentetése olyan erkölcsi támogatást jelent, ami erősíti a társfőhatóságok és a munkahelyek anyagi erőfeszítését is a hatókörükben folyó kutatómunka és az eredményes kutatók megbecsülése érdekében.

Kívánatos lenne, hogy az értékes vidéki kutatások és kutatók a tudományos osztályok és bizottságaik életében, tevékenységében is jussanak nagyobb szerephez. Ezzel segíthetné az Akadémia a szakmai értékek védelmét, támogatásának növelését az akadémiai hálózaton kívül is, az egész magyar tudományosság érdekében.

A tudományos tevékenység költségvetési támogatásának általános csökkentése bármennyire kifogásolható is, olyan tény, amivel számolnunk kell. Ugyanakkor azt is fel kell is-

mernünk, hogy egy újszerű támogatási rendszer, a pályázati rendszer alakul ki, és meg kell tanulni annak használatát. Napjainkban a Kormány által fenntartott Országos Tudományos Kutatási Alap, a felsőoktatási-, műszaki-, egészségügyi alapok és számos hazai és külföldi alapítvány ad támogatást kutatásra, pályázat alapján. Meg kell tanulni élni ezzel a sok papíros-munkát is igénylő tudománytámogatási rendszerrel, ami gyakran legalább olyan jó menedzsert, mint jó kutatót igényel. Talán hasznos lenne, ha a jövő év során arról is szerveznénk ankétot, hogy mi a módja és titka a sikerre számítható pályázatok elkészítésének, különféle kutatástámogatási alapok elnyerésének. Úgy tűnik, régióinkban is vannak, akik már eddig is jó tapasztalatokat szereztek e tekintetben.

Tisztelt Kollégák !

Mai közgyűlésünkkel nem könnyű, de lényegében sikeres évet zárunk.

Munka és szakbizottságaink szakmai rendezvényein túl számos általános jelentőségű, a tudományt érintő kérdésben hallattuk szavunkat, és befolyásolhattuk az országos tudománypolitikát. A tudománnyal foglalkozók rétege számszerűen nem nagy a társadalomban, és sajnos, sokan nem ismerik fel, hogy bizonyos kérdésekben a lényeg nem a számszerűsége van. Az ország gazdasági és társadalmi továbbfejlődésének, felemelkedésének egyik fontos kritériuma a tudományban is jártas, nemzetközi ismeretekkel is rendelkező, jó szakemberek léte és aktív tevékenysége. Számarányánál tízszeresen, százszorosan fontosabb az a szellemi teljesítmény, amit ez a réteg az ország érdekében ki tud fejteni, ha a feltételeket, a nyugodt munka lehetőségét számára biztosítják. Ennek elősegítését szolgáltuk eddig is, és ezt szeretnénk szolgálni a jövőben is. Megköszönöm az Akadémia elnökségének és az önkormányzatoknak e munkánkhoz nyújtott támogatását, megköszönöm bizottságaink vezetőinek ezévi önzetlen munkáját, és kérem, hogy a nehéz feltételek mellett is fogjunk össze, és segítsük a továbbiakban is a régió tudományos életének fennmaradását, továbbfejlődését, színvonalának emelkedését.

NAGY LÉTESÍTMÉNYEK FÖLDTANI MONITOROZÁSA

Ádám Antal, az MTA levelező tagja, a VEAB alelnöke

A tanulmány a geofizika szerepét ismerteti a nagy és veszélyes létesítmények telephelyének aktív tektonikától mentes területen való megválasztásában és a telephely aktivitásának ellenőrzésében (monitorozásában). Az elveket a Paksi Atomerőmű területén végzett vizsgálatokkal szemlélteti.

1. Bevezetés

A csernobili atomerőmű katasztrófájából Európa népei megtanulták, hogy milyen veszéllyel fenyegeti életünket a korszerű technika, ha azt megfelelő biztonsági garanciákkal nem látják el. Bár a csernobili katasztrófát közvetlenül emberi mulasztás idézte elő, éppen napjainkban olvashattunk a sajtóban arról, hogy az ürfelvételek szerint az erőművet, kellő előzetes földtani-geofizikai vizsgálatok hiányában, véletlenül két földtani törés kereszteződésére telepítették, amelynek aktivitása éppen a katasztrófa előtt nőtt meg. (Erre az erőmű csőrendszerének megszakadásából következtek.) Veszélyes nagy létesítmények (az atomerőműveken kívül pl. a völgyzáró gátak, vegyi üzemek, veszélyes hulladéklerakók, stb.) létesítésénél elsődleges feladat a telephely földtani-tektonikai-geofizikai, főként szeizmológiai viszonyainak tisztázása.

E lényegbevágóan fontos feladat megoldásánál a geofizikának kettős szerepe van:

- a/ aktív tektonikától (tehát elsősorban földrengésektől) mentes telephely kiválasztása,
- b/ a tektonikai (szeizmológiai) aktivitás folyamatos ellenőrzése, illetve előrejelzése, azaz "földtani-geofizikai monitorozása".

Mint ahogy Csernobilon kívül több más Kelet-Középeurópában létesített szovjet rendszerű atomerőmű (így Örményországban Jereván közelében, Bulgáriában Kozlodujnál, stb.), a földrengésbiztonság szemszögéből kérdések merültek fel, szükségesnek látszott a Paksi Atomerőmű telephelyének felülvizsgálata tektonikai-geofizikai-szeizmológiai szempontból. Így a fenti címnek megfelelően részletes vizsgálódásunk tárgya a Paksi Atomerőmű. Kutatásainkhoz anyagi támogatást részben az Erőmű adott, részben pedig egy OTKA pályázat révén kaptunk, amelynek címe "Geodinamikai megfigyelő rendszer modellje nagylétesítmények biztonságának növelése végett és a rendszer tesztelése" (1988-1991). A végzett kutatások leírását az alábbiakban a geofizika fent megadott kettős szerepének megfelelően tagoltuk.

2. A Paksi Atomerőmű telephelyének földtani-geofizikai viszonyai

A Paksi Atomerőmű telephelyét az 1960-as évek szovjet biztonsági előírásaival összhangban választották ki. Az akkori ismeretek szerint a telephelyen 1000 évre valószínűsíthető földrengés intenzitását az MSK-64 skála szerint - az erőmű méretezéséhez - 6 fokban állapították meg.

Nem tudunk arról, hogy történt-e fenti szeizmológiai becslésen kívül egyéb földtani-tektonikai-geofizikai vizsgálat is.

Amikor szóba került a Paksi Atomerőmű bővítésének lehetősége, akkor kezdődött el az időközben megváltozott (megszigorított!) szovjet előírásoknak megfelelően a telephely komplex vizsgálata és minősítése, és ekkor már a 10000 év alatt várható maximális földrengésintenzitás és horizontális gyorsulás meghatározása.

Nem feladatom ennek a hosszú, a szovjet és a magyar szakértők heves vitáitól sem mentes "megismerési folyamat" részleteinek ismertetése. A kérdés ma sincs még megnyugtatóan lezárva, és éppen az OMFb patronálása mellett, egy "független bizottság" feladata napjainkban a végső szentenciák kimondása a 10000 év alatt várható maximális földrengésintenzitás és ezzel összefüggésben a horizontális gyorsulás értékeire nézve. Ez utóbbinak az 1990. júniusáig lezárt vizsgálatok szerinti értékét (0.19 g, ahol g = a nehézségi gyorsulás) újabban megkérdőjelezték, tehát e kérdésben is dönteni kell.

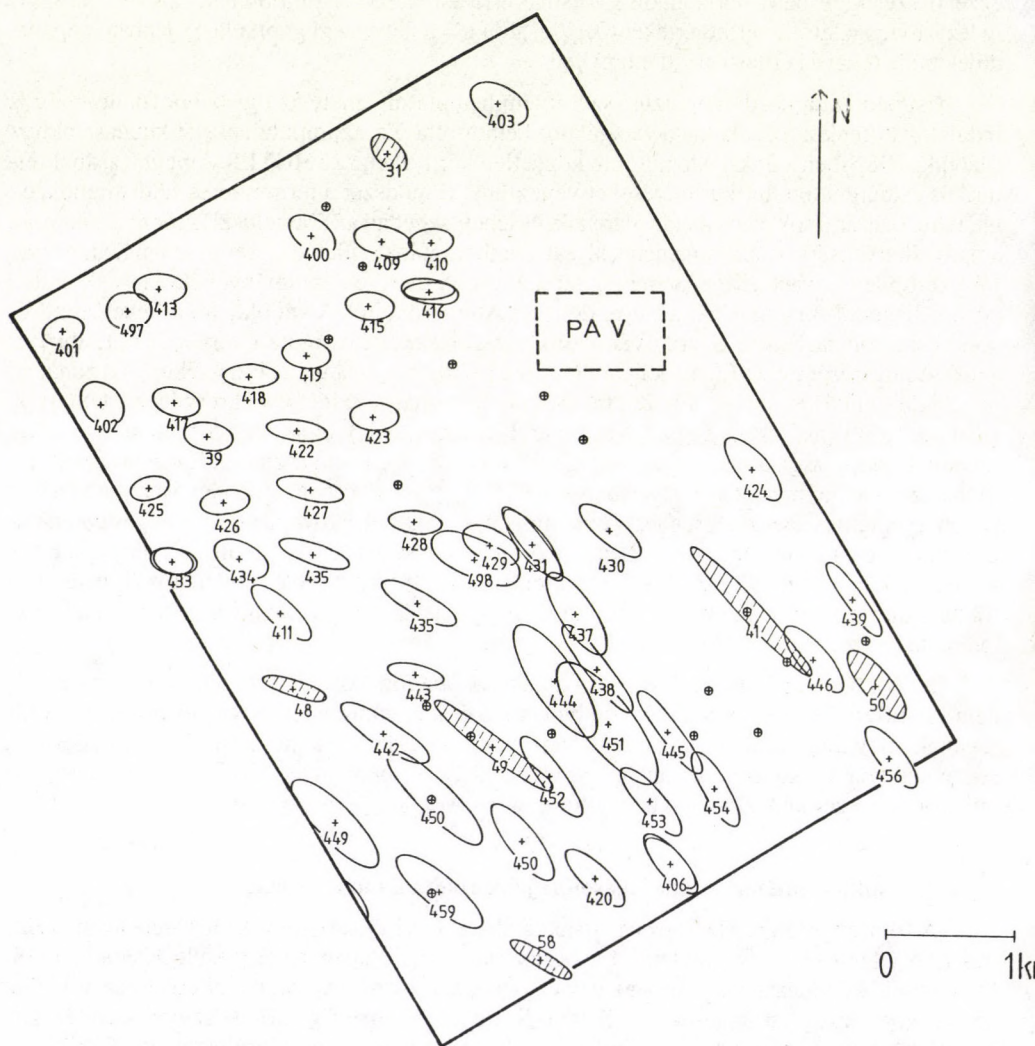
Csupán azt a kezdő impulzust szeretném bemutatni, amely az egész bonyolult, máig is indulatokat gerjesztő, sokoldalú vizsgálatot beindította. Ez az impulzus saját kutatásainkhoz fűződik. 1985-ben a Paksi Atomerőmű közvetlen környékén az ERŐTERV megbízásából tellurikus és magnetotellurikus méréseket végeztünk. E módszer a természetes földi áramok, az un. tellurikus áramok vizsgálatán alapszik, és lehetőséget ad az árameloszlás törvénye alapján a nagyellenállású kristályos medencealjzat domborzatának, illetve ezzel összhangban a fedő jólvezető üledék vastagságának meghatározására. A mérések eredményeként egy tektonikai zóna rajzolódott ki alig néhány km-re délre az Atomerőműtől. A két oldalán feltehetően törésekkel határolt sasbérc a tellurikus anizotrópia-ellipsziseket bemutató térképünk (1. ábra) és azok értelmezését elősegítő modellábra (2. ábra) alapján nyilvánvaló. Ezt a tektonikai zónát az un. oldaleltolódásos (strike-slip) Zágráb-Kapos-Máramaros-sziget vonal részének tekintették, amelynek több szakaszán (Zágráb, Kaposvár, Kecskemét, stb.) földrengés pattant ki. Az eddigi szeizmológiai vizsgálatok szerint Paks közvetlen környékén nem észleltek földrengéseket. Ez a tény azonban nem zárja ki annak lehetőségét, sőt egy aktív környezetben lévő nyugodt terület éppen a rugalmas energia "csendes" felhalmozódása miatt egy következő földrengés potenciális területe lehet a kínai megfigyelések és előrejelzési kísérletek szerint (un. seismic gap). Ezek a megfontolások szükségessé teszik az atomerőművek területének folyamatos figyelését, a földtani monitorozást, amelynek természetesen meghatározó részét nagy érzékenyséű szeizmológiai hálózat (un. array) képezi.

Időközben - értesüléseink szerint - a Paksi Atomerőmű elkezdte a földrengésjelző és védelmi rendszer felszerelését a működő blokkokra, és a reaktorépület tényleges földrengésállóságának megállapítását. Ezen alapvetően fontos intézkedések nem teszik feleslegessé a tektonikai vonalra koncentrált, annak aktivitását figyelő sokparaméteres földrengés előrejelző monitor-rendszer kialakítását és üzemeltetését.

3. A sokparaméteres földrengéselőrejelző földtani monitorozás

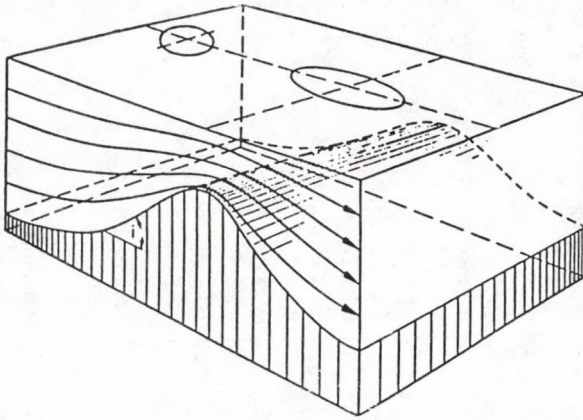
A földrengéselőrejelzésnek napjainkban hatalmas irodalma van. Különösen olyan szeizmikusan jelentősen veszélyeztetett országok, mint Kína, Japán, az Egyesült Államok, a volt Szovjetunió középpázsiai köztársaságai sokat áldoznak arra, hogy mind emberéletben, mind az anyagi vonatkozásban a károkat csökkentsék megfelelő megfigyelőrendszerek kiépítésével. Ezekben az országokban fejlődött önálló tudománnyá a földrengéselőrejelzés (.pl. T. Rikitake japán professzor 1976-ban az ELSEVIER Kiadónál megjelent első könyvét "Earthquake Prediction" címmel). Kidolgozták a laboratóriumi törési kísérletek alapján a földrengéselőrejelzés fizikai alapjait is (Scholz et al., 1973) és megszületett az un. dilatációs-diffúziós földrengéselőrejelzési elmélet.

1. ábra: A Paksi Atomerőmű környékén mért tellurikus anizotrópia-ellipszisek

2. ábra: Egy nagyellenállású medencealjzat kiemelkedés (sasbérc, antiklinális) felett az elektromos áramvonalak sűrűsödése a jólvezető üledékben és az anizotrópiaellipszisek alakulása

Mindezeket figyelembe véve tette meg a ajánlásait 1986-ban a Nemzetközi Szeizmológiai és Földbelsőfizikai Asszociáció (IASPEI) a földrengéselőjelző obszervatóriumra nézve (3. ábra). (Megjegyezzük, hogy ezzel teljesen összhangban, vagy még ennél is teljesebben foglalkozik a földrengéselőjelzés parametrizálásával intézetünk, az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet által 1985-ben elnyert szabadalom.)

E rendszer megvalósítása végett, a már hivatkozott OTKA pályázat anyagi támogatásával is a MTA Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet a következő elméleti-kísérleti munkákat végezte a Paksi Atomerőmű területére koncentrálva, ugyanakkor hangsúlyozva azt, hogy a kísérletek általánosíthatók valamennyi veszélyes nagylétesítmény földtani-geofizikai monitorozására.

Az Intézetnek ez az egyik, a különböző földtudományi szakterületeket legjobban átfogó kutatása volt az utóbbi időben. (Az egyes kutatási fázisoknál megnevezzük a résztvevőket.). Az egész programot a szerző, mint témafelelős koordinálta.

a/ Adatgyűjtés, adatbank

— Az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet a teszterület tektonikájának jobb megismerése végett - az ERŐTERV pénzügyi támogatásával - 1988-ban besűrítette a tellurikus hálóztát (500 m-es állomástávolságra) az atomerőmű közvetlen környékén és geoelektromos mélyszondázással ellenőrizte a sasbércet és határtöréseit (ÁDÁM ANTAL, SZARKA LÁSZLÓ, VERŐ JÓZSEF, WALLNER ÁKOS).

— A rendelkezésre álló geofizikai (tellurikus, gravitációs és földmágneses), valamint a topográfiai adatokat számítógépre vitte (adatbank) és matematikai módszerek segítségével meghatározta a tektonikai vonal(ak) (törérendszer) legvalószínűbb helyét (PAPP GÁBOR).

b/ Geodéziai munkálatok mind a magassági, mind a vízszintes elmozdulások meghatározására irányultak a törérendszer harántoló szelvények mentén, illetve hálózatban évente, 2 évente ismételt mérések segítségével (valamint a történeti mérési adatok feldolgozásával). Kibővítettük az elmozdulások optimális számítására szolgáló matematikai eljárásokat (SZÁDCZKY-KARDOSS GYULA, BÁNYAI LÁSZLÓ, RÁKÓCZI JÁNOS).

3. ábra: Többparaméteres földrengéselőrejelző obszervatórium (IASPEI) ajánlása

	frekvencia/periódus	érzékenység	elhelyezés	
Adatgyűjtő	akusztikus emisszió	0.1–10 kHz	fúróluk	
	feszültség	nap	"	
	dőlés	nap	10 ⁻⁶	
	vízszint	óra	0.2 msec	
	víz hőmérséklet	óra	1 cm	
	radon	óra	10 ⁻³ °C	
	magnetosztatikus tér	óra	0.2 m Curie/ltr	
	indukált mágneses tér	nap	0.1 nT	
	tellurikus tér	min	0.1 nT Hx, Hy, Z	
	elektromágneses térszint	min hét	0.1 mV	
	talaj hőmérséklet	1–80 MHz néhány keskeny sávban	0.5°	
	felszíni hőmérséklet	óra	1°C	
	léggöri nyomás	óra		
	eső			
	idő			
	ismételt geodéziai mérések		10 ⁻⁶	rögzített pontok
	Szeizmográf	szeizmikus talajnyugtatlanság	dinamika	
		rövid periódus	100–140 dB	
			3 komp.	

A mechanikai feszültség (dőlés, nyúlás, stb.) mérésére szolgáló eszközök kataszterének elkészítése az optimális eszköz kiválasztása céljából. Kísérleti mérések horizontális ingával a törésvonalra merőleges komponenssel (KATONA GYÖRGY).

d/ Részletes szeizmikus zajvizsgálatok a szeizmikus array pontjainak kiválasztásához az érzékenységi küszöb meghatározása végett. Az atomerómű saját zajának (spektrumának) tanulmányozása a távolság és az idő függvényében (MÓNUS PÉTER).

— Az ERŐTERV megbízásából a Szeizmológiai Osztály elkészítette a Paksi Atomerómű külső szeizmológiai megfigyelő rendszerének műszaki terveit (SZEIDOVITZ GYŐZŐ, MÓNUS PÉTER).

e/ Meghatároztuk a Paksi Atomerómű kútjaiban észlelt vízszintingadozás és a Duna vízállása közötti kapcsolatot. Az összefüggés egyértelműen kirajzolódott mind az amplitúdó, mind a fázisadatokban. Kb. 1500 m-nél nagyobb távolságban a Duna 1 évnél kisebb periódusú változásainak hatása kimutathatatlaná vált, tehát az ennél távolabb lévő kutak vízszintingadozása felhasználható a feszültségváltozások indikálására (KATONA GYÖRGY).

f/ Nemzetközi irodalomban, valamint egy szovjet tanulmányút során a Tien Shan határtörésén működő geodinamikai állomáson tanulmányoztuk a — Mecseki Szénbányák területén korábban végzett megfigyeléseink folytatásaként (ÁDÁM ANTAL, SZARKA LÁSZLÓ, VERŐ JÓZSEF) — tellurikus térváltozásokban, a fajlagos ellenállásváltozásokban kifejeződő tektonikai (szeizmikus aszeizmikus) indikációkat. E módszerek a hazai alacsony szeizmicitás miatt feltehetően nehezen hasznosíthatók itthon. A mesterséges térrel végzett EM szondázások eredményesebbnek látszanak, mint a természetes térrel, pl. magnetotellurikával történő mérések, de költségeik igen nagyok és eredményeik nálunk úgylis kétségesek.

g/ Az intézet kifejlesztett (MENTES GYULA) egy olyan digitális szeizmikus adatgyűjtőt, amely nagy pontossággal rögzíti a zajsztintnél bizonyos tényezővel nagyobb amplitúdójú szeizmikus eseményt (földrengést).

4. Összefoglalás

E sokrétű vizsgálatok, műszaki fejlesztések eredményeként javasoljuk kialakítani az alapul választott teszterületen, tehát a Paksi Atomerómű környékén a mikrorengések, az aszeizmikus változások észlelésére szolgáló megfigyelő, előrejelző rendszerünket. Megjegyezzük, hogy az eddigi geodéziai mérések, valamint a horizontális ingákkal végzett igen rövid kísérleteink nem utaltak a tellurikával meghatározott, majd szeizmikus mérésekkel igazolt törési zóna aktivitására. A vizsgálat igen rövid időtartama azonban közel sem tekinthető elegendőnek a törérendszer aktivitásának eldöntéséhez. Ezen a téren a nagyérzékenyséű szeizmikus digitális megfigyelések nem nélkülözhetők!

Láng István , az MTA rendes tagja, az MTA főtítkára felszólalása

Elnök úr, Hölgyeim és Uraim, Tisztelt Közgyűlés !

Mindenekelőtt Kosáry Domokos elnök úr kimentését szeretném tolmácsolni, aki más elfoglaltsága miatt nem tudott eljönni.

Engedjék meg, hogy néhány gondolatomat szavakba foglaljam.

Talán az első az, amivel Salánki elnök úr indította beszámolóját, mely szerint ez már a 20. Kögyűlés, ami azt jelenti, hogy az Akadémia keretében működő területi akadémiai bizottságok immár 20-25 éves történelmi múltra tekintenek vissza. Annak idején Erdey-Grúz Tibor főtítkár, később elnök javaslatára jöttek létre az Akadémia keretében. Ezáltal olyan speciális fórumok alakultak ki az ország különböző területein, ahol az értelmiség megtalálhatja azt a helyet, ahol összejöhet és helyi, valamint országos kérdésekkel foglalkozhat. Az elmúlt 20 évről mérleget vonunk majd, hogy eldöntsük: hogyan tovább?

Érdemes-e fenntartani ezt a rendszert, lehet-e továbbfejleszteni ?

Alakult egy bizottság azzal a feladattal, hogy az Akadémia jövőképét próbálja felvázolni a következő időszakra új programokkal, új működési mechanizmussal. A májusi közgyűlésen fogja ez a bizottság a jelentését előterjeszteni. Azt hiszem, innen az Önök részéről is kell kezdeményezni, hogy ebben a jövőképben a területi bizottságok hogyan és miképpen helyezkedjenek el, milyen további erősítésre, támogatásra van szükség. Költségvetési nehézségek miatt már utazási problémákkal is küzdenek az akadémiai bizottságok. Erre figyelemmel kell lenni a jövő évi költségvetés megállapításánál. A másik gondolat, hogy három speciális területe van az elit értelmiségnek: a felsőoktatás, a tudományos kutatás, a műszaki fejlesztés. Ezek egymásra is építkeznek. Nincs felsőoktatás tudományos kutatás nélkül, helyenként műszaki fejlesztéssel is foglalkoznak. A tudományos kutatók többsége résztvesz egyetemi oktatásban, a műszaki fejlesztés területén dolgozó mérnökök szintén végeznek kutatómunkát. Ez a három szféra rendkívül igényli a jó együttműködést. Ennek egységétől nagymértékben függ, hogy milyen lesz a modernizáció, a társadalmi és gazdasági fejlődés Magyarországon. Természetesen nemcsak ettől függ, de ennek a három szférának az érdekegyeztetésétől rendkívül nagy mértékben. Az érdekek nem esnek mindig egybe, sőt vannak ellentétes érdekek is. De azt hiszem erősebb az, ami összekapcsolja ezt a három szférát, mint ami helyenként és esetenként konfliktusokat teremt. Nagyon szeretném remélni, hogy ez a három szféra tényleg jó egységben, megfelelő módon próbál a jövőben együttműködni, egymást segítve, támogatva, a szűkös anyagi eszközök megfelelő kihasználásával.

A következő gondolat meglehetősen banális. Úgy érzem, többet kell foglalkoznunk tudományos kérdésekkel, mint eddig tettük - mármint a tudományos közéletünkön belül. Több vitára, több tudományos megbeszélésre, az eredményeknek szélesebb körű megvitatására van szükség. Ezt belső igény is mondatja velünk, hiszen szükségünk van sajátmagunk számára is sikerre, saját munkánk tudatosult elismerésére, arra a tudatra, hogy érdemes dolgoznunk és ez hasznos is. De szüksége van az egész szférának - a felsőoktatásnak, a kutatásnak, a fejlesztésnek - arra, hogy a társadalom is megismerje azt amit produkálunk, hogy a politikusok is pontosan tudják, hogy ennek mi a jelentősége az ország távlati fejlődése érdekében. Tehát az intenzívebb tudományos közélet a jövő egyik nagyon fontos igénye.

Engedjék meg, hogy befejezésül azt mondjam: - igen tisztelt egyetemi oktatók, tudományos kutatók, kutatóintézetekben, levéltárakban, kórházakban dolgozó szakemberek, akik kutatómunkát is végeznek, műszaki fejlesztéssel foglalkozó mérnökök - az egység, az együttműködés kulcskérdés a jövőben is. A tudományos igényesség és eredményeinknek tudatosítása a társadalomban, a leszélesebb állampolgári körökben és a politikában alapvető záloga annak, hogy miként fogjuk a következő éveket eredményesen túlélni, hogyan fogjuk a meglévő értékeket a nemzet további fejlődésének szolgálatába állítani.

Ehhez kívánok Önöknek jó munkát és jó eredményeket.

AZ 1992. ÉVI PÁLYÁZATI EREDMÉNYEK ISMERTETÉSE

Orosz Sándor, a neveléstudomány doktora, a VEAB alelnöke

Tisztelt Hölgyeim és Uraim !

A pályázatok eredményeinek ismertetését kezdhethném én is az elnöki beszámolóban és a Főtitkár úr hozzászólásában elhangzott nehézségek felsorolásával, de nem akarok ismétlésbe bocsátkozni.

A nehézségek, gondok ellenére mégiscsak egyfajta "terménybetakarításnak" tekinthetjük a sikeres pályázók eredményeit. A benyújtott pályamunkák száma csökken, színvonaluk az utóbbi 1-2 évben általában emelkedett, ezért a korábbiaknál nagyobb számban lehet azokat jutalmazni.

Az idén 23 pályázatot nyújtottak be a régióban dolgozó kutatók, 18 részesült elismerésben. Nem merek pályadíjat mondani, mert az az összeg, amit ezelőtt 4-6 évvel a VEAB adhatott egy-egy pályamunkáért, még díjnak volt tekinthető, ma - noha névértékben többszörösét tartalmazza ezek a borítékok az akkorinak - tulajdonképpen csak majdnem szimbólikus elismerését jelenti a munkának. Ebben az értékelésben azt is szükségesnek tartom kiemelni, hogy a jelíges pályamunkák elbírálása után egyre több ismerős névvel találkoztunk, ami azt mutatja, hogy a romló körülmények között is vannak akik szívósan, töretlenül tovább kutatnak és a VEAB pályázatain is résztvesznek.

Pályamunkák szakbizottság szerinti megoszlása:

Szakbizottság	Beérkezett	Díjazott	Összesen (Ft)
Agrártudomány	2	2	20.000.-
Bányászat	3	2	24.000.-
Erdészet	1	-	-
Gazdaság-, jog- és társ.tud.	5	5	84.000.-
Kémia	1	1	20.000.-
Környezettud. és területfejl.	2	1	12.000.-
Nyelv- és neveléstud.	3	1	12.000.-
Orvostudomány	4	4	36.000.-
Történettudomány	2	2	20.000.-
Összesen:	23	18	228.000.-

A pályamunkák megyék szerinti megoszlása:

Megye	Beérkezett	Díjazott	Összesen (Ft)
Győr-Moson-Sopron	5	3	44.000.-
Pest	3	3	38.000.-
Vas	4	2	28.000.-
Veszprém	10	8	104.000.-
Zala	2	2	14.000.-
Komárom-Esztergom	1	-	-
Összesen:	25	18	228.000.-

Pályázatok megoszlása és a díjakra fordított összeg fokozatok szerint:

I. fokozat	4 db	80.000.-Ft.
II. fokozat	9 db	108.000.-Ft.
III. fokozat	5 db	40.000.-Ft.
Összesen:	18 db	228.000.-Ft.

(A díjazottak számának különbözőségét az adja, hogy 2 pályázatot két különböző megyében élő pályázó adta be.)

A díjazott tanulmányok

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

II. fokozat

Dr. Csepregi István, Pápa

A hatékonyság és versenyképesség egyes kérdései a mezőgazdaságban és a Közös Piachoz való csatlakozás

A szerző arra a kérdésre keres választ, hogy a magyar mezőgazdaság milyen módon küzdheti le válságát. Azt vizsgálja egy adott gazdaságban, hogy a nyugathoz való felzárkózás-hoz milyen adottsággal rendelkezik, és milyen teendői vannak e cél eléréséhez. Javaslatait agrárökonómiai összehasonlító elemzéssel támasztja alá.

II. fokozat
Dr. Fischl Géza, Keszthely és Lukács Péter, Hévíz

Növényvédelmi tudományos napok

A dolgozat szerzői egy rendezvénysorozaton - a Növényvédelmi Tudományos Napokon - öt év alatt elhangzott, mintegy félezer előadásnak a dokumentatív, számítógépes feltárását végzik el.

Munkájuk elsősorban módszertani értékű, példát adnak arra, hogyan teremthető rend körünk információáradatában, hogyan teremthető olyan tároló- feltárási rendszer, amely lehetővé teszi a szakemberek naprakész tájékozódását.

BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI ÉS ENERGETIKAI SZAKBIZOTTSÁG

II. fokozat
Károlyi Ferenc, Ajka

Külszíni bányászat utáni tájéptés

A szerző a külszíni bányászat befejezése utáni rekultiváció problémáit fejtegeti kellő tudományos alapossággal, tárgyalja a probléma jogi, műszaki, biológiai és gazdasági problémáit.

II. fokozat
Dr. Veress Márton és dr. Péntek Kálmán, Szombathely

Kísérlet a felszíni vertikális karsztosodás kvantitatív leírására

A szerzők számbaveszik a vertikális karsztosodás területeit, majd ismertetik a karsztos térszíntek morfológiáját, és matematikai modellt konstruáltak a vizsgálatokhoz. Munkájuk kellő szakirodalmi tájékozottságot mutat és új eredményeket is tartalmaz.

GAZDASÁG-, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

I. fokozat
Dr. Bakács Tibor, Budakeszi

Nemzetközi környezetvédelmi jog

A mű kronológiai sorrendben mutatja be a hatályos nemzetközi környezetvédelmi szerződéseket. Egyik fő érdeme, hogy a kutatók számára is nehezen hozzáférhető jogszabályok teljes gyűjteményét adja, elemzéseit módszertani hozzájárulásként értékelhetők egy új jogi diszciplína, a környezetjog kialakulásához.

I. fokozat

Dr. Mészáros Károly és dr. Várhelyi István, Sopron

Gazdálkodás az egyes természeti erőforrásokkal

A mű szerzői értékelik az ország és a régió erőforrásainak közelmúltbeli helyzetét, és a hasznosítás komplex elemzését adják. A földterület művelési ágak szerinti bemutatása mellett környezetvédelmi problémákat is tárgyalnak, s javaslatokat tesznek a további hasznosítás érdekében. Külön elismerést érdemel a téma aktualitása.

I. fokozat

Dr. Beszteri Béla, Veszprém

A demokrácia és a piacgazdaság dilemmái

A mű tényanyagra támaszkodva párhuzamba állítja egyrészt a kapitalizmust és piacgazdaságot, másrészt a kommunizmust és szocializmust, illetőleg a demokrácia és a piacgazdaság viszonyát, ezzel a jelenkor problémáinak tisztábban látásához nyújt segítséget, de a gyors változások közepette nem juthat általános érvényű tudományos következtetésekre.

II. fokozat

**Dr. Molnár András, dr. Kocsondi József, Keszthely, dr. Lakner Zoltán
Budapest**

A magyar cukorvertikum komplex elemzése

A pályamunka első két fejezete történeti áttekintést ad a hazai és nemzetközi cukortermelésről, a harmadik fejezetben a termelési technológia cukorvertikumra gyakorolt hatását és a melléktermékek hasznosítását a szerzők, míg a negyedik és ötödik fejezetben - kissé aránytalanul - az iparág privatizációjának és optimalizálásának lehetőségeivel foglalkoznak.

II. fokozat

Dr. Szabó István, Mosonmagyaróvár

A mezőgazdasági termelés ökonomiai kérdései

A dolgozat a hazai mezőgazdasági termelés és az élelmiszer-vertikum ellentmondásaival foglalkozik elméleti közelfítésben. Vizsgálja a kereslet-kínálat viszonyát, különös tekintettel az állami beavatkozások hatására. A logikus szerkezetű, jól áttekinthető munka hozzájárulás egy aktuális probléma megoldásához.

KÉMIAI SZAKBIZOTTSÁG

I. fokozat

Dr. Tomcsányi László, Veszprém

Az alumínium passzíválódás néhány kérdése

A szerző egy nehezen megoldható, aktuális témát dolgozott fel. A felületi oxidréteg képződési mechanizmusával foglalkozik, és az azt befolyásoló tényezőket tárgyaló, gyakran egymásnak ellentmondó munkák összefoglalását adja, kiegészítve azokat saját kísérleteiből levont elméleti következtetésekkel. Munkája példa arra, hogy a jól tervezett alap- és alkalmazott kutatások a gyakorlat számára is hasznos eredményekhez vezet.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKBIZOTTSÁG

II. fokozat

Kocsis Zsolt, Halimba

A faktor- és klaszteranalízis alkalmazási lehetősége a városszerkezet kutatásában, Győr példáján

A logikus felépítésű dolgozat a faktoranalízis és klaszteranalízis jó adatptációjával elemzi Győr népszámlálási közzeteinek meghatározó népesedési, foglalkoztatási és infrastrukturális folyamatait, jellegzetességeit. A korrekt leíró részek a városfejlesztés gyakorlata részére is hasznosítható elemeket tartalmaznak.

NYELV- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

II. fokozat

Dr. Haraszi Erika Ágnes, Győr

Könyvtártöredékek gróf Széchenyi István és a családtagok könyveiből

A Szerző bevezető tanulmányában Széchenyi István és családtagjai könyvgyűjteményének a sorsát írja le, majd a könyvtártöredék legértékesebb 139 könyvét mutatja be címlapmásolatban, egyoldalas tartalmi ismertetéssel. A pályamű nagy érdeme, hogy szorgos, szakszerű kutatómunkával eddig ismeretlen nemzeti, kulturális értéket tár fel.

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

II. fokozat

Dr. Ittész Lilla, Budapest

A rigiditás-plaszticitás személyiségdimenzió vizsgálata szívinfarktust szenvedett betegeknél a Brengelmann-kérdőív alapján

A szerző a VEAB régióban egyedül foglalkozik a szívinfarktust szenvedett betegek személyiségvizsgálatával. Viszonylag kis elemszámú mintában végzett vizsgálatai messzemenő

következtetésekre ugyan nem adnak alapot, de nagy érdeme, hogy a hazánkban eléggé mellőzött problémára tudományos alapossággal hívja fel a figyelmet.

III. fokozat

Dr. Küronya Pál, Ajka-Bakonygyepes

A kilégzett levegő hidrogén-koncentrációjának meghatározásával szerzett tapasztalataink gasztroenterológiai kórképekben

A szerző egy korszerű vizsgálati módszerrel, a H₂ kilégzési teszttel 110 gyermek és 332 felnőtt vizsgálata alapján szerzett tapasztalatait foglalja össze. Eredményei megerősítik a szakirodalomból ismert eredményeket, s ez alátámasztja mondanivalója lényegét, hogy a vizsgáló készüléket minden gyermek- és belgyógyászati osztályon alkalmazni kellene.

III. fokozat

Dr. Molnár László és dr. Kajcsos Teréz, Szombathely

A körzeti orvosi munka néhány mutatójának változása Vas megyében

A szerzők arra vállalkoztak, hogy több évtizeden át gyűjtött adatok alapján elemezzék, minősítsék a körzeti orvosi munkát, bemutatóván, hogy a politikai és gazdasági változásokkal az egészségügy is változik. A sok adatra támaszkodó munkának értékei mellett az a fogyatékosága, hogy kevés szempontot vettek figyelembe a körzetorvosi és rendelőintézeti diagnózisok egybevetésén kívül.

III. fokozat

Turainé dr. Szabados Ilona és Kocsis István, Szombathely

Levegővizsgálatok és hatásuk

A szerzők Szombathelyen 17.500 gyermek akut légzőszervi megbetegedésének gyakoriságát értékelték a levegőszennyezettség összefüggésében; adekvát matematikai statisztikai eljárást alkalmazva értékes információkat adnak az eltérő koncentrációjú szennyező anyagok egészségügyi jelentőségéről. Munkájuk értékét fokozhatta volna néhány más tényező (pl. a vírusfertőzés) együttes figyelembevétele.

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

II. fokozat

Hogya György, Veszprém

Veszprém város temetőinek története

A szerző széleskörű szakirodalmi tájékozódással és eredeti forrásanyag felhasználásával tömör történeti összefoglalást ad a Veszprém területén és közvetlen környékén a temetkezési helyeken végzett ásatások eredményeiről, majd temetkezési hagyományokat és szokásokat ismertet. A térképekkel, fényképekkel illusztrált munka hozzájárul a múlt megbecsüléséhez.

III. fokozat
Károlyi Ferenc, Ajka

Visszaemlékezés a kislődi vashámorra

A rövid pályamunka igen értékes adatokat közöl az alig ismert iparrégészeti lelőhelyről, közli a hámor-romok felmérési rajzát. Célszerű lett volna vázlatos térképet is közölni e vízikerék-meghajtású, fújtatóval működtetett hámorról.

Hölgyeim és Uraim!

A pályázók között több a fiatal, mint korábban volt. Ezt külön is köszöntöm a magam és a VEAB elnöksége nevében.

Minden kutatónak további sikeres munkát kívánok!

Jelzem itt, hogy a VEAB Tudományos Alapítványa legutóbbi kuratóriumi ülésén határozat született arról, hogy 1993-tól a nyertes pályázatok szerzői díja I. fokozatnál 30 ezer, II. fokozatnál 20 ezer és III. fokozatnál 15 ezer forint lesz.

II.

ESEMÉNYNAPTÁR 1992.

január 3.

Az Országos Ösztöndíj Tanács által kiírt pályázatokra jelentkezők meghallgatása a VEAB székházban.

január 6.

Az Országos Ösztöndíj Tanács által kiírt pályázatokra jelentkezők meghallgatása a VEAB székházban.

Január 12-13.

A Matematikai munkabizottság tudományos ülése Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

január 14.

A Kémiai szakbizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

Január 15.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság felolvasó ülése a VEAB székházban.

január 17.

A Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság és a MRE Nyugat- dunántúli Sectiojának előadói ülése Hévízen.

január 23.

A Veszprém megyei állatorvosok továbbképzése a VEAB székházban a Veszprém megyei Állatorvosi Kamara és az Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás közös rendezésében.

január 24.

A Győri Akadémiai Klub Tanácsának ülése Győrben.

január 27.

A Szilikástechnológiai munkabizottság, az MTA Szilikátkémiai munkabizottság és a Veszprémi Egyetem Szilikástechnológiai és Szilikátkémiai és Technológiai tanszéke együttes rendezésében tudományos ülés a VEAB székházban.

január 31-február 1.

A Gyombiológiai munkabizottság tudományos ankétja Keszthelyen a vegyszeres gyomirtás jelentőségéről az átalakuló mezőgazdaságban és a növényvédőszer-ellátás helyzetéről.

február 7.

A VEAB Elnökségének tanácskozása a VEAB székházban.

február 7.

A Klubtanács megbeszélése a VEAB székházban.

február 10.

Az Architex Építőipari Szolgáltató és Export-Import Iroda bemutatkozó előadása a VEAB székházban.

február 14.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Transzfuziológiai Szakmai Kollégium együttes rendezésében továbbképző konferencia "A transzfuziológia kérdései ma és holnap" címmel a VEAB székházban.

február 14-15.

A Diabetes munkacsoport szervezésében II. Dunántúli Diabetes Hétfége a VEAB székházban.

február 19.

A Szilárdásványbányászati munkabizottság és az OMBKE Közép-dunántúli szervezetének ankétja Ajkán a Veszprémi Szénbányák helyzetéről.

február 20.

Klubest a VEAB székházban. Vendég: DIÓSSY LÁSZLÓ Veszprém megyei jogú város polgármestere

február 21.

VEAB ülés Bábolnán a Bábolna Rt. Központjában.

Az ülés napirendje:

SALÁNKI JÁNOS: Tájékoztató az előző VEAB ülés óta eltelt időszak eseményeiről

SALÁNKI JÁNOS, HLA VAY JÓZSEF: A VEAB 1992. évi munkatervének megvitatása

OROSZ SÁNDOR: A VEAB 1993. évi pályázati kiírása

HÖGYÉSZI JÁNOS: Gazdasági beszámoló az 1991. évről és az 1992. év gazdálkodási alapelveinek megvitatása

PAPÓCSI LÁSZLÓ: Bábolna RT kutatásfejlesztési eredményei és célkitűzése

február 21.

A Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság előadói ülése Hévízen.

február 28.

A VEAB Tudományos Alapítvány Kuratóriumának alakuló ülése.

március 6.

A Haza és Haladás Alapítvány rendezésében a Reguly Akadémia első szemesztere a VEAB székházban. Meghívott előadó: SZÓCS GÉZA

március 9-13.

A Veszprémi Egyetem, az University of Wisconsin-Madison, USA és New York University, USA közös rendezésében "Vállalkozásvezetés piaci környezetben" témakörben, szeminárium a VEAB székházban.

március 13.

A Haza és Haladás Alapítvány rendezésében a Reguly Akadémia első szemesztere a VEAB székházban. Meghívott előadó: DURAY MIKLÓS

március 16.

A Környezetjogi és környezetgazdasági munkabizottság ülése a VEAB székházban.

március 17.

A Műemléki munkabizottság ülése Budapesten az Országos Műemléki Felügyelet tanácstermében.

március 17.

A Biogal Gyógyszergyár és az Ipari Biotechnológiai munkabizottság ülése Debrecenben.

március 17.

Az Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottság ülése a VEAB székházban.

március 18.

A Veszprémi Egyetem Tanácsa díszdoktorává avatja HANS PAPE professzort a VEAB székházban.

március 18-19.

A Secunio Munkavédelmi Szolgáltató Kft. rendezésében Építőipari Munkavédelmi Napok a VEAB székházban.

március 19.

A Kertészeti munkabizottság ülése Balatonfüreden.

március 20.

A Haza és Haladás Alapítvány rendezésében a Reguly Akadémia első szemesztere.
Meghívott előadó: HÓDI SÁNDOR

március 26.

Az Erdészeti szakbizottság munkakülése Sopronban.

március 27.

A Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság és a MRE Nyugat- dunántúli Sectiojának előadói ülése Hévízen.

március 27.

A Faipari munkabizottság szimpóziuma Letenyén a Furnér- és Lemezgyárban.

március 28.

Az Orvosi mérés- és számítástechnikai munkabizottság és a Balatonfüredi Állami Szívkórház közös rendezésében finn-magyar ankét.

március 28.

Az Onko-haematológiai munkabizottság, a Magyar Gastroenterológiai Társaság Hepatológiai Sectioja és a Schering cég együttes rendezésében tudományos ülés a VEAB székházban az interferon klinikai alkalmazásáról.

március 28.

A Regionális és területfejlesztési munkabizottság részrendezésében Országos konferencia Győrben "Regionális tudományok integrálása a felsőoktatásban" címmel.

április 1.

"A felsőoktatási intézmények és kutatóintézetek kapcsolata a régióban" címmel VEAB ankét a székházban.

Elhangzott:

Megnyitó: SALÁNKI JÁNOS, a VEAB elnöke

Bevezető előadás:

LIPTÁK ANDRÁS, a Kossuth Lajos Tudományegyetem rektora, az MTA- Atheneum Bizottság társelnöke,

VENETIANER PÁL, az MTA SZBK Biokémiai Intézete igazgatója, az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsának elnöke.

Előadások a régió intézményei részéről:

LISZI JÁNOS, a Veszprémi Egyetem rektora,

GYENIS JÁNOS, az MTA Műszaki Kémiai Kutatóintézet igazgatója,

HERODEK SÁNDOR, az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézet igazgatója,

WINKLER ANDRÁS, az Erdészeti és Faipari Egyetem rektora,

VARGA PÉTER, az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet igazgatója,

JOÓ ISTVÁN, az EFE Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar főigazgatója,

VINCZE LÁSZLÓ, a PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar dékánja,

SUTKA JÓZSEF, az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézet osztályvezetője,

HLAVAY JÓZSEF, a Veszprémi Egyetem tanszékvezetője,

SZEKERES TAMÁS, a Széchenyi István Műszaki Főiskola főigazgatója,

PUSZTAY JÁNOS, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola főigazgatója,

Zárszó: SÁRINGER GYULA, a VEAB alelnöke.

április 2.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság ülése Győrben a Megyei Bíróságon.

április 3.

Az Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság ülése a VEAB székházban.

április 3.

A Veszprémi Egyetem Analitika tanszékének rendezvénye a VEAB székházban.

Előadó: VERESS GÁBOR: Analitikai mérések minőségbiztosítása.

április 3.

A Győri Akadémiai Klub rendezvénye. Előadó: ZSUFFA ISTVÁN: A Duna és a Szigetköz jövője.

április 3.

A Magyar Természetgyógyászok Szövetsége rendezésében reformkonyha bemutató a VEAB székházban.

április 6.

A Szilárdásványbányászati munkabizottság ankétja Tapolcán a bauxitbányászat helyzetéről.

április 9.

A Környezettudományi és településfejlesztési szakbizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

április 9.

A Földtani munkabizottság és a Magyarhoni Földtani Társulat tudományos ülése a VEAB székházban.

április 13.

A Győri Akadémiai Klub esetje: A belga "Chorole Senk" vegyeskar és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola vegyeskarának közös hangversenye.

április 15.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság és az Orvosi mérés- és számítástechnikai munkabizottság együttes ülése a Veszprémi Egyetem Műszaki Informatika és Automatizálás tanszékén.

április 15.

Az Archeometriai és Iparrégészeti munkabizottság felolvasó ülése "Számítástechnika a régészetben" címmel Budapesten az MTA Régészeti Intézetében.

április 16.

Az Orvosi mérés- és számítástechnikai munkabizottság rendezésében "Szelén kerekasztal konferencia" a VEAB székházban.

április 16.

A VEAB akadémikus tagjai és Veszprém, valamint Fejér megyék országgyűlési képviselőinek az Akadémiai Törvénnyel kapcsolatos megbeszélése a VEAB székházban.

április 22.

Az Agrártudományi szakbizottság és a Növénytermesztési munkabizottság tudományos emlékülése Keszthelyen TESSEDIK SÁMUEL születésének 250. évfordulója alkalmából.

április 22.

A Diabetesz munkacsoport tudományos ülése a VEAB székházban a St. Vincent-i deklaráció 2. budapesti találkozójának eredményeiről.

április 22-24.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság, az MTA Műszaki Kémiai Bizottsága és a MTA Műszaki Kémiai Kutató Intézet együttes rendezésében "Műszaki Kémiai Napok 92" elnevezéssel konferencia a VEAB székházban.

április 23.

A Szilikáttechnológiai munkabizottság a Szilikátipari Tudományos Egyesület, a Gépipari Tudományos Egyesület Veszprémi Szervezete és a MTESZ Veszprém Megyei Szervezete közös rendezvénye a VEAB székházban.

április 23.

A Műszaki-fizikai munkabizottság ülése Szombathelyen, a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán.

április 23.

Az Állattenyésztési munkabizottság tudományos ülése Bábolnán.

április 23-24.

A Geodéziai és bányamérési munkabizottság munkaértekezlete "A számítástechnika a geodézia és a bányamérés szolgálatában" címmel Székesfehérváron az EFE Földmérési és Földrendezői Főiskolai Karán.

április 24.

A Nyelv- és neveléstudományi szakbizottság ülése Győrben az Apáczai Csere János Tanárképző Főiskolán.

április 24.

A Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság, valamint a MRE Nyugat-dunántúli Sectiójának előadói ülése Hévízen.

április 24.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Merck Sharp & Dohme cég tudományos ülése "Az élet minősége - új szempont a terápiában" címmel a VEAB székházban.

április 25.

A Környezettudományi munkabizottság és a VE Analitika tanszéke rendezésében környezettudományi vetélkedő a VEAB székházban.

április 25-26.

A Magyarságkutatói munkabizottság, a Domus Hungarica Egyesület és az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola közös rendezésében regionális magyarságkutatói konferencia Győrben.

április 29.

A Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottság és a Hidrológiai és vízi környezetvédelmi munkabizottság tudományos rendezvénye a Dunántúl karsztos jelenségeinek alakulásáról.

április 29.

A VE Analitika tanszéke és a Waters/Division of Millipore cég tudományos ülése a VEAB székházban.

április 30.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi és a Nyelv- és neveléstudományi szakbizottságok tudományos konferenciája Esztergomban "A közoktatás problémái Magyarországon" címmel.

április 30.

A VEAB akadémikus tagjai és Győr-Moson-Sopron-, Komárom-Esztergom-, valamint Vas megyék országgyűlési képviselőinek tanácskozása az Akadémiai Törvényről.

április 30.

Klubest a VEAB székházban. Vendég: HEITLER LÁSZLÓ festőművész.

május 5.

A VEAB tudományos ülése az MTA Közgyűlésén Budapesten az Akadémia Felolvasó termében.

Elhangzott:

BERÉNYI DÉNES: Elnöki megnyitó

SALÁNKI JÁNOS: Hús év a Veszprémi Akadémiai Bizottság

PALÁGYI SYLVIA: Kutatások a balácai villagazdaságban

SZABÓ GÉZA: Nyelv földrajzi szociolingvisztikai kutatások a Veszprémi Akadémiai Bizottság területén

POMOGYI PIROSKA: A Kis-Balaton védőrendszer szerepe a Balaton vízminősége védelmében

LIEBE PÁL-SÁRVÁRI ISTVÁN: A karsztvízháztartás alakulása a Hévízi-tó környezetében

BEDŐ ZOLTÁN: A növénynevelés eredményei és feladatai a régióban

KOVÁCS L. GÁBOR : Neuroendokrinológia a nyugat-magyarországi régióban: az alapkutatástól a diagnosztikai alkalmazásig

Elnöki zárszó

május 8.

Az Erdészeti szakbizottság és munkabizottságainak vitaülése a VEAB székházban.

május 9.

A Hidrogénipari munkabizottság alakuló ülése a VEAB székházban.

május 11.

A Biológiai szakbizottság szakmai kirándulása Pécsre a PAB Biológiai tudományok és Környezetvédelmi bizottságok munkájának megismerése céljából.

május 14.

A Műszaki szakbizottság ankétja a VEAB székházban.

május 15.

A Győri Akadémiai Klub estje. Vendég: **KORCSMÁROS GYÖRGY, KISS JÁNOS:** Beszélgetés a színházról.

május 18.

A Magyar Jogász Egylet veszprémi szervezete szakmai előadása a VEAB székházban.

május 18-19.

A Matematikai munkabizottság tudományos ülése Esztergomban a Vitéz János Tanítóképző Főiskolán.

május 19.

A Növénytermesztési munkabizottság tudományos ülése Keszthelyen a rozs és triticales nemesítés időszereű kérdéseiről.

május 20.

A Neveléstudományi munkabizottság felolvasó ülése Zircen a III. Béla Gimnáziumban.

május 21.

Az Entomológiai munkabizottság és a MAE Növényvédelmi Társaság Növénykórtani Munkabizottsága közös rendezvénye a hazai lisztharomkutatásról Martonvásáron, az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében.

május 21.

A Kardiológiai munkabizottság tudományos ülése Győrben, a Honvédkórházban.

május 21.

A Genetikai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban, az invarzív prenatális vizsgálatok tapasztalatairól.

május 22.

A Településtörténeti munkabizottság, a Kultsár István Táradalomtudományi és Kiadói Alapítvány és a Balassa Bálint Társaság tudományos konferenciája "A művészetpártolás, mecénatúra, közgyűjtemények Magyarországon" címmel Esztergomban a Balassa Bálint Múzeumban.

május 22.

A Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság, valamint a MRE Nyugat-dunántúli Sectiójának előadói ülése Hévízen.

május 22.

A Kőolaj- és gázipari munkabizottság tudományos ülése az őrségi terület szénhidrogén kutatásairól a VEAB székházban.

május 22.

Klubest a VEAB székházban. Vendég: SZABÓ TAMÁS tárcanélküli miniszter "A gazdaság konszolidációja Magyarországon".

május 23-24.

A Diabetesz munkacsoport konferenciája diabetes mellitus témakörben a VEAB székházban.

május 25-26.

Az Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottság és az MTA Termóanalitikai munkabizottsága együttes ülése a VEAB székházban.

május 28.

A Mező- és erdőgazdasági vállalati munkabizottság ülése Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

május 28.

A Filozófiai munkabizottság ülése Dunaújvárosban, a Műszaki Főiskolán.

május 29.

A Rendszertani és ökológiai munkabizottság kerekasztal konferenciája a VEAB székházban "Szikes vizek problémái Magyarországon" címmel.

május 29.

A Szó-Kép Kiadó Rt. sajtótájékoztatója a megjelenő Új Hírek napilapról.

május

A Néprajzi munkabizottság és a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum rendezésében Néprajzi Nap és Falunap Szentgálon.

június 1.

A Szilárdásványbányászati munkabizottság ankétja Tapolcán a karsztvízszint alakulásáról.

június 3.

A Közgazdaságtudományi munkabizottság alakuló ülése a VEAB székházban.

június 4.

A Könyvtártudományi munkabizottság, a VE Központi Könyvtára és az Eötvös József Megyei Könyvtár közös rendezvénye a VEAB székházban. Vendég: KABDEBO TAMÁS

június 5.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Korányi Frigyes TBC és Tüdőgyógyász Társaság Nyugat-dunántúli Szekciója tudományos ülése Győrben "CT a tüdőgyógyászatban" témakörben.

június 8.

Az Országos Ösztöndíj Tanács pályázatára jelentkezők meghallgatása a VEAB székházban.

június 8-11.

Osztrák-magyar tudományos tanácskozás "Az európai édesvízi állatvilág történelmi állatföldrajza" témakörben a VEAB székházban.

június 11.

A VEAB Klub kirándulása Vértesszőlősn és Tatán.

június 15.

A Gazdasági-polgári jogi munkabizottság ülése a VEAB székházban.

június 15.

Az Országos Ösztöndíj Tanács pályázatára jelentkezők meghallgatása a VEAB székházban.

június 15-17.

A Vállalatkibernetikai munkabizottság, a Veszprémi Egyetem és a Ráció Kutatói és Szervezési Kft. közös rendezésében a IV. karbantartási konferencia: "Sikerorientált karbantartás - gyakorlati tapasztalatok" címmel.

június 17.

A Vadgazdálkodási munkabizottság tudományos ülése Rinyatamásiban "Szarvasgazdálkodás a VEAB régióban" témakörben.

június 17.

Az Entomológiai és fitopatológiai munkabizottság és a Gyombiológiai munkabizottság együttes ülése "Bogyósgyümölcsűek védelme" témakörben Fertődön.

június 18.

A Könyvtártudományi munkabizottság ülése Szombathelyen, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán.

június 18.

A Kézművesipartörténeti munkabizottság ülése Budapesten.

június 19.

Az Országos Ösztöndíj Tanács pályázatára jelentkezők meghallgatása a VEAB székházban.

június 22.

A Magyar Jogász Egylet Veszprém megyei Szervezete tudományos ülése a VEAB székházban.

június 23-24.

A Sport- és mozgásbiológiai munkabizottság, a MOB Szakmai Tudományos Bizottsága, az MTST Sportszociológiai Szakbizottsága, a Veszprém megyei Sportigazgatóság és a VE Testnevelés tanszéke rendezésében tudományos konferencia "Olimpia és társadalom" címmel a VEAB székházban.

június 24-25.

A Neveléstudományi munkabizottság részrendezésében regionális neveléstörténeti konferencia Veszprémben.

június 25-27.

A Természetvédelmi munkabizottság, az MBT Ökológiai Szakosztálya, a MBT Környezet- és Természetvédő Szakosztálya és a PATE Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Kara közös rendezésében a "Szigetközi Tudományos Napok" tudományos ülése Mosonmagyaróváron.

június 25-július 15.

A Frequentzen képzőművész csoport kiállítása a VEAB székház kertjében.

június 30.

Az Aspro-Nicholas Rohde gyógyszerészeti cég tudományos rendezvénye a VEAB székházban.

július 7.

Zenélő Udvar a VEAB székház kertjében. Fellép: a Salzburgi Saxophonquartett

július 8.

Megjelent: a VEAB Értesítő 1992. Összeállította: SZABÓ MÁRTA

július 10.

VEAB ülés a Székházban.

Napirend:

OROSZ SÁNDOR: "A felsőoktatás jelene és jövője a régióban" című VEAB ankétra vonatkozó elgondolások

SALÁNKI JÁNOS: Az MTA elnöksége, tudományos osztályai és a VEAB kapcsolata az elmúlt fél évben

június 10.

A VEAB szak- és munkabizottsági elnökeinek és titkárainak értekezlete a Székházban.

Napirend:

SALÁNKI JÁNOS: Tájékoztató az MTA közgyűléséről

HLAVAY JÓZSEF: A VEAB első félévi munkájának tapasztalatai

június 13.

Megjelent: "Átmenetek és változások Európában a nyolcvanas, kilencvenes években" című tudományos konferencia kiadványa. (1991. szeptember 4-5. Veszprém)

Szerkesztette: BESZTERI BÉLA, MIKOLASEK SÁNDOR, SZILÁGYI ISTVÁN

június 19-26.

A "3. nemzetközi éneklő hét" kiskoncertjei a VEAB székház kertjében.

június 20-22.

A IUPAC Commission of Chromatography and other Analytical Separations mikroszimpoziuma a VEAB székházban.

augusztus 5.

Zenélő Udvar a VEAB Székház kertjében: Program: CSAVLEK ETELKA ária és dalestje. Közreműködik: PRUNYI ILONA zongoraművész.

augusztus 12.

Zenélő Udvar a VEAB székház kertjében: A Veszprémi Vonóegyüttes koncertje.

augusztus 26.

Zenélő Udvar a VEAB székház kertjében. Program: A zsidó zene világa. Közreműködik: RÁSONYI LEILA hegedűművész, MAYER ERIKA zongorakísérő, FEKETE LÁSZLÓ főkántor, KLEIN ERVIN főkántor.

augusztus 24-31.

A IV. finn-magyar néprajzi konferencia a VEAB székházban.

augusztus 27-28.

A Nyelvtudományi munkabizottság és a Magyar Nyelvtudományi Társaság Szombathelyi Csoportja rendezésében a III. dialektológiai szimpozion Szombathelyen, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán.

szeptember 2.

Az MTA Kémiai Technológiai és Környezetvédelmi Munkabizottsága tudományos ülése a VEAB székházban.

szeptember 4.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Magyar Nőorvostársaság laparoszkópia-szimpoziuma Győrben.

szeptember 2-5.

A Hulladékhasznosítási munkabizottság, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium az EGK Másodnyersanyag-hasznosító Bizottsága és a Simmering-i Másodnyersanyag-Hasznosító Üzeme közös rendezésében a III. másodnyersanyag-hasznosító konferencia Sopronban.

szeptember 7-8.

A Graphisoft Kereskedelmi Kft., az Apple Computer Inc. magyarországi képviselete és a Generalsoft Kft. számítógép bemutatója a VEAB székházban.

szeptember 8.

A Műemléki munkabizottság ülése Szombathelyen, a Vas megyei Megyeházán.

szeptember 15.

A Rendszertani és ökológiai munkabizottság kerekasztal megbeszélése "A Fertő ökológiai problémái" témakörben Fertőrákoson, az EDU-VIZIG Fertőtavi Kutatóállomásán.

szeptember 15.

Megjelent: "A kutatóintézetek és felsőoktatási intézmények együttműködése a régióban" című VEAB kiadvány. Összeállította: SZABÓ MÁRTA és SCHULZ ÉVA

szeptember 16.

A Környezettudományi és területfejlesztési-, valamint a Kémiai szakbizottságok együttes ülése Óriszentpéteren "A Bajánsenye-Óriszentpéter-D gáztelepek termelésbe állítása" tárgyú hatástanulmány megvitatása céljából.

szeptember 16.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság tudományos ülése a VEAB székházban matematikai modellezés (konceptiók, alkalmazások a különböző szakterületeken) témakörben.

szeptember 24.

Klubest a VEAB székházban. Vendég: ZONGOR GÁBOR, a Veszprém Megyei Közgyűlés elnöke: "A mai megye"

szeptember 24.

BILL LOMAX előadása a VEAB székházban, a Politikatudományi munkabizottság és a Veszprémi Egyetem Társadalomtudományi tanszéke felkérésére.

szeptember 25.

A Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság, valamint a MRE Nyugat-dunántúli Sectioja együttes előadói ülése Hévízen.

szeptember 25.

Az Állatélettani és toxikológiai munkabizottság tudományos ülése a Toxikológiai Kutató Központ Kft.-ben. Előadó: JOHN E. CASIDA: Pesticid Toxicology and Mode of Action.

szeptember 28.

Az MTA Regionális Kutatások Központja Észak-dunántúli Osztálya Vas megyei Kutatócsoportjának ünnepélyes megnyitása és tudományos ülés Szombathelyen.

szeptember 28.

A Néprajzi munkabizottság, a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság és a Duna Menti Múzeum Szlovákiai Magyar Nemzetiségi Osztálya közös szervezésében tudományos tanácskozás a komáromi (komárnói) Duna Menti Múzeumban.

szeptember 28.

A barokk év jegyében kerekasztal beszélgetés a VEAB székházban.

október 1.

A Földtani munkabizottság és a Magyarhoni Földtani Társulat közös rendezésében vitaülés a VEAB székházban az úrkuti mangánérc kutatás új eredményeiről, a mangánérc felfedezése 75. évfordulója alkalmából.

október 2.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Saldoz Pharma AG cég tudományos ülése a VEAB székházban.

október 2.

A Győri Akadémiai Klub estje. Vendég: GÖCSEI IMRE: Columbus és Amerika felfedezése.

október 7.

A Könyvtári és Informatikai Kamara ülése a VEAB székházban.

október 7-9.

A Biológiai szakbizottság, a Magyar Hidrológiai Társaság Limnológiai Szakosztálya és az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézete együttes rendezésében a XXXIV. Hidrobiológus Napok Tihanyban, áramló vizek kutatása témakörben.

október 8.

A Településtörténeti munkabizottság és az MTA Régészeti és Művészettörténeti Társulat tudományos ülése a VEAB székházban a Gyórt elkerülő autópálya szakasz régészeti leletmentéséről.

október 9.

Az Agrártudományi szakbizottság ülése Mosonmagyaróváron, a PATE Mezőgazdaságtudományi Karán.

október 9.

SALÁNKI JÁNOS, a VEAB elnöke, látogatása Mosonmagyaróváron, a PATE Mezőgazdaságtudományi Karán és Plutzer István polgármesternél.

október 9-10.

A Sport és mozgásbiológiai munkabizottság tudományos konferenciája a VEAB székházban kisiskolások és óvodások szomatikus nevelése témakörben.

október 12.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság munkaértekezlete Győrben, a Széchenyi István Főiskolán.

október 16.

A Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság, valamint a Bazer Hungaria cég tudományos rendezvénye Hévízen.

október 16-17.

A IV. Országos Bányaföldtani Anket Alsóörsön, a Földtani és a Szilárdásványbányászati munkabizottságok rész-szervezésében.

október 19.

A Gazdasági és polgári jogi munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

október 19.

A VEAB elnökségének ülése a székházban. Napirend: A VEAB második félévi programjával kapcsolatos teendők megbeszélése.

október 19-20.

Az MTA Katalízis munkabizottsága tudományos ülése a VEAB székházban.

október 20.

A Korróziós munkabizottság és az MTA Elektrokémiai Munkabizottsága együttes tudományos ülése a VEAB székházban.

október 21.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság munkaülése a VEAB székházban.

október 22.

A Diabetesz munkacsoport és a Lilly Hungaria cég tudományos ülése Veszprémben.

október 22.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Magyar Imre Kórház jubileumi tudományos ülése a kórház megalakulásának 20. évfordulója alkalmából Ajkán.

október 26-27-28.

Az Élettani és toxikológiai munkabizottság és a Toxikológiai Kutató Központ Kft. közös rendezésében "TOX 92" konferencia Balatonfüreden.

október 27.

A Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottság, a TIT Veszprém megyei Egyesülete és a Veszprémi Egyetem Társadalomtudományi tanszéke közös rendezésében tudományos konferencia a VEAB székházban, a kultúra jelene és jövője témakörben.

október 28.

A Műszaki-fizikai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

október 29.

A Rendszertani és ökológiai munkabizottság munkaülése a VEAB székházban.

október 30.

A Filozófiai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

november 3.

A Faipari munkabizottság munkaülése a VEAB székházban.

november 4.

Veszprém Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala és az Olasz Nagykövetség Kereskedelmi Irodája szervezésében olasz-magyar szakember találkozó a VEAB székházban ipari és kommunális hulladékkezelés témakörben.

november 5.

Az Állattenyésztési munkabizottság tudományos ülése Mosonmagyaróváron.

november 6.

A Veszprém megyei Cholnoki Ferenc Kórház Tüdőgondozója, Intézeti Gyógyszertára és az Inthera AG, valamint a Heinrich Mack Nachf. magyarországi képvisellete rendezésében tudományos ülés a VEAB székházban.

november 6.

Az Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság és a Modern Filológiai Társaság veszprémi tagozata együttes ülése a VEAB székházban.

november 6.

A Győri Akadémiai Klub estje. Vendég: WINKLER GÁBOR: "A győri belváros rendezése".

november 9.

A Történettudományi szakbizottság munkaülése a VEAB Székházban.

november 9-11.

A Kézművesipartörténeti munkabizottság által szervezett VIII. Kézművesipartörténeti Szimpózium Veszprémben, a VEAB székházban.

november 10.

A Munkaegészségügyi és toxikológiai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

november 12.

A Közlekedéstudományi munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

november 13.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság ülése a székházban. Napirend: 1. Az 1992. évi pályázatok elbírálása. 2. A szakbizottsági elnökök rövid beszámolója az éves munkáról és a működtetés gondjairól.

november 13.

A Kardiológiai munkabizottság tudományos ülése Szombathelyen.

november 16.

Az Erdészeti szakbizottság vitaülése a VEAB székházban.

november 17.

Az Államjogi és államigazgatási munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

november 19.

A Neveléstudományi munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

november 19.

Az Ipari biotechnológiai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

november 19-20.

A Településtörténeti munkabizottság és a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat együttes tudományos ülése a VEAB székházban.

november 23.

A Környezetjogi és környezetgazdálkodási munkabizottság ülése a VEAB székházban.

november 24.

A VEAB és az Orvostudományi szakbizottság együttes rendezésében tájékoztató összejövetel a régió kórházigazgatói részére a VEAB székházban.

november 25.

A Kőolaj- és gázipari munkabizottság előadói ülése Zalaegerszegen a Magyar Olajipari Múzeumban a műszaki és ipartörténeti szakmúzeumok szerepéről és feladatáról.

november 25.

A Katalízis munkabizottság alakuló ülése a VEAB székházban.

november 26.

Az Alumíniumipari munkabizottság tudományos ülése Ajkán, az Ajkai Timföld Kft. Kaszinójában.

november 27.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság Tudományos Alapítványa kuratóriuma ülése a VEAB Székházban.

november 27.

VEAB ankét a régió felsőoktatásának jelenéről és jövőjéről a Székházban.

Program: Megnyitó: SALÁNKI JÁNOS, a VEAB elnöke

BISZTERSZKI ELEMÉR államtitkár: A magyar felsőoktatás fejlesztésének koncepciója

OROSZ SÁNDOR, a VEAB alelnöke: Tendenciák a régióban

Az egyetemek és főiskolák tervei:

WINKLER ANDRÁS, az Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron, rektora,

LISZI JÁNOS, a Veszprémi Egyetem rektora,

VINCZE LÁSZLÓ, a PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely, dékánja,

KUROLI GÉZA, a PATE Mezőgazdaságtudományi Kar, Mosonmagyaróvár, dékánja,

SZEKERES TAMÁS, a Széchenyi István Főiskola, Győr, főigazgatója

PUSZTAY JÁNOS, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely, főigazgatója,

CSEH SÁNDOR, az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr, főigazgatója,

BAKÓ GYÖNGYI, a Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron, főigazgatója,

GÁRDAI ZOLTÁN, a Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom, főigazgatója,

BENCZE LORÁNT, a Zsámbéki Tanítóképző Főiskola főigazgatója,

ROCKENBAUER LAJOS, a Kodolányi János Nyelvtanárképző Főiskola, Székesfehérvár, főigazgatója,

KANDIKÓ JÓZSEF, a Modern üzelti Tudományok Főiskolája, Tatabánya főigazgatója.

Zárszó: OROSZ SÁNDOR, a VEAB alelnöke.

november 27.

Kerekasztal értekezlet a Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság rendezésében a metabolikus arthrotopathiák tárgykörében Hévízen.

november 27.

A Szilikástechnológiai munkabizottság ülése a Veszprémi Egyetemen.

november

A Gépészeti munkabizottság tudományos ülése a korszerű áramlásmérésről a Veszprémi Egyetemen.

november 27.

A Műszaki szakbizottság munkaiülése a VEAB székházban.

december 2.

A Könyvtártudományi munkabizottság és az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központja továbbképzése a VEAB székházban, a könyvtár, mint kommunikációs és információs központ témakörben.

december 2.

A Veszprém Megyei Cholnoky Ferenc Kórház Szülészeti-Nőgyógyászati Osztálya referáló ülése a VEAB székházban diabetes mellitus és terhesség témakörben.

december 4.

A Geodéziai és bányamérési és a Geofizikai munkabizottságok tudományos ülése Sopronban a Fertő-tavi geodéziai és geofizikai kutatásokról témakörben.

december 4.

A Kémiai szakbizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

december 4.

A Győri Akadémiai Klub estje. Vendég: GRMOS MÁRIA: "A Janus Pannonius Tudományegyetem kialakulása"

december 7.

A Környezettudományi munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban, földtani kutatás a környezetvédelem szolgálatában témakörben.

december 7.

Az Orvostudományi szakbizottság és a Vas megyei Markusovszky Kórház tudományos bizottsága, a TMB megbízásából Szombathelyen a kórház könyvtárában, rendkívüli tudományos ülése keretében, kandidátusi munkahelyi vitát tartott.

MÁRKUS BÉLA: Szemléleti változás az emlőrák komplex kezelésében.

december 10.

A Biotechnológiai munkabizottság tudományos ülése Martonvásáron az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében.

december 10.

A Földtani munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

december 10.

Klubest a VEAB Székházban. Vendég: VÍZI BÉLA: "Kémia a szobrászatban".

december 12.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság 20. Közgyűlése a veszprémi Petőfi Színházban.

Program: SALÁNKI JÁNOS elnöki beszámolója

ÁDÁM ANTAL: Nagy létesítmények földtani monitorozása

OROSZ SÁNDOR: Az 1992. év pályázati eredményei

december 18.

Megjelent: Dunántúl településtörténete IX. "Város-mezőváros- városiasodás"

PAB-VEAB közös kiadvány. Szerkesztette: SOLYMOSI LÁSZLÓ, SOMFAI BALÁZS.

december 22.

Megjelent:

A VEAB felolvasó ülések sorozatának F/20 füzet.

GUSEO ANDRÁS: Sclerosis multiplex Fejér megyében. Epidemiológia, immunológia, terápia.

GYŐRI PÁL: Óvodás gyermekek motora képességeinek kutatási eredményei

december 22.

Megjelent:

A VEAB felolvasó ülések sorozatának F/21 füzet.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság felolvasó ülése a Magyar Tudományos Akadémia Közgyűlésén 1992. május 5.

III.

BESZÁMOLÓ A SZAK- ÉS MUNKABIZOTTSÁGOK 1992. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Varga János

Titkár: Nagy György

Az Agrártudományi szakbizottság alapvető célja, hogy tevékenységével - a VEAB régió területén - hatékonyan hozzájáruljon a mezőgazdaság tudományágai és a mezőgazdasági termelés ágazatai fejlesztéséhez. Ezért a szakbizottság 1992-ben is feladatának tekintette egyrészt a régióban folyó kutató-, illetve fejlesztő munkát tagjain keresztül figyelemmel kísérni, másrészt a szakbizottság és a munkabizottságok ülésein, rendezvényein fórumot biztosítani az összegezhető újabb tudományos eredmények publikálására.

A fenti célkitűzésnek megfelelően a szakbizottságnak a beszámolási időszakban 2 rendezvénye volt.

Keszthelyen - a Növénytermesztési munkabizottság közreműködésével - nyilvános emlékülést hívott össze április 22-re a szakbizottság TESSEDIK SÁMUEL születésének 250 éves évfordulója alkalmából. Az emlékülést üdvözölte és megnyitotta HUNYADI KÁROLY egyetemi docens, dékánhelyettes, a Növénytermesztési munkabizottság tagja.

Az emlékülés keretében elsőként KISMÁNYOKY TAMÁS egyetemi tanár, a Növénytermesztési munkabizottság tagja tartott előadást "TESSEDIK SÁMUEL munkássága a mezőgazdaság fejlesztésének területén" címmel, méltatva előadásában a szakember tevékenységét. Ezt követően RAGASITS ISTVÁN egyetemi docens, a Növénytermesztési munkabizottság elnöke "TESSEDIK SÁMUEL szerepe a magyar mezőgazdasági oktatás megszervezésében" címmel foglalta össze az első magyar mezőgazdasági szakiskola megalapítójának érdemeit.

Az előadásokat követően néhány hozzászóló - más-más érdemét kiemelve - húzta alá jelentőségét TESSEDIK SÁMUEL eredményes életútjának, majd az emlékülésmintegy 150 résztvevője átvonult a "Georgikon" szoborparkba, ahol megkoszorúzták TESSEDIK SÁMUEL mellszobrát.

Befejezésül KARDOS ZOLTÁN egyetemi tanár, a Pannon Agrártudományi Egyetem rektorhelyettese mondott köszönetet a megemlékező emlékülés megrendezéséért s a megjelentek részvételéért.

Mosonmagyaróvárott október 9-én tartotta őszi ülését a szakbizottság, ahol megjelent SALÁNKI JÁNOS akadémikus, a VEAB elnöke. VARGA JÁNOS a szakbizottság elnöke megnyitójában a VEAB elnökség és a titkárság rendszeres tájékoztatását kérte a munka-

bizottságok elnökeiktől, illetve felhívta a szakbizottság tagjainak figyelmét a VEAB "A kutató-intézetek és felsőoktatási intézmények együttműködése a régióban" című kiadványában megjelent anyagára, ajánlva, hogy azt munkájukban hasznosítsák, majd felkérte CSEPREGI ISTVÁN-t, a szakbizottság tagját, hogy tartsa meg már korábban felajánlott előadását, aminek gondolatai ma talán még időszerűbbek lehetnek, mint ennek előtte.

CSEPREGI ISTVÁN megtartotta a "Gondolatok a magántulajdonon alapuló mezőgazdaság gépesítéséről" című előadását, aminek alapján a következő ajánlásokat fogalmazta meg:

1. Hazánkban ma indokolt fejleszteni a hobbykertek gépeltartottságát.

2. Az átmeneti időszakban Magyarországon valamiféle gép- rendszerben kívánatos gondolkodni, aminek révén azok igénye is kielégíthető, akik önállóan nem képesek gépet vásárolni.

3. Érdemes lenne akár gépbérleti szövet, szervezetet is létrehozni.

4. Inkább a nemzetközi gépgyártásba történő bekapcsolódás (pl. alkatrészgyártás) volna indokolt, és nem önálló hazai mezőgépgyártás.

Az 1993. év tevékenységével kapcsolatban a szakbizottság a következőkben határozott:

1. A munkabizottságok a jövő év elején szakterületük helyzetét értékeljék a régióban, s annak megállapításait ajánlásban is fogalmazzák meg, az őszi ülésük témájával pedig kapcsolódjanak az óvári Kar jubileumához.

2. A szakbizottság a jövő év tavaszán szélesebb körű, veszprémi tanácskozáson értékelje a mezőgazdaság helyzetét a régióban, s az ott tett megállapítások, valamint a munkabizottságok ajánlásai összegezéséként dolgozza ki, és az érdekelteknek juttassa el a szakbizottság ajánlását. A szakbizottság őszi ülésén pedig - kapcsolódva az óvári Kar jubileumához - a régióban folyó felsőoktatás helyzetét tárgyalja és értékelje.

A tanácskozás keretében SALÁNKI JÁNOS, a VEAB elnöke útmutató tájékoztatást adott. Felhívta a figyelmet a testület tevékenységének jelentőségére abban, hogy a Magyar Tudományos Akadémia csak akkor tudja a különböző tudományterületeket hatékonyan képviselni, ha minél több tájékoztatás, észrevétel, javaslat révén támaszkodhat a területi bizottságokra, illetve azon belül a szakbizottságokra, s abban elsősorban a minősített szakemberek véleményére. Ezért szükségesek a VEAB régióban is a szakmai rendezvények, ahol összegezhethők a vélemények. Ezek mellett kívánatos, hogy a szakbizottság - a Magyar Tudományos Akadémia testületeiben tevékenykedő - tagjain keresztül közvetlen kapcsolatokat is kiépítsen, aminek keretében kívánatos lehet az Agrártudományok Osztályát meghívni egy mosonmagyaróvári szakbizottsági ülésre, illetve részt venni minél több OTKA pályázatban.

Elhangzott az Agrártudományi szakbizottság október 9-i ülésén:

GONDOLATOK A MAGÁNTULAJDONON ALAPULÓ GAZDASÁG GÉPESÍTÉSÉRŐL

CSEPREGI ISTVÁN, a mezőgazdasági tudomány kandidátusa, Pápa

A téma aktualitása napjainkban egyre fontosabb, miután jelenleg zajlik a mezőgazdaság tulajdonosi átalakulása, melynek keretén belül közel 40 millió AK, mintegy 2 millió ha kerül magántulajdonba.

A tulajdonváltás után a birtokviszonyok átalakulnak, a földtulajdonok viszonylag kismértűek lesznek, éppen ezért adódik az összehasonlítás a Közös Piac birtokviszonyaival és az ennek megfelelő gépesítéssel.

A birtokviszonyok, bár hatással vannak az erőgép nagyságra, a felvázolás azt mutatja, hogy más hatás is érvényesül.

A mezőgazdasági gépgyártás világtendenciájának tanulmányozása segít az eligazodásban, hiszen a fejlett tőkés országok eladásainak 70 %-a 11 nagy gépgyártó kezében van. Ilyen gépgyártási koncentráció mellett nagy szériában lehet gyártani az ottani mezőgazdasági árakhoz képest viszonylag olcsón elérhető áron traktort és munkagépet. Ennek eredményeként alakulhatott ki, hogy a kis 15 ha körüli Közös Piac birtokviszonyainak megfelelően 35.3 kW-os traktoregységnek megfelelő az erőgéppark. Ez időben Magyarországon egy traktorra eső teljesítmény 57.3 kW volt.

A viszonylagos gép olcsóság elbírja a nagyobb traktorsűrűséget is, hiszen a Közös Piac országokban 100 ha mezőgazdasági területre 175 kW traktorkapacitás jut, míg Magyarországon ezen időben 48 kW.

Az ilyen traktorsűrűség teszi lehetővé, hogy az erőgéppel a farmer - drága munkaidejét figyelembevéve - az optimális időben elvégezhesse a mezőgazdasági munkát. Az USA-ban 6-800, Olaszországban 260 üzemórát dolgozik egy traktor. Míg a bérlők és az alvállalkozók tulajdonában lévő traktorok évi 1500 órát dolgoznak. Ezzel szemben Magyarországon 2000-2500 a ledolgozott üzemóra.

Nemcsak a földnagyság tehát a meghatározó, hanem ezt meghaladóan a tulajdonos munkaideje, a gépgyártás szakosodása, erőteljesebb hatással bír az erőgép nagyságra.

ÁLLATTENYÉSZTÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szajkó László

Titkár: Iváncsics János

A munkabizottság az előző évben elkészített munkaterv szempontjait figyelembe véve szervezte tárgyévi rendezvényeit és tevékenységét.

Az üléstervben meghatározott témák tárgyalását az előzetes elképzelésektől eltérően, szűkebb körben, csak a munkabizottság tagjaira korlátozódó jelleggel végezték, mivel az idevonatkozó törvények, rendelkezések és a mai időszakban érvényesülő gyakorlat nem egyértelműen kiforrott, emiatt nem kívánták a vitás ügyeket szélesebb körben tárgyalni, mert tapasztalataik szerint ilyenkor a tárgyalást nagyon nehéz egységes mederben tartani.

A munkabizottság április 23-i, tavaszi ülésén "A hazai és a világgpiaci igények az állati termékek iránt, a termelés és a feldolgozás integrációjának lehetőségei" címmel tanácskozott, aminek keretében elsősorban az Európai Közös Piac fogadókészségéről és - ehhez kötődően - a hazai termelési-feldolgozási integráció szerepéről hangzott el ismertetés, és alakult ki szélesebb körű vita, amit SZAJKÓ LÁSZLÓ professzor, a munkabizottság elnöke vezetett az FM-ből kapott információs anyag ismertetésével egybekötve. A témakörhöz kapcsolódóan látogatást tettek a Bábolna Rt. központjában, ahol a fenti témában további ismertetést kaptak PAPÓCSI LÁSZLÓ vezérigazgatótól és munkatársaitól, amit üzemlátogatás követett.

A munkabizottság november 5-i, őszi ülésén "A tej- és kistermelés minőségi problémái, hatásuk az értékesítésre" témakörben tanácskozott IVÁNCICS JÁNOS professzor ismertetése alapján, amiben az Alpok-Adria Állattenyésztési Bizottsága Grubban (Bajorország), októberben megrendezett ülésének megállapításairól tájékoztatót. IVÁNCICS JÁNOS professzor az Alpok-Adria ülésén korreferátum keretében ismertette a hazai termelőállítók és minőség helyzetét, a javítási lehetőségeiket. Az ülés tapasztalatai alapján sok hasznos téma-pontot rögzíthetett a munkabizottság a várható Közös piaci minőségi követelmények szempontjából.

A beszámolási időszakban a munkabizottság a munkatervében meghatározott állattenyésztési tudományterülethez tartozó szakemberek minősítettségének helyzetét folyamatosan figyelemmel kísérte és a VEAB égisze alatt szervezett munkahelyi viták megtartását szorgalmazta. A munkabizottság tagjai közül a tudományos minősítéssel rendelkezők több munkahelyi vitán vettek részt, s a beszámolási időszakban több mint 10 esetben működtek közre védések alkalmával, mint bírálók, illetve bizottsági tagok vagy elnökök.

KERTÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kaiser Géza
Titkár: Zsoldos Zoltán

A munkabizottság 1992. évi programját, illetve munkatervét csak részlegesen és módosítva tudta teljesíteni. Ennek okai részben szubjektívek, részben objektívek. A szubjektív okokat alapvetően az elnök nyugdíjaztatásából adódó gondok és problémák jelentették.

Az objektív okokat az ország, a mezőgazdaság, a kertészeti termelés politikai, gazdasági átalakulásának a vártnál lassabb volta, számos bizonytalansága, perspektívatlanlansága szolgáltatta.

A munkabizottság a munkatervében feltüntetett tavaszi ülését március 19-én, Balatonfüreden, 22 fő jelenlétében, nagy érdeklődéssel és sikerrel megtartotta. A nyári időszak végére tervezett tudományos tanácskozás elmaradt, figyelemmel a környezetvédelem általános problémáinak megoldatlanságára, a struktúraváltás elhúzódására és így a speciális kertészeti környezetvédelmi kérdések gazdátlanlanságára, amihez ilyen jellegű, érdemi mondanivalóval rendelkező előadót sem találtak.

Az őszi munkabizottsági ülésre tervezett témák időszerűsége is késebb, remélhetőleg egy év múlva aktualizálható. E program helyett december 3-ra, Veszprémbe, a VEAB szék-házba összehívott munkabizottsági ülés napirendjéül egy helyzetelemzést választottak, ahol felmérték a régió kertészeti helyzetét, ebben a munkabizottság szerepét, feladatait. Szamba vették a bizottság tagjainak véleményét, aktivitását, mert csak ennek birtokában lehet 1993-ra érdemi, realizálható munkatervet kialakítani.

Megjegyzendő, hogy a bizottság összetételében 1992-ben számos változás történt. Többen - különböző okok miatt (nyugdíjazás, munkahely- változás, stb.) tagságukról lemondtak, ugyanakkor mások örömdetesen fiatalok, felkérésüket elfogadták.

A munkabizottság regisztrált tagjainak száma 25.

MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMSZERVEZÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Mrekva Dezső

Titkár: Tenk Antal

A munkabizottság az év során egy ülést tartott. November 8-i ülésén 1992-re két téma megvitatását tűzte ki célul:

1. A Lajta-Hansági Állami Tangazdaság privatizációs elgondolásai

2. A piacgazdaság által támasztott új követelmények érvényesítése az agrárökonómiai diszciplínák oktatásában.

Az 1. sz. téma vitáját a kárpótlás körüli (országos) anomáliák-, valamint a Vállalat átalakulásának elhúzódása miatt későbbi időpontra napolták.

A 2. sz. téma kapcsán az előadó vitaindítójában az új vállalati (vállalkozási) formák, a változó tulajdonosi viszonyok, valamint az ezekből fakadó szemléletváltás szükségességének függvényében vázolta az agrárökonómiai diszciplínák (mezőgazdasági, üzemtan, agrárgazdaságtan, agrármarketing, stb.) új oktatási követelményeit. Tájékoztatta a résztvevőket az előkészítési fázisban levő új tantervről, ezen belül részletesen szolt a Vállalkozásszervező és menedzselő szak ökonómiai diszciplínáinak tartalmáról.

A vita résztvevői a vállalkozói-management, a marketing, a banki ügyletek és pénzgazdálkodás, a külkereskedelmi ismeretek, stb. fontosságára és új tartalommal való megtöltésének szükségességére hívták fel a (felső-) oktatási intézmények figyelmét.

NÖVÉNYTERMESZTÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Ragasits István

Titkár: Hoffmann Sándor

A munkabizottság a tavaszi időszakban egyrészt a szakbizottság elnöke, VARGA JÁNOS professzor által kezdeményezett április 22-i, keszthelyi emlékülés előkészítésében és megrendezésében vett részt, amivel TESSEDIK SÁMUEL születésének 250 éves évfordulójáról emlékeztek meg, másrészt május 19-én, Keszthelyen - a Pécsi Akadémiai Bizottsággal közösen - "A rozs és triticale nemesítés időszerű kérdései" címmel rendez 12 előadásból álló tudományos tanácskozást.

BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI ÉS ENERGETIKAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Szádeczky-Kardoss Gyula

Titkár: Németh Frigyes

ENERGETIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Géczy Jenő

Titkár: Németh Frigyes

1992. évben a munkabizottság sajnálatos módon jelentősebb tevékenységet nem végzett. A munkabizottság tagjai a Magyar Villamos Művek Rt. és a régió szénbányászati vállalatainak alkalmazottjai voltak. A Magyar Villamos Művek Rt. átalakulása és a szénbányászati vállalatok csődje miatt a szakemberek egy része nyugalomba vonult, egy része pedig elköltözött a térségből.

FÖLDTANI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szantner Ferenc

Titkár: Hegedüs Istvánné

Az I. negyedév végén tartottuk hagyományos, a Magyarhoni Földtani Társulat Közép- és Északdunántúli Területi Szervezetével közösen rendezett beszámoló ülésünket, amely a régió földtani kutatási tevékenységével és az elért tudományos eredményekkel foglalkozott. Az ülésen elhangzott 12 előadás közül a nagyobb érdeklődést azok váltották ki, amelyek a kedvezőtlené vált gazdasági körülmények között az új lehetőségek keresését ismertették.

A VEAB jubileumi - az MTA-n tartott - ülésén a munkabizottság szervezésében hangzott el a Hévízi tó jelenlegi helyzetét elemző előadás, amely a bányászati vízkiemelések vélt, vagy valódi hatásaival is foglalkozott.

Júniusban Balatonalmádiban és Tapolcán volt az ICSOBA 7. nemzetközi kongresszus és az IGCD-287 projekt (Tethyan Bauxites) éves munkaértekezlete. E rendezvényeken a munkabizottság tagjai több előadást tartottak, valamint a szervezésben is részt vettek.

Októberben ugyancsak a Földtani Társulattal közösen tartották az úrkúti mangánérc felfedezésének 75 éves évfordulója alkalmából rendezett emlékülést. Az ülésen elhangzott 8 előadás a kutatástörténet mellett a mangánérc genetikai, faciológiai, szedimentológiai, kor és geokémiai kérdéseivel foglalkozott.

Elhangzott előadások:

CSEH-NÉMETH JÓZSEF: Az úrkúti mangánérc kutatásának története

SZABÓ ZOLTÁN: A júra időszak földtani és tektonikai viszonyai Úrkút környékén

POLGÁRI MÁRTA: A karbonátos mangánérc új képződési modellje a feketepala képződés és a diagenetikus folyamatok tükrében

PANTÓ GYÖRGY: A rikaföldfém eloszlás sajátosságai az úrkúti mangánércben
JUHÁSZ MIKLÓS: Úrkút III. aknai karbonátos telepszelvény palynológiai vizsgálata
MINDSZENTY ANDREA, GALÁCZ ANDRÁS: Adatok az úrkúti mangánérc
szedimentológiájához

BALOGH KADOSA: Az úrkúti karbonátos és oxidos mangánérc K/Ar kora

MINDSZENTY ANDREA: Szuperponálódott mállási események az úrkúti
mangánérc-telepben

MOLNÁR ÁRPÁDNÉ: Matematikai statisztika alkalmazási lehetősége az úrkúti
mangánérc előfordulás területén

Október közepén Alsóórsön tartott IV. Országos Bányaföldtani Ankét szervezésében a munkabizottság elnöke felkérésre részt vett, a munkabizottság tagjai több témában előadást tartottak.

December elején megtartott előadóülésem földtani-környezetvédelmi kérdésekkel foglalkoztak. Elhangzott 3 előadás a földtan- környezet és az emberi beavatkozás kapcsolatával foglalkozott. Beszámoltak az 1992. évi tevékenységről és kialakították az 1993. évi programot.

Elhangzott előadások:

KNEIFEL FERENC: A közép-dunántúli régió környezeti helyzete

FÜLE LÁSZLÓ: A szennyeződéssérkenységi térképek szerepe a hulladék elhelyezésében

NÁNDORI GYULA-GÁSPÁR LÁSZLÓ: A Koloska forrás vízpótlásának lehetőségei

GEOFIZIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Ádám Antal

Titkár: Balogh Iván

A VEAB Geofizikai-, valamint Geodéziai és bányamérési munkabizottsága 1992. december 4-én szimpóziumot rendezett a legfrissebb Fertő tavi geodéziai és geofizikai kutatásokról.

BÁCSATYAI LÁSZLÓ: "AFertőtószilárdtőfenekének és iszapfelszínének digitális terepmodelljének előállítására földi geodéziai mérésekkel" címmel tartott előadást. Tájékoztatója szerint a Fertő tó fenék- és iszapvastagsága digitális terepmodelljének meghatározása az alaphálózat és kb. 200 részletpont bemérésével megkezdődött OTKA támogatásból. Ez felzárkózást jelent a tó osztrák részén már eddig elvégzett geodéziai felvételekhez. A munka melléktermékeként figyelemreméltó vetületi problémák merültek fel, amelynek értelmezésében jó együttműködés alakult ki az EFE és az MTA GGKI között (személy szerint SZÁDECZKY-KARDOSS GYULÁVAL).

MÁRKUS ISTVÁN: "A Fertő tavi Nemzeti Park biotóp térképezése" című beszámolójából megtudtuk, hogy milyen módon hasznosíthatók az űrfelvételek a biotóp térképezésben. Ennek jelentősége igen nagy, hiszen a Fertő 260 madárfajnak ad otthont (UNESCO REZERVÁTUM):

SZARKA LÁSZLÓ: "Geoelektromos kutatások a Fertőn 1992-ben" című előadásában egy igen eredményes osztrák-magyar geofizikai együttműködésről adott számot. A Fertő geo-

elektromos kutatása céljából végzett korszerű műszerfejlesztés mellett, elsősorban több elektromágneses és geoelektromos térképezés és szondázás eredményeit mutatta be. Az elektromos vezetőképesség eloszlása a Fertő altalajában fontos tektonikai információkat adott, amelyeknek jelentősége lesz a tó vízutánpótlásának meghatározásában.

Az élénk vita olyan érdekes kérdések köré csoportosult, mint pl. a Fertő kapcsolata a Dunával és így a "C" változat befolyása a tó vízháztartására. Ezeknek a kérdéseknek tanulmányozása a geofizikai adatokban igen fontos lenne, amelyhez sajnos pénzügyi források nem állnak rendelkezésre. A rendezvényen 25 fő vett részt.

GEODÉZIAI ÉS BÁNYAMÉRÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Ágfalvi Mihály
Titkár: Halmi Endre +

Április 23-24-én munkabizottsági ülést tartottak. Első napon Székesfehérvárott 4 előadás hangzott el. Április 24-én Kincsesbányán a mérnökséget látogatták meg, majd Székesfehérvárott a Főiskola Fotogrammetriai és Geodéziai Tanszékén a munkatársak bemutatták az új számítástechnikai eszközeiket és módszereiket. Az előadásokon 22 fő vett részt.

Elhangzott előadások:

SZEPES ANDRÁS: Interaktív térképező rendszerrel szerzett tapasztalatok

VÉGSŐ FERENC: Az Arc Info ismertetése

ZÁVOTI JÓZSEF: Térinformatika alapjai

BÁNYAI LÁSZLÓ: A GPS felhasználási lehetőségei szakterületünkön

December 4-én Sopronban a Geofizikai munkabizottsággal együtt szimpóziumot tartottak az ott bemutatottak szerint.

SZILÁRD ÁSVÁNYBÁNYÁSZATI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Fazekas János
Titkár: Járfás László

A Szilárdásványbányászati munkabizottság 1992. évi programját az iparág helyzetének bemutatására, elemzésére építette.

Ennek érdekében együttműködve az OMBKE helyi szervezeteivel került sor a helyzetelemző rendezvényekre.

A rendezvényeken elhangzott előadások és a térség gazdasági vezetőitől kapott információk, valamint az ismert iparpolitikai irányelvek alapján megfogalmazható, hogy régióinkban a szilárdásványbányászat termelés volumenében csökken, de hosszabb távon fennmarad és működőképes lesz.

A régió különböző szilárdásványbányászati ágazatainak helyzete:

Szénbányászat:

A veszprémi, oroszlányi szénbányák átalakulása folyamatban van - erőmű-bánya összevonás; privatizáció, stb. - melynek alapvető célja e tevékenység hosszútávú fenntartása.

Bauxitbányászat:

A világpiacon kialakult alumíniumipari recesszió a hazai timföldgyártás és annak alapanyagát képező bauxitbányászat kapacitás leépítését tette szükségessé.

Az alumíniumipar stratégiája ugyanakkor ezzel a csökkentett timföld- bauxittermeléssel hosszú távon számol - 300 ezer tonna timföld, 1,5 millió tonna bauxit -, melyhez megfelelő mennyiségű nyersanyagbázist jelent a megkutatott és kibányászható 15 millió tonna bauxit.

Mangánbányászat:

A hazai kohászat helyzetének, lehetőségének függvényében, de hosszútávú fennmaradással számol, évi 50 ezer tonna termelés mellett.

Kő-, kavics-, homokbányászat:

A várható gazdasági fejlődés elengedhetetlen velejárója az infrastruktúra biztosítása, melynek kielégítésére jelentős építkezést, útépitést prognosztizál. Ennek érezhető hatása, hogy ezen a területen működő vállalatok privatizációja indult be elsőként a bányászat területén, jelentős nyugati tőkével.

Mindezeket, valamint a várható bánya- és környezetvédelmi törvény megjelenését, elfogadását figyelembe véve, fontosnak tartom a régió bányászati szakembereinek tudományos munkásságát összefogni, a társtudományokkal koordinálni.

Ezt a feladatot tudja ellátni a továbbiakban is a Szilárdásványbányászati munkabizottság.

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Ponyi Jenő
Titkár: Kondorosi Előd

A Biológiai Szakbizottság a tárgyévben 6 munkabizottság keretében végezte feladatát, összhangban az 1992. évi tervekkel.

I. Szakbizottsági szinten kiemelt rendezvények:

Május 11-én szakmai kirándulást szervezett a PAB-hoz. A 8 fős csoport

Czeplédi Béla, a PAB tudományos titkára jóvoltából, általános képet kapott a Pécsi Területi Bizottság munkájáról. Részletes információt szerzett a biológiai tudományok és a környezetvédelmi szakbizottságok feladatairól (előadók: KOMÁROMI LÁSZLÓ és FODOR ISTVÁN). Ezt követően néhány tanszék és a PAB székház megtekintésével zárult a program. Megállapodtak abban, hogy kölcsönösen informálják egymást a különböző rendezvényekről, valamint a lehetőségekhez képest, résztvesznek közös rendezvényeken és kutatások koordinálásában.

Sikeres volt "A hazai kis vízfolyások állapota és védelme" című program is, melyet a "Tihanyi Hidrobiológus Napok"-kal összevonva tartottunk meg "Az áramló vizek kutatása" címmel, október 7-9-én. Közel 40 előadás hangzott el, élénk vita mellett. A résztvevők száma 78 volt.

BIOTECHNOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Barnabás Beáta
Titkár: László Miklós

Novemberben az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében, Martonvásáron került megrendezésre "A növénybiotechnológia aktuális problémái" című program, melyen a Gödöllői Biotechnológiai Kutató Központ és az ELTE felkért előadói tartottak előadást.

ENTOMOLÓGIAI ÉS FITOPATOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Fischl Géza
Titkár: Bürgés György

Május 21-én Martonvásáron a MAE Növényvédelmi Társaság Növénykórtani Szakosztályával közösen a "Hazai lisztharmatkutatás múltja, jelene és jövője" témakörben rendeztek tanácskozást. 11 előadás hangzott el nagyszámú - mintegy 80 fős - hallgatóság előtt.

Elhangzott előadások:

SZ. NAGY GY.: A lisztharmatgombák jelentősége, rendszertana, genetikai és élettani sajátosságai

SZUNICS L.: A búzalisztharmat jelentősége és a kórokozó fiziológiai specializációja
SZÓCS L.-né-MESTERHÁZY Á.: A búzalisztharmattal szembeni rezisztencianemesítés
gyakorlati eredményei. BÉKÉSI P.: A lisztharmat gombák szerepe a fajtaminősítésben
MÓNUS I.: Az almafalisztharmat fertőzés alakulása és a védekezés tapasztalatai
GLITS M.: A fontosabb zöldségfélék lisztharmatai
FOLK GY.: A dísznövények lisztharmat betegségei
VARGA F.: Erdei fajok lisztharmat okozta megbetegedése
HERTELENDY L.: A lisztharmat gombák előrejelzésének helyzete és jövőbeni
lehetőségei
KAPTÁS T.-ENISZ J.: A lisztharmat gombák elleni fungicid védekezés lehetőségei és
korlátai (fungicid rezisztencia)
MAKÓ SZ.: Az szőlőlisztharmat jelentősége és leküzdése

Június 17-én Fertődön, a Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató- Fejlesztő Vállalat Állomásán, a Gyombiológiai munkabizottsággal együtt, ülést rendeztek "Bogyósgyümölcsök védelme" címmel. A résztvevők száma 25 fő volt.

Az elhangzott előadások rövid összefoglalása:

A REZISZTENCIANEMESÍTÉS EREDMÉNYEI MÁLNÁNÁL

KOLLÁNYI LÁSZLÓ Gyümölcs-és Dísznövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Vállalat Állomása, Fertőd

Hazánkban a málna termését a vesszőt károsító kórokozók és kártevők veszélyeztetik a legnagyobb mértékben. A vesszőpusztulás előidézésében jelentős szerepet játszanak a *Botrytis cinerea*, a *Didymella applanata* és a *Leptosphaeria coniothyrium* gombák. A fajták ellenállóképességének a vizsgálatát a szürkepenésszel kezdtük, majd az itt nyert metodikai tapasztalatok alapján a másik két gombafajra is kiterjesztettük. Legjobb eredményt azzal a módszerrel értük el, amikor a vesszőn készített hosszanti bemetszésbe helyeztük a micélium korongot és a lesió növekedését mértük.

A módszer lehetővé tette, hogy ugyanazon a vesszőn mind a három gombával elvégezzük a fertőzést.

A *Rubus coreanus* és a *R. giraldianus* fajoknál a *Botrytis* és *Didymella* gombák behatolásával és terjedésével szemben erős ellenállást tapasztaltunk. A rezisztencia a fajhibridek második nemzedékében is kimutatható, ahol már megjelentek a málna típusú hibridek is. A megvizsgált málnafajták közül egyedül a *Lathan* fajtában tapasztaltunk jelentős ellenállást a gomba növekedésével szemben. Legfogékonyabbnak a hazánkban fő fajtaként termesztett *Malling Exploit* bizonyult.

A *Leptosphaeria* az előző gombáktól független öröklődést mutat. A fajhibridek között találtunk az utóbbi gombával szemben rezisztens egyedeket is, de lényegesen kisebb számban, mint az előző két gombánál.

A folyamatban lévő kísérletek szerint remény van a két rezisztenciát egyesítő egyedek kiválasztására.

VÍRUSMENTES BOGYÓS SZAPORÍTÓANYAG ELŐÁLLÍTÁS

PORPÁCZY ALADÁRNÉ Gyümölcs-és Disznövénytermesztési
Kutató-Fejlesztő Vállalat Állomása, Fertőd

Gyümölcs- és Disznövénytermesztési Kutató Fejlesztő Vállalat a vírusmentes szaporítóanyag előállításával a hatvanas évek végén kezdett foglalkozni. Első időszakban a hőkezelés Budatétényben, a tesztelés Fertődön folyt, a későbbiekben az egész vírusmentesítés Fertődre került. Ehhez a feltételeket meg kellett teremteni, így hőkezelő kamrárt kialakítani, növényházi hajókat berendezni, a laboratóriumban a merisztéma tenyésztés feltételeit biztosítani, szabadföldön pedig kiépíteni az izolátor telepet. Ez csak folyamatos fejlesztéssel lehetséges.

A vírusmentes szaporítóanyag előállítás a nemesítés, honosítás, fejtafenntartás része, kidolgozott technológiája a hőkezeléssel kombinált merisztéma tenyésztés, melynek egyes fázisai a következők:

- a kijelölt növényanyag előkészítése hőkezelésre
- ezzel párhuzamosan a tesztnövények növényházi szaporítása, felnevelése, tartása,
- hőkezelés,
- merisztématenyésztés,
- fás és lágyszárú biotesztelés,
- a vírusmentes növényanyag továbbszaporítása izolált körülmények között, szabad földi átmeneti faiskolában,
- az előírások betartásával központi, majd
- üzemi törzsültetvény létesítése,
- szaporítóanyag forgalmazás.

A vírusmentesítés folyamata hosszadalmas és költséges, a munkához biztosított feltételek egyre szerényebbek, s az eddigi eredmények is veszélybe kerültek. A szaporítóanyag forgalmazás további liberalizálása az elmúlt 25 év munkáját is végérvényesen tönkretelheti.

IN VITRO MÓDSZEREK ALKALMAZÁSA A BOGYÓSGYÜMÖLCSŰEK BETEGSÉGMENTESÍTÉSÉRE

ZATYKÓ JÓZSEF Gyümölcs- és Disznövénytermesztési Kutató Fejlesztő
Vállalat Állomása, Fertőd

Két francia biológus Morel és Martin az ötvenes évek elején közzétették azon felismerésüket, miszerint néhány tizedmilliméter nagyságú merisztémás hajtáscsúcsból, steril körülmények között, regenerált növények vírustól mentesültek, még akkor is, ha a kiinduló növény erősen fertőzött volt.

Ez a felfedezés nyitotta meg a lehetőséget a növények hatékony vírusmentesítése és az egészséges egyedek elszaporítása előtt.

A Fertődi Növényélettani Laboratóriumban már viszonylag korán, 1957- ben megindultak a gyümölcsfajok szövettanyészetek létrehozására irányuló kísérletek. Az első ilyen tár-

gyú dolgozat azonban csak tizenhat év elteltével jelent meg. Ezt követően fokozatosan és következetesen javítottuk az egyes bogyósgyümölcsfajok merisztématenyésztési módszereit, és a nevezett eljárás napjainkban csaknem rutinszerűvé vált.

Bár különbségek vannak a genotípusok in vitro viselkedése között, valamennyi szamócafajta betegségmentesítése megoldható hajtáscsúcs- merisztémából történő regenerálással.

A málna steril tenyésztetőségének mértéke fajtánként jelentősen eltérő. Ennek ellenére minden kereskedelmi fajtából állítottunk elő egészséges növényeket ilyen módszerrel.

A szeder málna és tüskétlen szederfajták steril mikroszaporítási technológiája teljesen kidolgozott. Az ilyen módon előállított szeder növények nemcsak garantáltan egészségesek, de vitalisabbak, termőképesebbek a hagyományosan létrehozottaknál.

A Ribes nemzetség meglehetősen ellentmondásos. Míg a feketeribizke változatok túlnyomó többségét lombikban, rutinszerűen szaporítjuk, a pirosribizkék és a köszméték csak kivételesen fejleszthetők teljes növényévé merisztémás hajtáscsúcsból.

A járulékos embriók indukálásának módszerével a ribiszkefélék vírusmentesítési nehézségeit kívánjuk elhárítani. Ezzel az eljárással olyan fajták növényeit is sikerült in vitro körülmények között előállítanunk, melyek létrehozása hagyományos, merisztématenyésztésen alapuló úton eddig nem volt lehetséges.

A merisztéma eredetű feketeberkenye mikroszaporítási technológiáját sajátos gyökereztetési eljárás teszimég hatékonyabbá. Elméleti megfontolások alapján következtettünk az erősen savanyú táptalaj gyökérorganizációt serkentő hatására. A gyakorlat igazolta a feltevés helyességét. Ezért a kísérletek eredményeképpen a feketeberkenyét pH 3.0 kémhatású médiumon, mint ilyen szempontból legjobban bevált közegen gyökereztetjük.

Az utóbbi évek során kiderült, hogy egyes növényi hormonok közvetlenül és közvetett úton növelik a mutációs gyakoriságot. Következésképpen a genetikai stabilitás vagyis a fajtafenntartás érdekében törekednünk kell a hormonok lehetőség szerinti legalacsonyabb dózisu használatára, a szubkultúrák számának csökkentésére és a járulékos hajtásképződés elkerülésére.

A BOGYÓSGYÜMÖLCSŰEKET KÁROSÍTÓ NÉGYLÁBÚ ATKÁK (TETRAPODILII)

BAKCSA FLÓRIÁN Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató Fejlesztő
Vállalat Állomása, Fertőd

Az utóbbi években a bogyósgyümölcsű kultúrákban (ribiszke, málna, szeder) jelentős mértékben felszaporodtak a négy lábú atkák. (Tetrapodillii; Cecidophyopsis ribis Westw.; Eriophyes gracilis Nal; Acalitus essigii Hasson; Acalitus orthomera Keifer; Eriophyes rubicoleas Can; Eriophyes scaber Nal; Anthocoptes ribis Nal.).

Közöttük is gazdaságilag érzékelhető kártételével kiemelkedik:

- a ribiszke rügygubacsatka (Cecidophyopsis ribis Westw.), amely a ribiszke rügyeit károsítja (rügyek gubacsosodása és pusztulása), valamint a ribiszke atavizmosus betegségének kórokozóját terjeszti;
- málnaatka (Eriophyes gracilis Nal.), amely a málna levelein deformációt, míg a természetesen a résztermések egyenetlen szineződését okozza;

—szederatka (*Acalitus essigii* Hasson), amely a málna levelein deformációt, míg a termésen a résztermékek egyenetlen szineződését okozza;

Mindhárom, mikroszkópus nagyságú (0.1-0.2 mm) fajra jellemző, hogy rejtett életmódot folytatnak, évente 4-5 nemzedékük van, az anyák telelnek át a rügyben, rügypikkelyek takarásában, valamint a száraz gyümölcs részterméskéinek védelmében. Vándorlásuk és az új növényi szervek fertőzése a növények virágzásának és termésérésének időszakára esik.

A védekezési módok megválasztásakor - biológiai sajátosságaikból kiindulva - az ültetvény fertőződésének megakadályozására (szaporítóanyag) kell törekedni. Kerülni kell az ültetvények túlzott nitrogén műtrágyázását.

Peszticidek alkalmazásakor legalább háromszori permetezést és bő folyadékmennyiséget (1000-1200 liter/ha) kell tervezni.

Hatékony készítmények: Thiodan (Thionex/35/0,3 %); Atkatox 35 EC (0,2 %; Karathane LC (0,05 %).

VÉDEKEZÉSI LEHETŐSÉGEK A BOGYÓSOK KÁROSÍTÓI ELLEN

TORA PÉTER Rhone-Poulenc-Agro Borsod Kft, Budapest

A bogyósgyümölcsűekben fellépő kórokozók, kártevők és gyomnövények igen jelentős gazdasági kárt okoznak. A termés mennyiségének és minőségének megóvása igen komoly szakmai felkészültséget, a növényvédő szerek széles választékát igénylik.

A RHONE-POULENC-AGRO BORSOD Az alábbi növényvédő szerek alkalmazását ajánlja a bogyósgyümölcsűekben:

Mit? Mire? Mikor?

ROVRAL 25 Botrytis cinerea 10 %-os virágzásra

ROVRAL 50 Didymella aplanata Fővirágzásban

Alternaria spp. majd 5-8 naponba, ha szükséges

CUPROSAN SUPER D Didymella aplanata Rügypattanáskor

Septoria rubi 4-5 leveles korban (rézérzékenység)

ZOLONE Pl. Anthonomus rubi Virágzásban is !

Ambronina rubiella Előrejelzésre

Dasyneura tetensi alapozva

RONSTAR Mezei szulák Szulák 10-15 cm

GYOMBIOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Hunyadi Károly
Titkár: Béres Imre

A munkabizottság az év során két rendezvényt tartott. Január 31 - február 1. Keszthelyen "A vegyszeres gyomirtás jelentősége az átalakuló mezőgazdaságban és a növényvédőszer ellátás helyzete" című rendezvényt szervezték meg.

A munkabizottság részt vett Fertődön az — Entomológiai és fitopatológiai munkabizottság által szervezett — a "Bogyósgyümölcsűek védelme" című összejuvetelen is.

NÖVÉNYÉLETTANI ÉS BIOKÉMIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Páldi Emil

A munkabizottság május elején egész napos munka értekezleten vett részt Keszthelyen, az Agrokémiai és Növénytermesztési Intézet szervezésében. Az értekezleten 8 előadás hangzott el. Megvitták továbbá a növényélettani és agrokémiai kutatások jelenlegi helyzetét, a közös kutatások lehetőségeit, valamint konkrét javaslatokat tettek a közös kutatások művelésére.

RENDSZERTANI ÉS ÖKOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Ponyi Jenő

A munkabizottság az év során két jól sikerült rendezvényt szervezett. A szikes vizek magyarországi problémáival foglalkozó kerekasztal megbeszélésen az ország minden részéből 15 szakember jött össze Veszprémben, május 29-én. 7 előadás hangzott el, melyeket élénk vita követett.

Elhangzott előadások:

BERCZIK ÁRPÁD: Meddig jutottunk a Fertő magyar részének hidrobiológiai feltárásában

TAKÁTS TAMÁS: A Fertő vízháztartási viszonyainak ökológiai jelentősége

DINKA MÁRIA: Az utóbbi évek fertői üledékkémiai vizsgálatainak néhány eredménye

DÉVAI GYÖRGY-MISKOLCZI MARGIT-KÁTAI JÁNOS: Gondolatok a Hortobágy víztereinek szikes jellegéről a szitakötőfauna tükrében

LAKATOS GYULA:ÉK-Tiszántúli szikes vizek állapota és természetvédelmi kezelése

SZABÓ SÁNDOR: Túlélés, visszatelepülés, visszatelepítés kérdései. Kiskunsági Nemzeti Park élőhelyrekonstrukció alá vetett területeinek vízi puhatestűinél

SZABÓ ANDRÁS: Szikes vizek egysejtű állatai

FORRÓ LÁSZLÓ: Szikes vizek rák-faunája

Megállapították, hogy a szikes vizeink tragikus helyzetben vannak, többségük örökre eltűnik. Fontos lenne a tényleges helyzet felmérése, annak a megállapítása, hogy melyek azok a tavak amelyeket "rekonstrukcióval" még meg lehet menteni.

"Fertő ökológiai kérdései" című egynapos rendezvényt Fertőrákoson tartották meg. 7 előadás hangzott el, amely gyakorlatilag összefoglalta a tó minden lényeges problémáját. Az előadások feletti vita és a konklúzió levonása egy hajón zajlott le, 25 fő jelenlétében.

Az elhangzottak rövid ismertetése:

TAKÁTS TAMÁS: A Fertő hidrológiai és vízminőségi viszonyai címmel tartott előadást.

Régóta folyik adatgyűjtés ezen a területen, de a módszerek nem a legjobbak, felül kell vizsgálni a hidrológiai értékek mérési technológiáját. A tó hidrológiai viszonyai labilisak, ezért a vízminőség és a hidrobiológia is az. A vízszint túl alacsony, kevés a csapadék és a hozzáfolyás, igen nagy az evapotranspiráció. (több mint 900 mm/év). A 309 km² vízfelszínnek csak 2,6-szorosa a vízgyűjtő terület. A nádas övezet igen nagy, kisebb belső tavakkal. Jelentős a tó dinamikája, de a nádas övezetben gyakori a vízpangás. A belső tavak vize hasonlít a nádaséhoz, mélyen átlátszó, míg a külső tó kb. 20 cm-ig.

DINKA MÁRIA: A Fertő-üledék kémiai viszonyairól tartotta előadását.

A vizsgálatok célja a magyar terület üledékének tápanyagtartalmát horizontálisan és vertikálisan meghatározni. A foszfortartalom általában lefelé csökken (a felső 5 dm. után igen erősen), a nitrogén tartalom növekszik. A tápanyagtartalom a keleti és déli részen a legkisebb, a nádasban és a belső tavakban nagy. Vizsgálták a foszfor-frakciók arányát is. A nehézfém tartalom az üledékmélység szerint nem nagyon változik, a part közelében általában nagyobb.

MÁRKUS ISTVÁN: A nádas felmérése és hasznosítása című előadásában.

Bemutatja a Fertő-tóról készült részletes fotó térképeket. A nádasok területe a század első évtizedeiben jelentősen megnövekedett, azóta kevésbé változott. Jóminőségű nádasok, főleg a nyílt víz mellett vannak, a pusztuló helyeken megjelenik a keskeny levelű gyékény, a rence, majd tarfoltok alakulnak ki. Ismerteti a partfelé megjelenő növénytakaságokat. A magyar Fertő 80 %-a nádas és csak 10 %-a nyílt víz. Az előadó ismerteti a tó kiterjedésére, életére ható (káros) antropogén hatásokat.

SZEGLET PÉTER: Kiegészítette az előadást a helyi munkacsoport eredményeivel. **KÁRPÁTI** professzor kezdeményezésére belefogtak a nádasok részletes cönológiai vizsgálatába.

PONYI JENŐ: A Fertő hidrobiológiai kutatásának helyzetéről tartotta előadását. Véleménye szerint eléggé részaránytalanok az országos kutatások is (sok gerinctelen csoport elhanyagolt), ez a Fertőre fokozottan érvényes. Növelni kell a szakember gárdát és több pénzre van szükség.

FORRÓ LÁSZLÓ: A Fertő és rákfaunája című előadásában ismertette a kutatások történetét magyar és osztrák oldalon, és a saját gyűjtések lokalizálását. Nyílt vízben két gyakori domináns faj, ezek közül a halofil a 70-es években szaporodott fel. Az üledékben kevés faj kis egyedszámban, a nádasban sok faj nagy egyedszámban van jelen. Főleg Cladocera, Copepoda és Ostracoda fajok a jellemzőek. Az 50-es években jelentős dominancia változás volt. Ha tovább édesül a tó, újabb változás lehet (nemcsak a rákfaunában, mert a halak is elsősorban a Diafanosomát kedvelik). Előnyomultak az eutrof vizeket kedvelő fajok is.

DINKA MÁRIA: A Fertő a vízminőségéről szóló néhány szót. Iontartalom vizsgálatokat végeztek. Tapasztalataik szerint a nyílt vízben megnő a nátriumszulfát mennyisége. Hőmérséklet- és pH. különbségek is vannak a nyílt víz és a belső tavak között.

Megállapították és összefoglalták a Fertő kutatások fő hiányosságait, amelyek a következők: a gerinctelen fauna és a bakteorológiai kutatások, valamint a vízháztartási és a vízminőségi viszonyok pontosabb ismeretének hiánya.

TOXIKOLÓGIAI ÉS ÁLLATÉLETTANI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kiss István
Titkár: Dózsai László

A munkabizottság az év folyamán egy előadói ülést és egy nemzetközi konferenciát rendezett, valamint létrehozta a Magyar Toxikológiai Társaságot.

Szeptember 25-én előadó ülést rendeztek meghívott amerikai professzor (JOHN E. CASIDA) bevonásával. Az előadás címe: "Pesticide toxicology and mode of action" volt. Az előadást a Toxikológiai Kutató Központ Kft-ben tartották.

Megrendezték a TOX 92 konferenciát, október 26-28-án, Balatonfüreden. 28 előadás és 6 poszter bemutatás történt, amelyeken közel 100 résztvevő jelent meg. A tartalmas előadásokat élénk vita követte.

ERDÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Herpay Imre
Titkár: Szappanos András

Az Erdészeti szakbizottság - munkabizottságaival együtt - május 8-i és november 16-i vitáulésén "Az erdőgazdálkodás sajátosságai és sarkalatos elvei humánökológiai szemléletben a piacgazdálkodás körülményeiközött" című állásfoglalásuk vitáját tartotta meg. A vitáulések eredményeként kialakult anyagot az Országgyűlés Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Bizottságának, a Földművelésügyi-, valamint a Környezetvédelmi és Településfejlesztési Minisztériumnak, napilapoknak, folyóiratoknak és számos mértékadó szakembernek küldte meg.

Az összefoglaló a szakbizottság 1992. május 8-i és november 3-i vitáulésére készített - első változatában már 1992. februárjában szétküldött - anyag alapján készült és tartalmazza a vitáulésen elhangzott megjegyzéseket, ill. írásban megküldött anyag szemléletével összhangban lévő véleményeket is. A be nem illeszthető vélemények az anyag végén találhatóak. A vélemények megosztottságának mértékét sem szavazással, sem más módon nem állapították meg.

AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS SAJÁTOS SÁGAI ÉS SARKALATOS ELVEI HUMÁNÖKOLÓGIAI SZEMLÉLETBEN A PIACGAZDÁLKODÁS KÖRÜLMÉNYEI KÖZÖTT (ÁLLÁSFOGLALÁS)

Szerkesztette: **HERPAY IMRE**, a mezőgazdaságtudomány kandidátusa

1. Az erdőgazdálkodás sajátosságai

1. Az erdőgazdálkodás termelési ciklusának időtartama, ill. a fák életének hossza gyorsnövő fafajoknál 10-25, sarjerdőkben és egyes fenyvesekben 40-60, kemény lombos fafajoknál 100-150 év, sőt több.

2. Az erdőgazdálkodásban elkövetett hiba kijavításához több évtized, esetenként egy évszázadnál hosszabb idő is szükséges lehet. Mivel az erdőállományok értéke az 500 milliárd forintot meghaladja, az okozott kár tetemes lehet.

3. Egyedülálló tulajdonsága az erdőgazdálkodásnak, hogy a 10 vagy 20 év múlva esedékes hozadéknek a jelen pillanatáig megtermelt része már a jelenben is kivehető. Ilyenkor a hozadék kevesebb lesz és 10 vagy 20 év múlva hiányozni fog. Az erdőgazdálkodás jellegzetessége, hogy csábít a hozadék idő előtti kivételére. Ez a jelenben nagy nyereséget, a jövőben helyrehozhatatlan kárt okoz.

4. A termékszerkezet változtatását csak egy teljes termelési ciklus után és a fafeldolgozás minőségi változtatásával lehet végrehajtani. Ezért a piaci hatások csak kevésbé érvényesülhetnek.

5. A legfontosabb sajátossága az erdőgazdálkodásnak, hogy a föld ökológiai egyensúlyában döntő szerepet játszik. Az erdő ökológiai értéke materiális (piacgazdasági) értékével szemben folyamatosan nő.

Az előbbiekből következő fő feladatunk az alapvető ökológiai folyamatok fenntartása, a fajok sokféleségének megőrzése és az ökoszisztémák - amilyen az erdő is -, ill. fajok fenntartható módon történő hasznosítása, egyidejűleg a bioszféra regenerációs képességének megőrzése. Ilyen szemléletben az erdő ökológiai értékének csökkenése nélkül a hozadékot kihozhatjuk az erdőből. Mivel Magyarországon gyakorlatilag minden erdő az ember munkájának eredménye, azért az erdei ökoszisztémák kiméletes hasznosítása sokkal inkább biztosítja az ökológiai értékek megőrzését és növelését, mintha az erdő érintetlen maradna.

Az ökológiai egyensúly és a fatermesztés (nyersanyagtermelés) nem zárja ki egymást, sőt megfelelő irányítással a fatermesztés a természetvédelemmel is összefér.

II. Az erdőgazdálkodás sarkalatos elvei

Ezeknek az elveknek figyelembe kell venni az I. fejezetben felsorolt sajátosságokat.

II. A. A prioritások és korlátozások az erdőgazdálkodásban

1. A prioritás sorrendje az erdőgazdálkodásban a következő:

— az erdő területe, hozamtermelő képessége, ökológiai és immateriális értéke nem csökkenhet. Ha erre fontos érdekből mégis sor kerül, akkor az eredeti szint helyreállítására tervet kell készíteni, a csökkentés csak a helyreállítási terv előírásaival együtt engedélyezhető;

— minden erdőállomány-gazdálkodásban a tartamosságot biztosítani kell.

A tartamosság nemcsak mennyiségi (fatömeg), hanem minőségi (árbevétel) állandóságot is jelent, egy erdőterv keretein belül;

— a jövedelmezőség biztosítása;

— a kereslet kielégítése.

A különleges rendeltetésű erdőkben meg kell határozni a rendeltetés helyét a prioritásokban.

2. A prioritások betartása nemcsak nemzeti, állami érdekek, hanem az egész emberiségé, ezért egyrészt szükséges az erdőtulajdonos tulajdonosi jogainak korlátozása, másrészt az állam ösztönző és ellenőrző szerepe.

3. A prioritások és korlátozások előírásáért és betartásáért az erdőért felelős minisztérium vezetője a felelős. Az aktuális erdészeti politika nem lehet ellentétben az erdőgazdálkodás sajátosságaival és prioritásaival.

4. Minden erdőállományról erdőtervet kell készíteni, amelyben az erdőgazdálkodás sajátosságainak megfelelő prioritásait és korlátozásait érvényesíteni kell. Csak a jóváhagyott erdőtervek szerint szabad gazdálkodni.

5. Az erdőgazdálkodó az erdőterületen köteles környezet- és természetkimélő módon gazdálkodni. A természetkimélő fogalmat az erdőtörvényben kell meghatározni.

II. B. A minisztérium feladatai

1. Az erdőtervezés módszereinek előírása, a tervezés ellenőrzése és a tervek engedélyezése.

2. Rendeletek kiadása azokban az esetekben, amikor a tulajdonosi jogokat korlátozni kell.

3. Rendeletek kiadása az erdőtelepítés, ill. erdőfelújítás, erdőnevelés, fahasználatok és vadgazdálkodás minimális, de feltétlenül betartandó általános szabályairól. A rendeletek hagy-

janak mozgásteret egyrészt a tulajdonosi jogok gyakorlásához, másrészt a termőhelyi viszonyok miatt szükséges változatosságához.

4. Az erdővédelmet rendeletekkel szabályozza.

5. Rendelettel szabályozza a természetben összefüggő, 6 ha-nál nagyobb, többrésztulajdonos által birtokolt erdőterület vételét, eladását és szakkezelését.

6. Rendelettel szabályozza az erdészeti közlekedést, beleértve a szállítópályák tervezését és üzemeltetését, feltárhálózatok tervezését is.

7. Területrendezési ügyek.

8. A pénzügyminisztériummal közösen az adózás meghatározása, döntés a kedvezményekről, támogatásokról.

9. Tartja a kapcsolatot társmisztériumokkal, velük kialakítja a cselekvési összhangot.

10. Figyelemmel kíséri az országgyűlés munkáját és a szükséges szakmai anyagokat a tárca vezetőjének rendelkezésére bocsátja.

11. Állandóan figyelemmel kíséri az erdőgazdálkodást, előkészíti a szükséges rendeleteket és törvényeket (elemzés, értékelés, javaslat).

12. Erdészeti szabálysértési ügyekben fellebbezési hatóság.

13. Az előbbieken kívül operatív intézkedési joga nincs.

14. Az erdőgazdálkodás szervezetét a tulajdonos határozza meg. A tulajdonosi jogokat az állami erdők esetében sem gyakorolja a minisztérium, hanem az erre kijelölt vagyongazdálkodó szerv. Ennél a szervnél elkülönített egység kezelje az erdővagyonot.

15. A minisztérium előbbi feladatait csak akkor képes az erdőgazdálkodás sajátosságainak és prioritásainak megfelelően teljesíteni, ha az erdőgazdálkodás irányítását minden más egységtől független, közvetlenül a miniszternek alárendelt egység látja el.

16. Az erdészeti kutatás és szakoktatás irányítása, a feltételek biztosítása.

II. C. Az erdőtervezésről

A minisztérium feladatai közül a legfontosabb az erdőtervezésre vonatkozik. A szokásos joggyakorlat szerint a törvények az ilyen feladatokra miniszteri rendelet kiadását írják elő. Az erdőgazdálkodás sajátosságaiból (pl. a hosszú termelési ciklus, a mennyiségi és minőségi túlhasználatra való érzékenység, ökológiai egyensúly) azonban egyértelműen következik, hogy az erdőtervezést nem szabad a napi politikának kiszolgáltatni, ill. olyan személytől függővé tenni, akinek hivatalban maradása a napi politikától függ, ezért az erdőtervezés alapelveit törvényben kell rögzíteni. Ezek a következők:

1. Az erdőtervezés vezérelve a teljeskörű tartamosság biztosítása.

2. A jövőkép, mint az üzemterv alapja

A miniszter és az erdőfelügyelet vezetőjének egyetértése alapján miniszteri rendelet tartalmazza az un. jövőkép előállításának irányelveit és módszerét. A jövőkép az erdőállományok jövőbeni kívánatos szerkezetére ad konkrét leírást. Az erdőgazdálkodásnak olyannak kell lennie, hogy az erdők szerkezete ezt a célt az idők folyamán egyre jobban megközelítse.

3. Legalább 30 évre - esetleg még hosszabb időszakra - hosszútávú üzemtervet kell készíteni, amely tartalmazza a jövőképhez való közeledés módját azzal, hogy 10 éves időszakokra megadja a fakitermelések eloszlását.

4. Az üzemterv 10 éves időtartamra készül és tartalmazza az érintett erdőterületen folyó munkákat (fatermesztés, fakitermelés, stb.). Készítésénél figyelembe kell venni az előző üzemterv irányelveit, amelyet nem lehet jelentős mértékben 10 évenként módosítani. Az eltérést indokolni kell.

5. Az erdőfelújítás és erdőnevelés (törzskiválasztó és növedékfokozó gyérfitések) legfontosabb szabályait is itt kell előírni, mivel ezeket az üzemtervnek tartalmaznia kell.

6. Mindazokat az erdőrésztleteket, amelyekben 30 éven belül valamilyen fakitermelés várható, a várható árbevétel nagyságrendje szerint értékosztályba kell sorolni.

7. A középtávú (10 éves) erdőterv alapján az összes fő- és mellékhaszonvételeket.

8. Az erdőtervben 10 évnél később sorrakerülő fakitermelést az aktuális 10 évre előrehozni nem szabad!

9. Előrehozásra csak természeti katasztrófa vagy az állomány egészségi állapota adhat az Erdőfelügyeletnek alapot és okot az engedélyezésre. Mindkét esetben tervet kell készíteni az előrehozott fakitermelés mennyiségi és minőségi megtakarítására és az engedély csak ezzel egyidejűleg adható ki.

10. A túltartott állományokat külön kategóriaként kell kezelni, amelyeknél az előírások elmulasztását szankcionálni kell.

11. A 10 éves erdőtervet a miniszter hagyja jóvá.

12. Az erdőterv készítésének részletes szabályait tartalmazó rendeletet a minisztérium adja ki és az Állami Erdőfelügyelet vezetőjének ellenjegyzésével lép hatályba, valamint az ő egyetértésével változtatható meg. 13. Az erdőterveket az erdőfelügyelet szervezetéhez tartozó Erdőrendezési Szolgálat regionális szervei készítik. Vezetőjét az Állami Erdőfelügyelet vezetője nevezi ki és váltja le.

II.D. Állami Erdőfelügyelet

Szervezete és dolgozói

1. Az Állami Erdőfelügyelet önálló szervezet, vezetőjét (orsz. főerdőfelügyelő) az Állami Számvevőszék vezetője nevezi ki és váltja le. Költségvetése az Állami Számvevőszék költségvetésének része.

2. Az Állami Erdőfelügyelet az erdőgazdálkodási tájegységre szervezett, regionális hatáskörű Erdőfelügyelőségekből áll, melynek vezetője csak okleveles erdőmérnök lehet, legalább 10 éves szakmai gyakorlattal.

3. Az erdőfelügyelőségek dolgozói köztisztviselők.

4. Az erdőfelügyelő munkavégzés során hatósági személynek minősül.

Feladatai és hatásköre

1. Az Állami Erdőfelügyelet ellenőrzi a törvények és rendeletek betartását, szükség esetén büntetést ró ki. Az erdészeti politikának nem alakítója, csak ellenőriz és büntet, tapasztalatairól a minisztériumot tájékoztatja.

2. A 10 éves erdőterv alapján készített éves vágásterv engedélyezése.

3. Az erdőtervtől eltérő munkák engedélyezése az első prioritás betartásával.

4. Az erdészeti szaporítóanyag származásának, termelésének és felhasználásának, továbbá hazai és nemzetközi forgalmazásának az ellenőrzése.

5. Az erdőtelepítés, erdőfelújítás és nevelővágások, valamint az erdőállomány átalakításának ellenőrzése és ezek éves terveinek jóváhagyása.

6. Közreműködik információk szolgáltatásával az erdőkezelőknél az erdővédelmi rendeletek végrehajtásának megszervezésében és ellenőrzi az eredményt.

7. A párhuzamosságok elkerülése érdekében a természetvédelmi felügyeletet erdőterületen meg kell osztani a KTM szerveivel. Ennek megfelelő természetvédelmi ellenőrzést is végez az Erdőfelügyelet az erdőterv előírásai szerint.

8. Tevékenységének tapasztalatairól évente jelentést küld az FM vezetőjének, amely alapul szolgál a minisztérium feladatainak teljesítésénél.

9. Törvénysértés, ill. a rendeletek be nem tartása esetén szabálysértési vagy büntető eljárást kezdeményez a területileg illetékes erdőfelügyelő. Törvényben kell biztosítani, hogy az okozott kár nagyságrendjétől függően pénzbüntetésen kívül elzárásra is lehessen ítélni a törvénysértőt.

10. Az eljárás kezdeményezésének elmulasztása esetén a felelős ellen fegyelmi vizsgálatot kell indítani.

II.F. Az erdőfeltárás és műszaki fejlesztés

Az erdőfeltárás alapvető eleme az ökológia prioritásával működő tartamos erdőgazdálkodásnak. Enélkül a fatermesztés olyan költségessé válik, hogy fenntartása nem lesz indokolható. Az erdőfeltárást adókedvezményekkel, sőt subvenciókkal támogatni kell. Ezt a törvényben elő kell írni.

A törvény kötelezze a minisztériumot olyan erdészeti úttervezési szabályzat, területfeltárási irányelvek kiadására, és az erdőfeltárási berendezések használatának szabályozására, amely elfogadható kiegyezést jelent az ökológiai értékek megőrzésével, a kiméletelességgel és a minimális technikai követelményekkel, továbbá a tulajdonos jogait is figyelembe veszi.

Az erdészeti utak építését az államnak feltétlenül támogatni kell. Minél több megszorítás van az erdőgazdálkodásban (ökológia, kiméletelesség), annál inkább nélkülözhetetlenek az utak. Utakra még akkor is szükség van, ha a korlátozások miatt a fatermesztést felhagyjuk.

Az erdőgazdálkodás műszaki fejlesztésének kérdéseit az előbbiekben felsorolt sarkalatos elveknek megfelelően részben újra kell értékelni. Ez azonban nem igényel törvényi szabályozást.

II. G. Az erdőgazdálkodás ökonómiaja

Az erdőgazdálkodás sajátosságainak és prioritási rendjének a vagyonerdekeltség felel meg. A jövedelemérdekeltség előbb-utóbb lehetetlenné teszi a tartamos erdőgazdálkodást. Ha azonban leválasztjuk a fatermesztést az erdőgazdasági vállalat egyéb tevékenységéről (mellékhaszonvételek, fafeldolgozás), akkor a fatermesztésre érvényesek az előbbiekben áttekinthető szigorú korlátozások, míg minden egyéb tevékenységben a piacgazdaság szabályai szabadon érvényesülhetnek. Ezt a kétféle szabályt az erdőtörvény rögzítse és a minisztérium gazdasági szabályozóknál vegye figyelembe. A fatermesztés legyen adómentes, míg a mellékhaszonvételek és a fafeldolgozás a piacgazdálkodás pillanatnyi adópolitikája szerint adózik.

Mind a fatermesztésre, mind az egyéb tevékenységre vonatkozó szabályok a tulajdonformától függetlenül érvényesek.

Célszerűnek látszik, hogy a fafeldolgozás, ha elkülönített formában is, de maradjon az erdőtulajdonos birtokában, ill irányítása alatt (részvénytöbbség).

A fakereskedelem kívánja a legnagyobb rugalmasságot, azért teljes privatizálása kívánatos. Tevékenységének terelése és korlátozása gazdasági szabályozókkal megoldható. Az erdőbirtokosok nagyobb tömörüléseinél érdekeik védelme céljából célszerű egy kereskedelmi részleg fenntartása.

Kiegészítő tevékenységre szükség van és lesz is. Az államháztartás terheit könnyítő kiegészítő tevékenységet az adózásnál méltányolni kell.

Az államháztartási törvényben az erdő igénye legyen külön tétel, melyet több ok is indokol. Így a közhasznú tevékenység költségeinek térítése, a piaci helyzet romlása és nem gazdálkodási hibák miatt bekövetkezett veszteségek fedezete, természeti katasztrófák, stb.

Kedvező közgazdasági körülmények között az erdőgazdálkodás lehet nyereséges, ill. önfenntartó. Rossz piaci helyzet, a természetvédelmi követelmények szigorítása, természeti katasztrófák együttesen, de egyenként is az erdőgazdálkodást veszteségesse tehetik. Az erdőgazdálkodás azonban - más vállalatokhoz hasonlóan - nem szüntethető meg, az erdőállományok átalakítása 100 évig is eltarthat, ezért a minisztérium feladatát képezi, hogy megkeresse a hullámvölgyek áthidalásának módját (lásd. II.B/8.), vagy a tartós deficit megszüntetésének lehetőségére javaslatot tegyen a tulajdonosnak, megadva a lehetséges állami hozzájárulás kereteit.

Az erdők környezet- és természetvédelmi-, valamint rekreációs szolgáltatásainak költségfedezetére megfelelő pénzügyi rendszert kell kidolgozni. El kell dönteni, hogy az erdőgazdálkodás ezen szolgáltatások miatti többletköltségei milyen határig fedezhetők a kialakítandó rendszer keretében és mikor válik indokoltá a terület átadása a természetvédelemnek.

Az erdőgazdálkodásba befektetett tőke csak szerény jövedelmet biztosít, belső kamatozása 2-4 %. Csak nagy kiterjedésű erdő biztosíthatja a tartamosságot és a megfelelő jövedelmet. Ez a tapasztalat az elmúlt 200 évben nem változott és a gazdasági helyzettől és rendszertől függetlenül mutatkozott.

Az erdőgazdálkodás jövedelmezősége másként alakul ha

- a legnagyobb abszolút tiszta jövedelmet, vagy
- a legnagyobb erdőtalaj-járadékot

kívánjuk biztosítani.

Az első esetben a fatermelés időszaka hosszú, nagy a tőkevagyon, méretesek a választékok, nagy a kitermelési területegységre eső éves árbevétel, de alacsony a kamatozás. A második esetben a fatermelés időtartama rövid, kisebb a tőkevagyon, a választékok nem méretesek - pl. papírfatermelés - kisebb a kitermelési területegységre eső éves árbevétel, de nagyobb a kamatozás.

Az elsőnek az un. természetszerű, az utóbbinak az ültetvényszerű erdőgazdálkodás felel meg. A tartamosság követelménye tulajdonképpen mindkettőnél kielégíthető, de az ökológiai szempontoknak is megfelelő erdőgazdálkodás általában az elsőben lehetséges. A törvénynek szabályozni kell, hogy hol lehet az egyik, hol a másik a cél, és milyen arány lehet a kettő között.

A hazai és a külföldi sikeres és elismert erdőgazdálkodók mindig is a jövedelmezőség és a tartamosság kompromisszumára törekedtek, míg a szükségletek fedezése a piacon oldódott

meg. A tervgazdálkodás idején a szükségtelek kielégítéséről a tervekben gondoskodtak az árak egyidejű központi szabályozásával.

II. H. Az erdő birtoklásáról

Az erdő birtoklásáról a sarkalatos elvek között a következőket lehet megemlíteni.

1. A sajátosságok és a sarkalatos elvek a tulajdonformától függetlenül minden erdőre érvényesek.

2. Azt az erdőterületet, amelyről egy üzemterv készült, megosztani nem szabad, csak oszthatlanul privatizálható vagy értékesíthető. Megosztásra csak igen ritkán kerülhet sor az erdőfelügyelőség egyetértése után a miniszter engedélyével.

3. A közbirtokossági ill. szövetkezeti erdők, nevesítés után is egy egységként kezelendők.

4. Az erdő sajátosságainak leginkább a kincstári erdőgazdálkodás felel meg, ezért minél több erdő maradjon állami tulajdonban.

5. Minden birtoklási formában különüljön el a tulajdonos érdekeit és jogait képviselő személy a munka végrehajtójától. Ez alól csak az a kivétel, amikor a tulajdonos (magánbirtoknál) személyesen irányítja a munkákat is. Ezen elv alapján a minisztérium nem lehet az állami erdők kezelője.

6. A törvények és rendeletek egységes alkalmazása alól felmentést kaphatnak azok a magántulajdonban lévő erdők, amelyeket tulajdonosa állami támogatás nélkül telepített. Ilyen erdőkkel a tulajdonos szabadon rendelkezik és adókedvezményben részesül.

ERDŐGAZDASÁGI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Marosvölgyi Béla

Titkár: Traser György

A munkabizottság "A tartamos erdőgazdálkodás szakmai követelményeinek érvényesülése - érvényesítése a megváltozott műszaki-technológiai feltételek között" című téma áprilisi megvitatásával és az ajánlások megfogalmazásával járult hozzá a szakbizottsági állásfoglalás kialakításához.

FAIPARI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Cziráki József+

Titkár: Hargitai László

A munkabizottság - azon túl, hogy tagjai résztvettek a szakbizottsági állásfoglalás kialakításában - két ülést tartott az év során.

Tavaszi tudományos szimpóziumát - gyárlátogatással egybekötve - Letenyén a Furnér- és Lemezgyárban tartotta.

Elhangzott előadások:

VÁRHELYI JÓZSEF: Keménylombos fafajú faalapanyagok korszerű felhasználása furnér- és rétegelt falemezek gyártására Letenyén

SZABADHEGYI GYÓZŐ: Furnér- és rétegelt falemezek gyártása ma és a fejlődés irányai hazánkban és külföldön

Októberben az Érsekcsanádi Fűrészüzembe tervezett ülésüket **CZIRÁKI JÓZSEF** - a munkabizottság elnöke - váratlan elhunytá miatt el kellett halasztaniuk. November 3-ántartottak Veszprémben egy munkaülést, amelyen **HARGITAI LÁSZLÓT** választották meg a munkabizottság elnökévé, és **ORBAY PÉTER**T kérték fel a titkári teendők ellátására.

VADGAZDÁLKODÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kőhalmy Tamás

Titkár: Faragó Sándor

A munkabizottság tagjai tevékenyen részt vettek a szakbizottsági állásfoglalás kialakításában és megvitatásában. Munkabizottsági rendezvény keretében felolvasó ülést tartottak a Délsomogyi Állami Gazdaságban szarvasgazdálkodás témakörben.

Elhangzott előadások:

KŐHALMY TAMÁS: Nagyvad-, azon belül a szarvasgazdálkodás jelenlegi problémái

SUGÁRLÁSZLÓ: Az zárttéri szarvasstartás és a szarvasgazdálkodás egészségügye

GALAMB GÁBOR:A lábodi szarvasgazdálkodás

GAZDASÁG-, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Várhelyi István

Titkár: Bódy Katalin

A szakbizottság hároméves munkaprogramjából 1992 évre tervezett feladatait (alapvető célkitűzéseit) többségében megvalósította. A szak- és a nyolc munkabizottság tartalmi munkáját a tudományos közéletben való részvétellel; a kutatási tevékenységgel, egyes témáinak felkarolásával; a felmerült kérdések megválaszolásával igyekezett végezni. Ebben az évben létrejött (az ipar, közlekedés, pénzügy területéről) a nyolcadik - a Közgazdaságtudományi - munkabizottság is, és velük együtt koordinálták a régióban a kutatók között a közérdeklődésre számító és igényelt témák három fő területét. Együttes szervezéssel konferenciákat tartották a közoktatás, a kultúra, az erőforrásgazdálkodás és az egyes jogalkalmazási kérdésekről. Ezekről a munkabizottságok értékelési részében bővebben olvasható.

A rendezvényeinket illetően - a tudományos konferenciák mellett - rendszeresen megtartásra kerültek a bizottsági ülések. Azokon a tagok több mint ötven százaléka résztvett. Az egyes szakterületeket tekintve a társadalomtudomány terén négy, a jogtudomány területén öt, a gazdaságtudományi szakon pedig négy összejövetelet tartottak. Az üléseken a tudományterület aktuális kérdéseit tárgyalták és közös állásfoglalással tették meg munkabizottsági javaslataikat. Eredményes volt ez különösen a jogtudományi területen, amelyek bizottságok ülésein egyes minisztériumok képviselői is résztvettek.

A 21 tagú szakbizottságunk ebben az évben is két ülést tartott, tavasszal Győrben 17, ősszel Veszprémben 15 tag részvételével, több szakbizottsági illetékességgel járó feladat és tennivaló megvalósításáról döntöttek.

A VEAB pályázati kiírásra öt pályamű érkezett be. Az idei pályaművek kidolgozottabbak és a követelményeknek is jobban megfelelnek az előző évekhez képest. A pályamunkák közül 3 első, 2 második díjban részesült.

A konferenciák anyagát sikerült kiadványokban közreadni, illetve azok kiadása folyamatban vántársadalom- és gazdaságtudományi területen (szorgalmazandó a jogtudomány terén is). A bizottsági tagok rendszeresen publikáltak különböző folyóiratokban. Az év során megjelent publikációk száma :20.

A munkakapcsolataink tovább bővültek. Az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya elnökével személyes eszmecserére is sor került az Akadémián, ahol a szakbizottság munkáját, problémáit beszéltük meg. A jövő év első felében együttesen terveznek (a régióban) tudományos konferenciát tartani a "Gazdasági rendszerváltás" témában. A Pécsi Területi Bizottság, illetve megfelelő szakbizottsága vezetőivel is tartottak megbeszélést kapcsolataik szélesítésének lehetőségeiről.

A munka- és szakbizottsági rendezvényeik számát kénytelenek mérsékelni, mert a vidéki tagjaink utazási költségtérítése egyre nagyobb gondot okoz, illetve lehetetlenné válik.

ÁLLAMJOGI ÉS ÁLLAMIGAZGATÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Mikolasek Sándor

Titkár: Tömböly Tamás

A munkabizottság 1992. évi célkitűzéseit nem tudta teljes egészében teljesíteni. Bár az elemezni tervezett témák folyamatos figyelemmel kísérése megtörtént, feldolgozásuk nem volt teljeskörű.

Jó szakmai műhely alakult ki a Veszprém megyei önkormányzat mellett, ahol a tervezett témákon belül a középszintű igazgatás problémáit vizsgálták, tapasztalatairól tájékoztatták az érintett igazgatási szerveket, illetve azok dolgozóit.

A bizottság más tagjai az önkormányzati törvény kritikájához végeztek adatgyűjtést és készítették műhelybeszélgetést megalapozó tanulmányokat.

A bizottság két témát tárgyalta teljes ülésen:

1. Megvitatta a kormány közigazgatás korszerűsítés fejlesztési programját. Nagyra értékelte annak komplexitását, megközelítési irányait. Különösen azonosult azzal, hogy a közigazgatás demokratizálása jogszerűségének erősítése, a centralizáció, decentralizáció és a dekoncentráció új arányainak kiépítése, illetve a közigazgatásnak a társadalmifolyamatokra való ráhatásának mértéke, azok a kérdések, melyek e témában a legidősebbnek tekinthetők.

A közigazgatás személyi állományának, mint az erőforrások meghatározó részének is jelentős szerepe van, de ezt megelőzőleg a programban részletesen felvázolt döntési pályák végigjárása indokolt.

Helyeselte a bizottság ezt a törekvést, mely a pontatlan demokrácia rendszerbe terelésével a közigazgatás hatékonyságát kívánja javítani, elsősorban az állami ellenőrzés újraszervezése és működtetése útján. Ugyanakkor a kormányzati szervek polarizálódásainak megakadályozása is indokolt igény, különösen középszinten összefogottabb irányításra van szükség.

A célok érdekében indokolt az állami funkciók, feladat- és hatáskörök újraelosztása, melynek eredménye az állam etatista vonásainak csökkenése kell, hogy legyen. Ebbe szervesen illeszkedik az autonóm struktúrák kiépítésének szükségessége.

2. Az önkormányzat és a középszintű igazgatás címmel ZONGOR GÁBOR tanulmányát vitatta meg a bizottság.

A tanulmány történeti áttekintés után analizálta a jelenlegi középszintű igazgatást, és azt indokolatlanul polarizáltnak minősítette. Ennek egyik legfőbb okaként a megyei önkormányzat elgyengítését jelölte meg, megjegyezve azt is, hogy az önkormányzat testületének, a közgyűlésnek a megalakítására vonatkozó szabályozásban is tükröződik ez a törekvés.

A választások nyomán nem sikerült politikai áttörést elérni, de emiatt a megyének mint történeti, kulturális, gazdasági, politikai és közigazgatási egységnek a megkérdőjelezése nem tekinthető megalapozottnak. A megyei önkormányzat, mint a középfokú intézményi ellátás szervezője, minden tekintetben létjogosult. A megyei jogú város ellentmondásos jogi helyzete, gyökértelensége egyértelműen igazolódott, térségszervező erejének megfelelő funkciót kell kapnia, illeszkedve a megyei önkormányzat szervezetébe.

A köztársasági megbízott szerves része az önkormányzatiságnak, de szakmai és politikai vonásainak keveredése nem mindig mutat a fejlődés irányába. A centrális irányítású szervek, mint a minisztériumok középszintre kihelyezett szervei tulajdonképpen a volt megyei szakigazgatási szervek helyére léptek, de nincs testületi ellenőrzésük. Koordinációjuk elvi és gyakorlati kérdései sem mindenben megoldottak. Ezt a korábbiakhoz képest akár visszalépésnek is tekinthetjük.

Összefoglalóul megállapítható, hogy egy karakterisztikus középszintre ma is szükség lenne, és a jövőben is szükség van. Hatékony működéséhez pedig indokolt az önkormányzati és államigazgatási ügyek határozott szétválasztása, az állami érdekkörök pontos meghatározása.

Ennek ismeretében kerülhet sor a régió, vagy megye probléma elemzésére.

BÜNTETŐJOGI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Nagy Zoltán

Titkár: Bódy Katalin

A Büntetőjogi munkabizottság az 1992. év első felében tovább folytatta - tervének megfelelően - a munkabizottság személyi összetételének a kialakítását, megkísérelve a VEAB működési területéna büntetőjog alkalmazása területén széleskörű gyakorlatokat elért személyeknek a munkabizottság tevékenységébe való bevonását.

A munkabizottság a tárgyévben egy ülést tartott, amelyen elhangzott:

MÉSZÁROS ZSOLT-NOVÁK TÜNDE: A kábítószerbűnözés helyzete, az ellene való küzdelem újszerű eszköze

A munkabizottság az ülést Győrben tartotta meg, és arra meghívta a VEAB területén működő Igazságügyi Orvosszakértői Intézet vezetőit is.

FILOZÓFIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Sztankó János

Titkár: Süveges Mihály

A Filozófiai munkabizottság 1992-ben munkatervének megfelelően két elméleti tanácskozással összekötött munkabizottsági ülést szervezett.

Az 1992. május 28-án, a Dunaújvárosi Műszaki Főiskolán tartott munkabizottsági ülésükön hagyták jóvá munkatervüket és döntöttek az őszi elméleti tanácskozás témájáról.

Az ekkor megrendezésre kerülő elméleti tanácskozás témája: "Felvilágosodás - humanizmus - korunk"

Vitavezető: **KISS ARTÚR**

Október 30-án Veszprémben, a VEAB székházban tartott megbeszélésükön **SÜVEGES MIHÁLY** ismertette egy jövő évi nemzetközi tudományos tanácskozás tervét, kérve a munkabizottsági tagok aktív részvételét. Ezen a megbeszélésükön részt vett **VÁRHELYI IST-**

VÁN is — a szakbizottság elnöke —, aki tájékoztatást adott az Akadémia életéről, aktuális problémáiról.

Az elméleti tanácskozás témája: "Társadalmi változások és a filozófia"

Vitavezetők: GONDI JÓZSEF és TÓTHNÉ ŐRY JÚLIANNA

A Filozófiai munkabizottság 1992. évi tevékenységét nehezítették a növekvő anyagi gondok, a megnövekedett utazási költségek. Mindezek ellenére sikerült tagság többségének aktivizálása, amely garanciát jelenthet az elkövetkező évekre is.

GAZDASÁGI ÉS POLGÁRI JOGI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Vincze Imre

Titkár: Tarr György

A munkabizottság tagjai jelentős számban gyakorló jogászok, elsősorban bírák, ügyvédek, jogtanácsosok. Ezért 1992. év során a témaválasztásoknál arra törekedtek, hogy azokat a mindennapi munka tapasztalataira alapozzák, egyben feldolgozásukkal segítsék elő a munkafeladatok színvonalasabb ellátását, járuljanak hozzá a régió jogásztársadalmának szakmai fejlődéséhez. Céluk volt, hogy a feltáruló jogértelmezési kérdésekre felhívják a jogalkotó, az országos szintű vezetés figyelmét.

A célkitűzés eredményességét jelzi pl., hogy a munkabizottság tagjain kívüli körökből is érdeklődtek a programban szereplő dolgozatok iránt. Így az alapítványok bírsági nyilvántartásba vételével kapcsolatos anyagot - kívánságra - megküldték a Pénzügyminisztérium Jogi Osztályának.

Az 1992-es év folyamán három munkabizottsági ülést tartottak.

Az első ülés Győrben került megrendezésre.

Elhangzott előadások:

BELLA MÁRIA: A közigazgatási bíráskodás története és a közigazgatási határozatok bírói felülvizsgálatának kiterjesztéséről szóló 1991. XXVI. tv. alkalmazásával összefüggésben felmerülő néhány kérdés

FERMANNÉ POLÁK ZITA: A közigazgatási bíráskodás gyakorlati kérdései

A második ülést Veszprémben tartották.

Elhangzott előadások:

KOVÁCS FERENC: Az alapítványok bírói nyilvántartásba vételével kapcsolatos jogalkalmazási kérdésekről.

Korreferátum: PERÉNYI ÖDÖN és SAVANYÓNÉ LAKATOS ERZSÉBET

A harmadik ülést is Veszprémben rendezték meg.

Elhangzott:

MAYER ISTVÁN: A felszámolási eljárás időszerű kérdései

Korreferátum: RÉDEY JÓZSEF

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Décsy Jenő
Titkár: Tárnok Ilona

A Közgazdaságtudományi munkabizottság 1992. június 3-án 13 taggal alakult meg Veszprémben. Munkaprogramját a tagok egyéni elképzeléseinek összességével alakította ki, mely megfogalmaz általános és konkrét feladatokat is.

Utóbbiak keretében indult meg az egymás kölcsönös megismerését szolgáló folyamat. 1992. decemberében Veszprémben megrendezett munkabizottsági ülésen a Veszprémi Egyetemen dolgozó munkabizottsági tagok ismertették tevékenységüket.

MEZŐ- ÉS ERDŐGAZDASÁGI VÁLLALATI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Várhelyi István
Alelnök: Veszeli Tibor

Az 1990 őszen a munkabizottság által elfogadott hároméves program alapján aktualizálták az 1992. évi feladatainkat. A feladattervet a tagok többsége véleményezte, és nyilatkozta az elfogadásáról. A 34 tagú munkabizottság többsége aktív tudományos tevékenységet folytat. Csupán egyötödének munkájára nem lehet számítani.

A hároméves munkaprogramban vállalt öt koordinált témából 1992-ben is a nyilvánosság előtt vitattak meg egyet, egy sikeres konferenciát tartottak Vépen, mégpedig az erőforrásokkal való gazdálkodásról. A tudományos konferencián tíz szakember ismertette a témacsoporthoz kapcsolódóan kutatási eredményét és jövőre vonatkozó elképzeléseit. Sopronban az EFE-n pedig két tanszéken a kutatási módszertan került megbeszélésre, és két kandidátusi disszertációt véleményezett előzetesen a munkabizottság. A két bizottsági tag elkészült disszertációjából ezt követően a munkahelyi viták már azóta megtörténtek.

Ezen kívül egy fő egyetemi doktori címet szerzett. Három VEAB pályázat érkezett be. Háromat pedig szakmai pályázatra nyújtottak be a kollégák. A pályaművek az előző évekhez viszonyítva színvonalasabbak voltak és méltóak a díjazásra. Közreműködtek két társ-munkabizottsági konferencián a közoktatás és kultúra témáról, és más szakegyesületi tanácskozáson (agrár, erdészeti, szociológia), ahol nyolc előadást tartottunk.

A szakmai folyóiratokban - az év folyamán - több mint tíz publikáció jelent meg a területen. A munkabizottságunk közel tíz éves tevékenységéről, a tudományos munkáról pedig ismertető cikket közöltek a szakmai heti, havi lapok.

A Mező- és erdőgazdasági vállalati munkabizottság 1992. november 19-én Vépen elhangzott előadásai:

AZ ERDŐVAGYON - MINT TERMÉSZETI ERŐFORRÁS - TOVÁBBI KÖZALAPÍTVÁNYI SZERVEZETI FORMÁBAN

JÁMBOR LÁSZLÓ, Tanulmányi Állami Erdőgazdaság, Sopron

A Tanulmányi Erdőgazdaság ezideig költségvetési intézményként és az állami vállalatokra vonatkozó jogszabályok szerint, illetve 1992-ben államigazgatási vállalati formában működött. 1993-tól pedig valószínűleg részvénytársaságként fogunk tevékenykedni. Az üzemi feladatok megvalósítása mellett a gyakorlati oktatás ellátását (egyetem, szakközépiskola részére) és a kutatás kísérleti területeinek fenntartását saját gazdasági eredményeinek terhére csak átmenetileg tudjuk biztosítani. Ezen szolgáltatások finanszírozására a jövőben legalkalmasabbnak kínálkozik a közalapítványi működési forma.

A közalapítványi szervezeti forma tartalmi lényege röviden a következő:

A vagyon tulajdonjoga átkerülne az alapítvány kuratóriumához. A működés gazdasági társaság formájában történik. A tulajdonulás során a felek megtartják gazdasági önállóságukat; a végeredményben pedig közösen érdekeltek. A vagyon az alapítványi célnak alárendelten funkcionál, melyben speciális helyzetet jelent az erdővagyon, mint természeti erőforrás.

A FÖLDTULAJDON ÉS A STRUKTÚRAVÁLTÁS ALAPJAI NYUGAT-DUNÁNTÚL MEZŐGAZDASÁGÁBAN

KARDOS ZOLTÁNNÉ, PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely

A mezőgazdaság átalakulása szempontjából nagy jelentősége van annak, hogy a jövőben milyen gazdálkodási formák és méretek alakulnak ki. A potenciális termelők körének felvázolásához a változásokat megelőző állapot ismeretére van szükség. E célból az 1991. évi Általános Mezőgazdasági Összeírás adatbázisának elemzése alapján rögzítettünk egy induló állapotot, ehhez mérhetők későbbi változások. Az elemzés elsősorban a statisztika által megfigyelt kistermelők körére terjedt ki, ez a vizsgált Vas és Zala megyék háztartásainak közel felét jelenti. Megvizsgáltuk a kistermelői föld hasznosítás helyzetét, módját, s azt, hogy milyen céllal végeztek e gazdaságok mezőgazdasági tevékenységet. Döntően saját tulajdonú földön, elsősorban intenzív hasznosításban (kert, szőlő, gyümölcs) zömmel önellátásra termeltek. A jövőbeni szándékokról tett gazdálkodói nyilatkozatok azt a tanulságot adták, hogy a jövőben is főleg ilyen keretekben kívánnak tevékenykedni, csupán 4-5 %-uk jelezte azt, hogy önálló termelő kíván lenni, ők is inkább egy-egy ágazatra specializálódva. Várhatóan a jövő vegyes termelési profilú családi farmgazdaságai döntően nem e szektorból kerülnek ki.

AZ EMBERI ERŐFORRÁS MUNKAVÉDELMI RENDSZERE ÁTALAKULÓ MEZŐGAZDASÁGUNKBAN

MORVAY LEONA, PATE Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Kar

Napjaink gazdasági, társadalmi változásai a munkavédelem helyzetére is kihatnak.

Várhatóan az átalakulást követően az emberi erőforrás munkahelyi biztonságával, munkavégző képességének hosszútávú megőrzésével kapcsolatos értékek és érdekek felértékelődnek, az átmenet időszakában azonban háttérbe szorulnak.

Szükséges a munkavédelem irányítási, szabályozási, ellenőrzési rendszerének megújulása, valamint az érdekezésszerűságon alapuló munkahelyi munkavédelem színvonalának fejlődése.

Ennek megvalósulása elősegítheti, hogy a biztonságos munkavégzés iránti igény hazánkban is a mezőgazdasági munkakultúra fontos részévé váljon.

ÉRTÉKES MUNKAERŐ: A KEZDEMÉNYEZŐ EMBER A VÁLLALATI STRATÉGIÁK TÜKRÉBEN

MÁRTON JÓZSEF, Vetőmagtermelő és Értékesítő Kft. Szombathely

Új szemléletű személyügyi tevékenység jelenti a jövő útját: gondolkodásra, kezdeményezőkézsésre, cselekvésre van szükség. A dolgozók bevonásán alapuló elkötelezés olyan hajtóerő, energia, melynek kialakítása sikertényező. Ebben a felfogásban elsőbbséget kap a tehetség, a tolerancia és a nyitottság.

A vállalati stratégia kialakításának kényszere hajtja végre az emberi erőforrás felértékelését.

Divatba jött a "kreativitás".

A versenyhelyzet komoly cselekvési energiát szabadít fel.

A sikeres vállalatok minden erővel ösztönzik és biztosítják a kockázatvállalást minden szinten. A kudarcokat erősen túrik, a sikert nagyon elismerik.

Felzárkózásunk feltétele az alkotó munka felszabadítása, az emberek közötti különbségek, az egyéni teljesítmények elismerése.

A legutóbbi időben felgyorsult társadalmi-politikai-gazdasági folyamatok hatására reformértékű változások következtek be. Joggal várja el a társadalom az alapos szakmai hozzáértelessel, hivatástudattal és ügyszeretettel végzett munkát.

A személyügyi munka megújításának főszereplője a gazdasági vezetés.

Mint hogy a magyar gazdaság egyéb erőforrásai kimerültek, nem marad más, mint az ember munkavégzőképességének racionális igénybevétele.

Ebből adódóan megváltoznak a vállalati stratégiák, döntő szerephez jut a munkaerő és annak hatékony felhasználása.

A TERMŐFÖLD MINT TERMÉSZETES ERŐFORRÁS IGÉNYBEVÉTELÉNEK KÖZGAZDASÁGI KÉRDÉSEI

SZABÓ ISTVÁN, PATE Mezőgazdaságtudományi Kar, Mosonmagyaróvár

A tervgazdálkodás körülményei között folytatott mezőgazdasági termelés jövedelmviszonyainak sajátosságai közé tartozott; egyfelől a szerteágazó redisztribúció. A két tényező tartós jelenléte miatt nem alakulhatott ki a mezőgazdasági termelésben egy valódi piaci

értékítéletet tükröző egyensúlyi ár, amely ágazati szinten maximalizálta volna a reziduális jövedelmet, és mezőgazdasági termelés számára orientációs pontot jelentett volna.

Az előadás a termelési tényezők állami támogatásának és a redisztribúció működtetésének közgazdasági hatásait elemezte. Következtetésként hangsúlyozta, hogy az agrárágazat jelenlegi gondjait az ágazaton belüli intézkedések már nem oldhatják meg eredményesen, jelentős ágazati károsodás nélkül. Egy komplex központi beavatkozásra van szükség, amelynek a középpontjában a bérreformnak célszerű állni.

A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK ÉRTÉKELÉSE AZ ERDŐGAZDÁLKODÁSBAN

MÁRKUS LÁSZLÓ, a mezőgazdaságtudomány doktora, Sopron

Az erdőgazdálkodásban a termőföld, a növényi produktumok (elsősorban az élőfakészlet), az állami produktumok (főleg a vadállomány) értékelése fontos feladat. A pénzbeni értéket a nyerhető termékek értékelésével lehet leginkább megközelíteni. A pénzbeni értékelést minden esetben az ökológiai értékelés előzi meg, ennek megállapításaira, eredményeire kell az ökonomiai értékelést ráépíteni. Hazai erdészeti viszonylatban a termőhelyi tényezőket (klíma, hidrológia, talajminőség) figyelembevevő termőhelytípus változatokra épül az ökológiai értékelés. A termőhelyi tényezők és a fatermőképesség együttesen határozza meg a fatermes mennyiségét (m³) és annak pénzértékét. A hozamok, költségek különbözete adja meg a tisztajövedelmet, amelynek tőkésített értéke a termőföld hozadéki értéke.

Az élőfakészlet értéket fiatal korban a prolongált költségek adják meg. Idősebb állományok élőfakészletének értékét a tőár segítségével értékeljük, nagyságát fajafajon belül a faválaszték összetétele határozza meg. A fajlagos, átlagos tőárat a forgalmi ár és a fahasználati költségek és ehhez kapcsolódó nyereség különbözete adja meg, a kor előrehaladtával egyre nagyobb lesz.

Az erdő értéke a föld és élőfakészlet érték összegével egyenlő, amelyet folyó, illetve változatlan áron lehet számítani.

AZ ÉLŐFAKÉSZLET - MINT ÚJRATERMELHETŐ TERMÉSZETI ERŐFORRÁS - ÉRTÉKELÉSE

MÉSZÁROS KÁROLY, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron

A gazdálkodás tulajdonképpeni tárgyát és az erdővagyon legnagyobb részét kitevő élőfakészlet értékének beható ismerete igen fontos szerepet tölt be az erdőgazdálkodás során.

Egy termelési jószágnak, így az élőfakészletnek is az értéke hozadéki érték, ami azonnali használat esetén a kitermelési-, jövőbeni használatkor pedig a várható érték, amelynek meghatározásához ismerni kell kitermeléskori nagyságát és a hasznosítás várható időpontját.

Az előadásban a szerző az országos erdővagyon élőfakészlet értékének felmérésére és változásainak meghatározására, elkészítette az aktualizált korértékgörbéket. A vizsgálat alapjául a legújabb fatermési táblákat választotta. Célul tűzte ki, hogy a fejlesztett görbék erdő-részlet szintű vizsgálatok során is egyszerű számítástechnikai eszközök segítségével

alkalmazhatók legyenek, így függvényesített formában egy erdőérték-számítási szakértői rendszer elemeivé válhassanak.

A kialakított korértékgörbék segítségével lehetővé vált az Országos Erdőállomány-adattár bázisán végzett számítógépes állományértékelés végrehajtása. Az 1981. évi állapotadatok alapján (1989-es ár- és költségszinten) a hazai erdővagyon élőfakészletértéke korértékgörbés eljárással meghatározva 237.4 milliárd forint volt, ami hektáronként 161.5 eFt-nak felel meg. 1 m³ lábon álló faanyag értéke 931 Ft-ot tett ki. 1991-ben az adattári élőfakészlet-érték 267.6 milliárd Ft, fajlagosan 171.2 eFt/ha. A szerző ismerteti az állami erdőgazdaságokra vonatkozó érték adatokat is.

A MEZŐGAZDASÁGBAN KELETKEZŐ BIOMASSZA HASZNOSÍTÁSI LEHETŐSÉGEI

SIKOS LÁSZLÓ, 3A Kft, Szombathely

A föld állandóan fogyó energiakészletei felvetik a megújuló, újratermelő energiafajták hasznosításának lehetőségeit. A szinte kész, salakmentesen égő mezőgazdasági melléktermékek (pl.:kukoricaszár, szalma, stb.) környezetkímélő energiatermelési technológiák kialakítására nyújt lehetőséget. Felmérések szerint a 80- as évek végén 23.5 millió t. másodlagos termék keletkezett Magyarországon. Ebből, mintegy 10 millió t. lenne energetikailag hasznosítható.

Lehetséges megoldások:

a./ Brikettálás — elsősorban hőtermelésre hagyományos módon

b./ Bálátüzelés — hő és villamosenergia termelésre

A mezőgazdaság képes motor hajtóanyag termelésre is, hiszen a repce és napraforgó olajból ökodieselt lehet előállítani. A felsorolt lehetőségek gyakorlati megvalósítására ma már kész technológiák állnak rendelkezésre.

VEAB TÉRSÉG EGYES TERMÉSZETI ERŐFORRÁSAI

VÁRHELYI ISTVÁN, a közgazdaságtudomány kandidátusa, Sopron

A természeti erőforrások racionális hasznosítása nemcsak napjaink, hanem a következő éveink, évtizedeink sorsdöntő kérdése. A földfelszín természetes erőforrásai közül a legfőbb a termőföld (amely a természeti erőforrások összértékének közel 3/4 részét képezi), de nem elhanyagolható az erdő (amely egyes értékelés szerint több mint 300 milliárd Ft-ot tesz ki), sőt a környezetvédelemben növekvő a szerepe.

A VEAB megalakulásának huszadik évfordulója alkalmából célszerű áttekintenünk ezek helyzetét, ill. azok alakulását.

Egy változást kimutató analízissel bemutattuk, hogy a VEAB régióban pl. az erdőterület 10,4 %-kal, az élőfakészlet 47,3 %-kal (országos átlagban pedig 13,7%-kal, illetve 64,9 %-kal) növekedett, vagyis az erdővel nem a rablógazdálkodás, hanem inkább a többcélú tartamosság figyelembevételével gazdálkodtunk.

A termőföld, az erdőállomány egy állapotot kimutató analízisével is érzékeltettük, hogy a mezőgazdaságilag racionálisan nem hasznosítható területeket erdősítettek. Ezáltal jelenleg a régióban 24,5 %-os, országosan pedig 18,1 %-os erdősültséget értünk el. Az ezredfordulóig még 150 ezer ha terület kerül erdősítésre (ezzel országosan a 20 %-os arányt meghaladjuk).

A természeti erőforrások megóvása viszont megköveteli, hogy a nemzetgazdaság egészét illetően nem lehet azokat gátlástalanul, egyoldalúan hasznosítani. Csak olyan fenntartható fejlődés lehetséges, amely ügyel a természet egyensúlyára, figyelembe veszi a körfolyamatokat és az újra-, valamint a további (másod-, harmadlagos) hasznosításra koncentrál, és óvja azokat.

Kaán Károly szavaival élve "Az életkörülmények civilizációs ártalmi nemcsak az erdők, hanem az emberiség létét is fenyegetik. Az egyre védtelenebb embernek egyre fontosabb az erdők óvása."

MÓDSZERTANI VÁLTOZÁSOK A MUNKAHELY MENEDZSMENTBEN

VESZELI TIBOR, PATE Mezőgazdaságtudományi Kar, Mosonmagyaróvár

A racionális gazdasági tevékenységrendszerek működésének alapfeltétele, a termelésbe vont erőforrások célorientált összerendezése.

A hatékony gazdálkodás egyértelműen fogalmazza meg és határolja körül célkitűzéseit és az abból fakadó feladatokat. A determinált cél- feladatrendszer megvalósításához szükséges erőforrások tevékenységfolyamatokba foglalása, valamint a társadalmi, gazdasági és természeti környezetbe illesztése a szervezés és vezetéselmélet (menedzsment) módszertanának felhasználásával lehet eredményes.

Ezért tartom a hatékony erőforrás-gazdálkodás megvalósulás fontos eszközének a szervezés-módszertani ismeretek alkalmazását.

A munkahelyi menedzsment jellemzője, hogy nincs lehetőség absztrakcióra. A munkavégzés konkrétságot követel. A célul kitűzött használati érték (termék, szolgáltatás) előállításához szükséges, hogy a termelőfolyamatba bevont erőforrások (tőke, anyag, energia, munkaerő, stb.) ötvöződjenek. Felhasználásuk, működtetésük csak konkrét formákban lehetséges. Közülük csak néhányat emelek ki:

- munkamegosztás és összerendelés,
- az energia-, anyag-és eszközbiztosítás
- a racionális munkaerő felhasználás
- a munkafeltételek biztosítása
- az interperszonális kommunikáció
- a permanens vezetői döntési kényszer.

A változó gazdálkodásban úgy kell megjeleníteni a munkahelyi menedzsment módszertani ismereteinek, hogy azokat rendszerszemlélettel és integrált formában alkalmazzák a mérnök-menedzserek. Ezért erőforrás az a szellemi tevékenység, melyben meghatározó a menedzser módszerek alkalmazására is felkészült mérnök.

POLITIKATUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Beszteri Béla

Titkár: László József

A Politikatudományi munkabizottság kezdeményezője, fő szervezője, a tudományos célkitűzések kidolgozója volt a Gazdaság-, jog- és társadalomtudományiszakbizottság keretei között megtartott tudományos konferenciáknak és azok anyagai megjelentetésének.

Tudományos célkitűzésünk: éveken keresztül átfogóan, illetve egyes konkrét részterületen elemezni az államszocialista kísérlet bukása után kialakult világpolti és világgazdasági helyzetet, a világ fejlődésének új tendenciáit, a történelem új szakaszának, egy globális világrend kialakulásának kezdetét, amely zaklatott és veszélyekkel teli. Középtávú tudományos programunk 1990 óta vizsgálta és vizsgálja a magyarországi történelmi átalakulás előzményeit, békés rendszerváltás folyamatát, a demokratikus politikai viszonyok és a piacgazdaság megteremtésének útján. A magyar történéseket a közép- és kelet-európai régió viszonyaiba ágyazva elemezték, kimutatva a térség közös jellemzőit, a magyar specifikumait, a jelenben rejlő lehetőségeket a demokrácia és a piacgazdaság kiépítésére, a kultúrára, tehát a társadalmi alrendszerekre, a nagy társadalmi változásokkal járó nehézségeket, a társadalom többségének munka- és életfeltételeit befolyásoló veszélyeket és kitörési lehetőségeket. Mindezen kérdéseket - ahol erre lehetőség van - a VEAB régióra is vonatkoztatják.

Ezen belül konkrét az 1992. évi munkát a szakbizottság keretében és más munkabizottságokkal együttműködve végezték:

— Az idén jelent meg az "Átmenetek és változások Európában a 80-as és a 90-es években" című - 1991-ben megrendezett - nemzetközi konferencia angol és magyar nyelvű kötete.

— Április 30-án tartották "A közoktatás problémái Magyarországon" című konferenciát Esztergomban, a Vitéz János Tanítóképző Főiskolán, az esztergomi tanítóképzés 150., és óvónőképzés 100. évfordulóján.

— Szeptember 24-én tartott előadást és vitát Bill Lomax a nottinghami egyetem professzora: "Magyarország 1956-1992. között, ahogy ezt egy külföldi kutató látja".

A sikeres konferenciák tapasztalatai:

Valamennyi konferencia tartalmilag igényes és sikeres volt.

Különösen fontos, hogy eredeti célkitűzéseinknek megfelelően, tudományt művelték, nem szolgáltak politikai vagy pártérdekeket.

A vázolt témákat több társadalomtudomány szemléletét és módszereit érvényesítve, interdiszciplináris megközelítéssel ötvözték.

Konferenciáik anyagait önálló kötetben megjelentették, vagy megjelentetik. A közoktatás problémái Magyarországon című kötetet a VEAB adja ki. A kultúra jelene és jövője című konferencia a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlésének erkölcsi és anyagi támogatásával jelenik meg. (A korábban említett Átmenetek és változások Európában című konferencia angol nyelvű kötetét a Veszprémi Egyetem, magyar nyelvű változatát pedig a Köztársasági megbízott Területi Hivatala, Tatabánya adta ki).

KÉMIAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Speier Gábor
Titkár: Horváth Attila

A Kémiai szakbizottság ebben az évben a térségben lezajló, a vegyipart és a kémiai kutatóintézeteket érintő, többnyire kedvezőtlen változások (NEVIKI, MÁFKI, Péti Nitrogénművek, Ajkai Timföldgyár, stb.) által meghatározott környezetben végezte munkáját. Ezt a "környezeti hatást" a szakbizottságon belül bekövetkezett átalakulás is tükrözi, hiszen főként a NEVIKI munkatársainak aktivitására alapult Agrokémiai munkabizottság elnöke a munkabizottság megszüntetését, s egyben az aktív tagok Agrártudományi-, Biológia- és Erdészeti szakbizottságokba való átigazolását javasolta. Ezt az elhatározást és javaslatot nemcsak a VEAB térség, hanem az országos helyzet is indokolta. Nevezetesen az, hogy a mezőgazdaság kemizálása (növényvédőszer kutatás, műtrágyagyártás) a hazai kutatások hátterébe szorult.

A Kémiai szakbizottságon belül működő munkabizottságok száma azonban nem csökkent, ugyanis 1992 november 25-én a VEAB székházban megalakult a Katalízis munkabizottság, amely egyrészt a Veszprémi Egyetem, másrészt a környező vállalatok homogén és heterogén katalitikus folyamatok törvényszerűségeit kutató szakemberek aktivitására alapozva kíván a régió tudományos eredményeihez hozzájárulni. Az alakuló ülés résztvevői a munkabizottság elnökének RÉDEY ÁKOST, titkárának KOLLÁR LÁSZLÓT választották.

A korábbi évekhez hasonlóan a VEAB által kiírt pályázatok iránti érdeklődés mérsékeltnek mutatkozott 1992-ben is. Csupán egyetlen pályázatot nyújtottak be a szakbizottsághoz, igaz ezt a munkát a bírálók színvonalasnak ítélték.

A Kémiai szakbizottság ebben az esztendőben két tudományos ülést tartott.

Az 1992. január 14-én megrendezett szakmai összeövetel tudományos programja a következő volt:

SZAJÁNI BÉLA: Szilárd-fázisú biokatalizátorok gyakorlati alkalmazása

KOTSIS LEVENTE - NAGYNÉ STRIBL TÜNDE: A fázisok közötti komponensátvitel és a határfelületi jelenségek kapcsolata

KONCZ ISTVÁN: A szerves geokémiai analízis helye és szerepe a szénhidrogének kutatásában

VASS ANDRÁS: Egy originális hazai szulfonilkarbamid gyomirtószer kifejlesztése gabonakultúrára

TOMCSÁNYI LÁSZLÓ: Oxidreformálás, egy új eljárás alumínium felületek korrózióvédelmére

A második szakbizottsági ülésre 1992. december 4-én került sor az alábbi tudományos programmal.

ZSIRAI ISTVÁN - HIDEG MIKLÓS: Korszerű környezetvédelmi technológiák a Zenon Environmental Ltd. fejlesztésében

ARGYELÁN JÁNOS: Matematikai módszerek a transzportelméletben

GÁRDOS GYÖRGY: Ipari katalizátorok

ÁTVITELI JELENSÉGEK ELMÉLETI ALAPJAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kotsis Levente

Titkár: Kristóf János

A munkabizottság az év folyamán két tudományos rendezvényt szervezett. Az első ülés keretében DANDIU EMIL professzor, a Bukaresti Műszaki Egyetem Vegyipari Műveleti Tanszék vezetője "A Bukaresti Műszaki Egyetemen folyó vegyész mérnök képzés, tudományos kutatás a Vegyipari Műveletek Tanszéken" címmel tartott előadást.

Májusban az MTA Termoanalitikai munkabizottságával közösen tartott két napos tudományos ülést Veszprémben a VEAB székházban és a Veszprémi Egyetemen.

Elhangzott előadások:

MOHAI BÉLA: Termoinorganika

PAPP KATALIN - KÜRTHY NÉ KOMLÓSSI JUDIT: Komplex termoanalitikai vizsgálat az alumíniumiparban

NOVÁK CSABA - POKOL GYÖRGY - TOMOR KLÁRA - IZVEKOV VLADISZLAV - GÁL TAMÁS: Alumínium oxidok és hidroxidok termikus reakcióinak vizsgálata

MADARÁSZ JÁNOS - POKOL GYÖRGY - NOVÁK CSABA - GÁL SÁNDOR: Alumínium oxidok és hidroxidok termikus reakcióinak kinetikai vizsgálata

MAROSI GYÖRGY - BERTALAN GYÖRGY - ANNA PÉTER: Makromolekulás rendszerek módosításának nyomonkövetése DSC módszerrel

ANDROSITS BEÁTA: A termikus analízis helyzete a JTA tükrében

SAJÓ ISTVÁN: Termometriás koncentráció meghatározása alapjai a legújabb kutatások tükrében

KRISTÓF JÁNOS: Néhány transzportjelenség termoanalitikai megközelítése

HASZNOSNÉ MEZEI MAGDOLNA: Szintetikus szilikátok termoanalitikai vizsgálata

KOTSIS LEVENTE - KUTICS KÁROLY: Szénaktiválás transzportelméleti problémái

NAGY KÁROLY - ARÁNYI LÁSZLÓ - HORVÁTH GÉZA: Érdekes jelenségek a nagy tisztaságú gázok analízisében

KORRÓZIÓS MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tomcsányi László

Titkár: Sarkadi Zoltán

A munkabizottság az MTA Elektrokémiai munkabizottságával közösen tartott előadói ülést november 16-án a VEAB székházban.

Elhangzott előadások:

LISZI JÁNOS: Elektrokémiai kutatások a Veszprémi Egyetemen

TOMCSÁNYI LÁSZLÓ: Az alumínium passzíválódásának néhány kérdése (akadémiai doktori tézisek munkabizottsági vitája)

VARGA KÁLMÁN: Radiometriás és voltametriás vizsgálatok az elektroszorpció témakörében a VE Radiokémia tanszékén

KRISTÓF TAMÁS -SALAMON TAMÁS: Elektrokémiai egyensúlyi diagramok szerkesztése sokkomponensű vizes rendszerekben
SZABÓ SÁNDOR: Fémek nem elektrokémiai polarizációval végbemenő előleválása idegen fémek felületére (doktori tézisek munkabizottsági vitája).

KŐOLAJ ÉS GÁZIPARI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Koncz István
Titkár: Dallos Ferencné

A munkabizottság az év folyamán három előadói ülést szervezett.

Az első, májusban, Veszprémben megrendezett ülésen hangzott el:

BOKOR CSABA- TORMÁSSY ISTVÁN: Tájékoztató az ōrségi terület szénhidrogén-kutatási eredményeiről.

Az előadó ismertette az ōrségi terület szénhidrogén-földtani viszonyait, az új felfedezések (Bajánsenye, Őriszentpéter) előtti készlet-megoszlást. A jelenlegi szénhidrogén-kutatáscélja egyrészt a Nagylengyel környéki analógiák alapján mélyen eltemetődött, mezozoós képződmények, másrészt a neogén képződményeken belül szerkezetek kutatása. Az említett két, újabban felfedezett gáz-előfordulás az utóbbi, neogénen belüli szerkezetekben hozott sikert. Az új előfordulások megtalálásában döntő szerepe volt a modern, nagy felbontóképességű szeizmikus és lyukgeofizikai módszereknek. Az új telepek turbidit-testekben létrejött litológiai csapdákknak tekinthetők, amelyeknek eredményes leművelése - a nem hagyományos szerkezetre való tekintettel - a folyamatos rétegdőlés mérésekkel (dip-log) megállapítható szekvencia-határokkal valószínűsíthető készlet ismerete révén és a próbatermeltetéssel megállapítható optimális termelési ütemmel valószínűsíthető meg.

A geokémiai vizsgálatok szerint a felfedezett telepek gáza a tárolókőzetek közvetlen közelében lévő miocén (bádeni) képződményekben keletkezett, és igen rövid migráció révén halmozódott fel.

A további kutatásokat illetően ígéretesnek látszanak a felfedezett két telephez hasonló, nehezen kutatható, neogénen belüli szerkezetek és a mélyen eltemetett mezozoós képződmények gerinc vonulatai.

A nagy érdeklődést kiváltó előadást követő vita kiterjedt a telepek leművelési lehetőségeire (MOLNÁR JÁNOS, GERZSENYI ISTVÁN), a fluidumok homogén, illetve heterogén voltára (MOLNÁR JÁNOS), az anyakőzet- tárolókőzet kapcsolatára, a szlovén oldalon elért eredmények hasonlóságára és eltéréseire (NÉMETH EDE), a próbatermeltetés szükségességére és kockázatára (PACZUK LÁSZLÓ) és a termelés-kutatás közötti információáramlás szükségességére (VARGÁNÉ FEKETE ERZSÉBET).

A szeptember 16-i ōriszentpéteri ülésen megvitatásra került a "Baján senye-Őriszentpéter D gáztelepek termelésbe állítása" tárgyú környezetvédelmi hatástanulmány. A vitát a Kőolaj- és gázipari munkabizottság kezdeményezésére a VEAB Környezetvédelmi és területfejlesztési-, valamint Kémiai szakbizottsága szervezte.

Megtartására - az érintett terület információs-igényének kielégítése céljából - Őriszentpéter önkormányzatának tanácsstermében került sor. A nagyszámú résztvevő és érdeklődő (63 fő)

előtt az OLAJTERV részéről a hatástanulmány készítője, DOMSA KÁROLY ismertette, SPEIER GÁBOR, a VEAB Kémiai szakbizottságának elnöke bevezető szavait követően.

SZABÓISTVÁN, a VEAB Környezetvédelmi és területfejlesztési szakbizottságának elnöke összefoglaló korreferátumot tartott, amelyben a szakbizottság Környezettudományi-, Környezetjogi-, Regionális- és településfejlesztési-, valamint Természetvédelmi munkabizottságainak véleményét összesítette. A programnak megfelelően a Vas Megyei Önkormányzat részéről CSAPÓ TAMÁS hozzászólása következett.

A VEAB Környezetvédelmi és területfejlesztési szakbizottságának korreferátuma szerint a hatástanulmány magától érthetően elsősorban műszaki beállítottságú, több vonatkozásban kiegészítésre és konkretizálásra szoruló, nyers, műszaki tekintetben azonban alapul vehető javaslatnak tekinthető a gázmezők termelésbe állítása során valószínűsíthető káros környezeti hatások mérséklésére. CSAPÓ TAMÁS a hatástanulmány egyoldalú műszaki szemléletét kifogásolta.

A vita során a hatástanulmány és a korreferátum tudományos érvein kívül eső, alapvető problémák fogalmazódtak meg: "iparosodjék"-e egyáltalán az őrségi terület; ezidőszerint még nincs egyértelmű törvényi szabályozás arra nézve, hogy egy ipari létesítménnyel összefüggésben a hatástanulmányt milyen intézménynek kell elkészíteni és milyen tartalommal. (A hatástanulmányt a nyugati gyakorlat szerint a beruházó, illetve üzemeltető cégtől független állami hivatal készíti.)

A hatástanulmány készítői igen nehéz helyzetben voltak a szükséges adatok beszerzését illetően. Azok többsége nem állhatott rendelkezésükre sok esetben azért, mert egyszerűen nincsenek. Az ilyen és hasonló esetekben jelenleg még fennálló eljárásjogi és technikai rendezetlenségek, valamint a konkrét ügyben előzetesen keletkezett és a tudományos megközelítésként, érvektől távoleső indulatok, érzelmi alapú megfontolások a vitát vezető elnöktől, SPEIER GÁBORTÓL nem kis erőfeszítéseket követeltek annak érdekében, hogy a vitaülés - céljából eredően - a tudományos érveknek és a hatástanulmány készítői és készíttetői, valamint a résztvevő akadémiai szakbizottságok jobbító, a környezeti károk mérséklésére irányuló szándékának megfelelően mehessen végbe.

A harmadik előadói ülést november 25-én, Zalaegerszegen, a Magyar Olajipari Múzeumban, a Műszaki és ipartörténeti szakmúzeumok szerepéről és feladatairól tartották.

Az előadói ülést TÓTH JÁNOS, a Magyar Olajipari Múzeum igazgatója nyitotta meg. KISS LÁSZLÓNAK, az Országos Műszaki Múzeum főigazgatóhelyettesének "A magyar olaj- és gázipar múzeuma, a MOIM" című előadásával együtt. A hozzászólások és a vita után került sor az ALLIQUANDER ÖDÖN professzor munkásságát bemutató kamarakiállítás megnyitására és a múzeum, valamint az olajipari szoborpark megtekintésére.

A vita és a hozzászólások során megfogalmazódott a mai nemzedék történelmi felelősége az állami támogatásban már nem részesülő, nagy többségében alapítványi keretek között működő ipartörténeti, szakmúzeumok fenntartásában. A jelenlévők javasolták, hogy a szakmúzeumok működési területét ki kellene bővíteni a szakemberképzési és általános ismeretterjesztési célok szolgálatára, valamint - a nonprofit jelleg megőrzése mellett - olyan szolgáltatások (pl. rendezvények, szakkiállítások, stb.) irányában, amelyek bevételi forrásokat biztosíthatnak. A jelenlévők egyetértettek abban, hogy a csak alapítványi tőkére és annak hozadéka alapozó fenntartás csak rövid távra szóló megoldás lehet. Mivel a szakmúzeumok nemzeti értékek, szerves részei a nemzeti kulturális örökségnek, a hosszú távú megoldás létükre és

biztonságukra vonatkozóan mindenkori állami kötelezettség-vállalást igényel a humán profilú múzeumokhoz hasonlóan.

A Kőolaj- és gázipari munkabizottság a ajánlást fog készíteni a VEAB elnöksége felé a régió ipari szakmúzeumainak helyzete tárgyában azzal a céllal, hogy az ajánlást olyan állami intézményekhez továbbítsák, amelyek intézményes megoldást képesek kidolgozni a szakmúzeumok biztonságos fenntartására.

IPARI BIOTECHNOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Marton Gyula

Titkár: Sisak Csaba

A munkabizottság március 17-én a BIOGAL Gyógyszergyár meghívására Debrecenben, a DAB székházban tartott tudományos ülést.

Elhangzott előadások:

ŠZENTIRMAI ATTILA: A -laktám típusú antibiotikumok képződésének mikrobális fiziológiája

ÁRVA PÉTER-CSUKÁS BÉLA- SZEIFERT FERENC: Néhány gondolat a biotechnológiai rendszerekről

SZÁNYA TIBOR és munkatársai: Preparatív HPLC alkalmazásának lehetőségei

PÉTERFINÉ HALÁSZ ZSUZSA-FARKAS BÉLA-SZABÓ CSABA: Biokristályosítási szempontok és tapasztalatok

A program a BIOGAL-ban tett látogatással és eszmecserevel zárult.

A munkabizottság második ülését november 19-én, Veszprémben, a VEAB székházban tartotta.

Elhangzott előadások:

ZSIRAI ISTVÁN: A Zenon Environmental Ltd. bemutatása

HIDEG MIKLÓS: A Zenon Environmental Ltd. környezetvédelmi technológiáinak ismertetése

KATALÍZIS MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Rédey Ákos

Titkár: Kollár László

A munkabizottság alakuló ülését november 25-én, a VEAB székházban tartotta. Céljának tekinti a régióban homogén és heterogén katalízissel foglalkozó szakemberek összefogását.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Szabó István
Titkár: Szeglet Péter

A szakbizottság 1992. évi munkatervét csaknem teljesen meg tudta valósítani. Időközben felmerülő tudományos kérdéseknek is adtunk helyet, ami a teljesítmény kiesést pótolta.

Szakbizottsági rendezvények:

Április 9-én Photochemical phenomena in inorganic & photoautotrophic systems with respect to the environmental protection címmel konferenciát szerveztek a VEAB székházban.

Elhangzott előadások:

PAPP S.: The Present Condition of Air Quality and the Environmental Policy Pertaining to it in Hungary

H.J. JAGER: The Effects of the Air Pollutants on the Field Crops

VINCZE L.: Kinetic and Mechanistic Study of Photoinduced Redox Reactions in the Presence of Several Transition Metal Complexes (Fe, Cu, Ph, Ru, Mo)

WALTER S. M.: Photodegradation Study of Same Carbamide Type Herbicide Produced in Hungary

JANÓ I.: Air Quality Impact Assessment

MÉSZÁROS E.-HASZARA L.: Photochemical Oxidant Modelling and Measurement in Budapest

Április 29-én a szakbizottság tagjai részt vettek a Dunántúl karsztos jelenségeinek alakulását és az azt befolyásoló tényezőket, következményeiket tárgyaló tanácskozáson.

Május 29-én részt vettek a Rendszertani és ökológiai munkabizottság által a szikes vizek magyarországi problémáit tárgyaló kerekasztal megbeszélésen, Veszprémben.

Szeptember 16-án Óriszentpéteren a szakbizottság a Kémiai szakbizottsággal közösen megrendezte a Bajánsénye-Óriszentpéter-D gáztelepek termelésbe állításának környezeti hatástanulmánya tudományos vitáját. A vitaanyag bírálatában a szakbizottság keretei között működő munkabizottságok szakterületüknek megfelelően részt vettek (lásd: Kőolaj- és gázipari munkabizottság beszámolójánál). A szakbizottság tagjainak egyéb tevékenységéről:

Részt vettek:

- a déli autópálya szakmai tárgyalásán;
- a Fertő Bioszféra Rezervátum, a Dráva Nemzeti Park és a Balatonfelvidék Nemzeti Park előkészítő kutatásában, koordinálásában és társadalmi vitáin;
- a MTA Regionális Kutatások Központja Észak-dunántúli Osztálya Vas megyei kutatócsoportjának megalakításában;
- a szabványügyi - ezen belül a vízügyi szabványok - létrehozásában.

HIDROLÓGIAI ÉS VÍZI KÖRNYEZETVÉDELMI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szabó István

Titkár: Zemankovicsné Hunkár Márta

A munkabizottság április 29-én előadói ülést tartott a Dunántúl karsztos jelenségeinek alakulásáról, a befolyásoló tényezőkről és következményeik vizsgálatáról. Az ülésen egy-egy előadás hangzott el a csapadék klímatológia, a karsztvízkészlet, a karszt geomorfológia és a vegetációdinamika tárgykörökben.

Őszi rendezvénye a Rendszertani és ökológiai munkabizottsággal közösen Tihanyban a Hidrobiológus Napok keretében került megrendezésre, "Kisvízfolyások állapota és védelme" témakörben.

KÖRNYEZETJOGI ÉS KÖRNYEZETGAZDASÁGI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tarr György

Titkár: Bense László Erik

Az 1992. év I. félévében egy munkabizottsági ülést tartottunk folyó év március 16-án, amelynek keretében HEGYI LÁSZLÓ terjesztette elő Tájémboló építkezés című munkáját.

Ugyancsak ezen az ülésen került bemutatásra BENSE LÁSZLÓ ERIK: "A környezetkárosítás büntetének aspektusa a Btk. hatályba lépését követően hozott jogerős ítéletek tükrében" című munkája.

Az 1992. év II. félévében - november 23-án - tartották második munkabizottsági üléseit.

Az ülésen TARR GYÖRGY elnök magyarázatokkal és kiegészítésekkel látta el a Környezetvédelem és a személyiségvédelem című korábbi munkáját, majd ismertette a hazai gazdasági társaságok megalakulását és cégnyilvántartásba történő bejegyzését követően jelentkező környezetvédelmi problémákat.

Majd BENSE LÁSZLÓ ERIK titkár ismertette a Környezetvédelmi Felügyelőség 1990-1991-1992. években közölt határozatait, illetve azok kivonatát.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Hlavay József

Titkár: Balogh István

A munkabizottság az év során két rendezvényt szervezett.

Tavaszi rendezvényén általános iskolás gyermekek részére környezettudományi vetélkedőt rendezett a VEAB székházban. A versenyre 5 iskolából 14 csapat, 70 tanuló nevezett a verseny során. Acsapatok három különböző feladatsort oldottak meg. A feladatokat úgy állították össze, hogy a felkészüléshez megadott irodalom áttekintése után a kérdések megválaszolha-

tók. A vetélkedőn a csapatokat három csoportba osztották. A tanulók egyrészt megadott témakörből meghatározott felkészülési idő után, 5 perces előadást tartottak, másrészt hosszabb tesztet töltöttek ki, majd néhány állomáson különböző feladatokat végeztek el, pl. növények és állatok felismerése, kérdezz-felelek játék, stb. A versenyt kb. 3 óra időtartamra tervezték.

A környezettudományi vetélkedőről valamennyi résztvevőnek emléklapot adtak át.

December 7-én a "Földtani kutatás a környezetvédelem szolgálatában" címmel a Magyar Állami Földtani Intézet mutatkozott be a munkabizottságnak.

Elhangzott előadások:

GAÁL GÁBOR: A Magyar Állami Földtani Intézet feladatai a környezetvédelemben

TÓTH GYÖRGY: A földtani kutatás a környezetvédelem szolgálatában

IVANCSICS JENŐ-KNEIFEL FERENC: A Területi Földtani Szolgálatok szerepe a Közép- és Nyugat-Dunántúl regionális környezetvédelmében

CSERNY TIBOR: A Balaton és vonzáskörzetének környezetföldtani kutatásai

Bemutatott poszterek:

KASSAI MIKLÓS: Magyarország szennyeződés-érzékenységi térképe és a hulladéktemetők és lerakók kataszteri térképe

BOHN PÉTER: Magyarország környezeti szempontból fokozottan veszélyeztetett régiói

BOHN PÉTER-GYURICZA GYÖRGY: Magyarország környezetszennyezésének számítógépes adatbázisa

Az enviro GeoDat számítógépes adatbázis terve

BOHN PÉTER-SZILÁGYI FERENC: Magyarországi volt szovjet katonai objektumok szennyeződéseinek térképe

IVANCSICS JENŐ: Magyarország regionális komplex területprognózisa térképei

KUTI LÁSZLÓ-FARKAS PÉTER: Az erózióveszélyeztetettség térképe

KUTI LÁSZLÓ: Magyarország agrogeológiai mintaterületei

CSERNY TIBOR-CSÁSZÁR GÉZA: Földtani természetvédelem

CHIKÁN GÉZA-CSERNY TIBOR: A Balaton üdülőkörzet földtani térképsorozata

CSERNY TIBOR: A Balaton földtani fejlődéstörténete (a Keszthelyi-öbölben)

CSERNY TIBOR: Hogyan segíti a földtan a Balaton környezetvédelmét?

TÓTH GYÖRGY: Országos vízmegfigyelő-hálózat

JOCHÁNÉ EDELÉNYI EMŐKE: A karsztvíz visszatöltődésének vizsgálata a nyirádi depressziós tölcser területén

CHIKÁN GÉZA: A paksi atomerőmű biztonsági vizsgálatának földtani kutatásai

KNEIFEL FERENC-HORVÁTH ATTILA: Környezetföldtani szakvélemény a Kozmatag I. Bauxit külfejtésben történő kommunális hulladék elhelyezéséhez

KNEIFEL FERENC: Veszprém D bevásárló centrum környezetföldtani vizsgálata

KNEIFEL FERENC: A Jka-Inota-i alumíniumkohók hatásvizsgálata

SCHAREK PÉTER: Kisalföldi térképezési program

REGIONÁLIS ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Rechnitzer János
Titkár: Szörényiné Kukorelli Irén

A bizottság működésében az 1992-es esztendő a lassú konszolidációnak tekinthető, hiszen a témával foglalkozó, azt részben kutató, részben művelő szakemberek köre kezd az intézményrendszer stabilizálódásával körvonalazódni. Így vélhetően a következő évben tovább bővíthetjük a tagok körét és rendezvényeinket is jobban teríthetjük a VEAB régióban.

"Regionális tudományok integrálása a felsőoktatásban" címmel a bizottság is rendezője volt 1992.márciusában Győrött tartott országos konferenciának. A tanácskozáson bemutatkoztak az egyes felsőoktatási műhelyekben megindult, a regionális diszciplinákat oktató, vagy azok oktatását bevezetni szándékozó programok és elképzelések. A könyvekben is megjelenő előadások és hozzászólások rendkívül hasznosak lehetnek a felsőoktatás megújítási törekvéseinél.

A bizottság elnöke és titkára szakvéleményt adott az Őrségben tervezett földgáz kitermelés bányatelek kijelöléséhez készült környezetvédelmi hatástanulmányról. Üdvözölendő, hogy a szakbizottság szakértői tevékenységben résztvesz, azonban ezen akcióinál maradjon a tagjai által megfogalmazott tudományos vélemény közreadásánál, annak szakszerű vitájánál és ne adjon teret a rendezvényein a különféle politikai és helyi érdekek ütköztetésének, esetleg leplezetlen harcának.

A "Területi folyamatok a Nyugat-Dunántúlon" címmel Vas megye önkormányzatával közösen szakmai tanácskozást rendeztünk 1992. szeptember végén Szombathelyen. A térséget érintő kutatási programok mellett számos, a regionális kutatások szempontjából is aktuális probléma került bevezetésre. A rendezvény kapcsolódott az MTA RKK Észak-dunántúli Osztálya Vas megyei Kutatócsoportjának felavatásához. A Kutatócsoport létrehozását Vas megye önkormányzata és az MTA RKK támogatta, alakuláskor 3 fővel indult, és a megyében zajló területi folyamatok elemzése mellett, átfogó regionális kutatásokba is bekapcsolódik.

A regionális politika megújítását szolgáló, kidolgozás alatt lévő területfejlesztési törvény koncepcióját tárgyalta meg a bizottság október végén Győrött, FARAGÓ LÁSZLÓ KTM főosztályvezető felvezetésében és két bizottsági tag korreferátuma kíséretében. A munkaulésen több elvi és intézményi kérdésben véleményt formáltunk, hangsúlyozva azt, hogy minél előbb készüljön törvény a területfejlesztésről, de ebben egy decentralizált regionális politika fogalmazódjék meg, annak eszköz-, intézmény és finanszírozási rendszere alapján.

TERMÉSZETVÉDELMI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Czímber Gyula
Titkár: Kovács Tibor

A munkabizottság a Magyar Biológiai Társaság, Ökológiai-, valamint Környezet- és Természetvédelmi Szakosztályaival, és a PATE Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Karával közösen megrendezte Mosonmagyaróváron a Szigetközi Tudományos Napokat.

Elhangzott előadások:

MÉSZÁROS FERENC: A Magyar Természttudományi Múzeum Állattára zoológiai kutatásai a Szigetközben

VASAS GIZELLA: A Magyar Természttudományi Múzeum Növénytára kriptogám csoportjának a Szigetközben végzett kutatásai

SIMON TIBOR-SZABÓ MÁRIA-DRASKOVITS RÓZSA-HAHN ISTVÁN-GERGELY ATTILA: A szigetközi füzesek cönológiai állapotváltozásai

CZIMBER GYULA: A Szigetköz gyomvegetációja

KEVEY BALÁZS: A Szigetköz védett növényei és védelmet érdemlő növénytársulásai

ALEXAY ZOLTÁN: Adatok a Szigetköz faunisztikai értékeihez

GYÖRFFY BÉLA: A Császár mocsár

VÁRALLYAY GYÖRGY: A Szigetköz és környékének talajviszonyai ,különös tekintettel azok vízgazdálkodására

PAPP BEÁTA-RAJCZY MIKLÓS: Mohák indikációs szerepének vizsgálata a Szigetközben

TEVANNÉ BARTALIS ÉVA: Hidrobiológiai vizsgálatok a Szigetköz víztereiben 1976-1990 között

CSUTORNÉ BEREZKY MAGDOLNA: Heterotróf egysejtűek dominancia viszonyai a Cikolai ágrendszerben

ÁCS ÉVA-BUCZKÓ KRISZTINA: Perifiton vizsgálatok a Szigetközben

HERKOVICH ÁKOS-NÓGRÁDI SÁRA: A szigetközi tegzes (Trichoptera)fauna és annak veszélyeztetettsége

GUTI GÁBOR: A sügér (*Perca fluviatilis*) populációdinamikája a Szigetköz ágrendszerében

CSÖRGŐ TIBOR-ANDRIKOVICS SÁNDOR-SASVÁRI LAJOS: Madarak és vízi gerinctelenek, mint monitoring szervezetek a Szigetközben

Bemutatott poszterek:

ABAFYNÉ BOTHÁR ANNA: Alsórendű rákok kutatása a Szigetközben

KERESZTESSY KATALIN: Védett halfajok előfordulása a Hazai Duna- szakaszon

KISS KEVE TIHAMÉR: A Budapest feletti Duna szakasz trofitási viszonyai az elmúlt 30 évben

PUKY MIKLÓS: Hirudinea kutatások a Szigetközben

RÁTH TAMÁSNE: Vízi makrovegetáció kutatások a Szigetközben .

A három napos tudományos rendezvény alkalmával sor került a bősi erőműrendszer magyar és szlovák oldali megtekintésére is.

MATEMATIKAI ÉS RENDSZERELMÉLETI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Blickle Tibor
Titkár: Szeifert Ferenc

A szakbizottság öt tudományos rendezvényt szervezett.

Januári felolvasó ülésükön két matematikai modellezési problémát mutatták be:

ÁRVA PÉTER: Polimerizációs reaktorok matematikai modellezése

LAKATOS BÉLA: Diszperz rendszerek matematikai modellezése

címmel. Ezen összejövetelen alakították ki az éves munkatervüket is. Ezt a tervet maradéktalanul teljesítették.

Április közepén az Orvosi Mérés- és Számítástechnikai Munkabizottsággal közös szervezésben a Veszprémi Egyetem Műszaki Informatika és Automatizálási Tanszékének oktatási munkáját, ill. kutatási terveit ismerhették meg.

Az MTA Műszaki Kémiai Bizottságával, és az MTA Műszaki Kémiai Kutató Intézetével közösen társszervezői voltak a Műszaki Kémiai Napok 92 rendezvénynek.

Plenáris előadások:

SZOLCSÁNYI PÁL: A kémia szellemének gyakorlati tevékenysége

INCZÉDY JÁNOS: Az információszerzés eszközei

VERESS GÁBOR: Minőségbiztosítás a vegyiparban

Ezenkívül a konferencián 72 előadás hangzott el, hazai és néhány külföldi előadóval.

Tematikus összejövetelüket a matematikai modellezés (filozófia, koncepciók, alkalmazások a különböző szakterületeken) témakörében, szeptemberben tartották Veszprémben - felkért vitaindítókkal.

Az ez évi kihelyezett ülésüket a Széchenyi István Főiskolán (Győr) tartották, időben összekötve a Rendszerszerkezeti munkabizottság Bozsoki Szemináriumával.

A megjelent kollégák jó áttekintést kaptak a főiskolán folyó képzésről, az emberi és anyagi erőforrásokról.

Elhangzott előadások:

BLICKLE TIBOR: A Szakbizottság tevékenységének ismertetése

HORVÁTH RÓBERT: A matematika és természettudományok oktatása a Főiskolán

PINTÉR JÓZSEF: Az automatizálás oktatása a gépész üzemmérnök képzésben

JÁMBOR ATTILA-MARTON LÁSZLÓ: Informatikus mérnök képzés a Főiskolán

PORDÁN MIHÁLY-ANTAL ATTILA: Környezetvédelemmel kapcsolatos vizsgálatok az Autógépész Tanszéken

NAGY VINCE: Járműdinamikai folyamatok rendszertechnikai elemzése

Két tanszéki laboratóriumot is meglátogattunk. A bemutatást követően, ottani tanszékvezetők részvételével, az alábbi témakörökben alakult ki élénk vita:

— a felsőoktatás általános helyzete és problémái,

- tantervi kérdések, kreditrendszer,
- a végzés utáni elhelyezkedés problémái,
- a régióon belüli együttműködés kérdései.

AUTOMATIZÁLÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Vass József

Titkár: Nagy Vince

Az Automatizálási munkabizottság fő tevékenysége 1992-ben a szakmai szimpoziумok, bemutatók szervezése volt régióinkban.

Fontosabb bemutatók:

- SIEMENS nap a Veszprémi Egyetemen,
- Apple MacIntosh szoftverbemutató,
- XOMOX-CONTRORG kiállítás Veszprémben,
- ASK-képfeldolgozás az iparban és az orvosi kutatásokban (előadássorozat -és bemutatók),
- KONTRAX-MultiCAD Studio: CADKEZ háromdimenziós tervezőrendszer - előadássorozat,
- Allen-Bradley automatizálási szimpoziум,
- KFKI Direkt Kft. Konferencia és oktatástechnikai eszközök bemutatója
- SZKIPIXEL számítógépes képfeldolgozás

Régióinkban megalakult a IIF központ a Veszprémi Egyetem Műszaki Informatika és Automatizálás Tanszék gondozásában. Az IIF központ vezetője: VONDERVISZT LAJOS:

A PHARE támogatásból finanszírozott központ a következő hardverbázisra épül: DEC 5100 server. DECStation 3100 workstation (5 db)m /DEC X- Terminál (5 db), operációs rendszer: ULTRIX (a UNIX DEC változata).

A régióon belül várjuk a csatlakozni szándékozók érdeklődését.

MATEMATIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Horváth Jenő

Titkár: Gróf József

A munkabizottság kétszer ülésezett 1992-ben, és pedig Sopronban, január 13-14-én és Esztergomban május 18-19-én. Az utóbbi ülésük a Vitéz János Tanítóképző Főiskola fennállásának 150. évfordulója alkalmából rendezett ünneppsorozatának egyik eseménye volt.

Az előző évekhez hasonlóan az üléseken a bizottság tagjai előadást tartottak elért eredményeikről. Sopronban foglalkoztak a leendő mérnökök, Esztergomban pedig a leendő általános iskolai tanárok matematika oktatásával. Soproni ülésükön részt vettek és előadást

tartottak más egyetemek matematikai oktatói, Esztergomban pedig CSÁSZÁR ÁKOS akadémikus, az MTA Matematikai-Fizikai Osztályának elnöke. A munkabizottság munkájába bekapcsolódtak a Geodéziai és Geofizikai Intézet (Sopron) matematikusai is.

A bizottság tagjai részt vettek és előadást tartottak különböző nemzetközi matematikai kollokviumokon. Február 27-én Leobenben volt MÉSZÁROS FERENC kandidátusi munkahelyi vitája, melyet a soproni és leobeni egyetemek matematikai tanszékei közösen szerveztek. Jól sikerült az 1992. augusztus 24-27-én, a matematikai tanárok számára szervezett konferencia, melyről kiadvány is jelent meg.

Sopronban január 13-14-én elhangzott előadások:

SEBESTYÉN JÓZSEF: Kétszeres homogén körelhelyezések

SZALKAI ISTVÁN: Hajlékony pénzdarabok

PÉNTEK KÁLMÁN: Véges Papposzi gyűrűsíkok

BARTON ATTILA: A matematika oktatásának tantárgyi programjai a graduális és posztgraduális képzésben

SZENTELEKI KÁROLY: Számítástechnika és informatika szerepe az agrárgazdaságban

SLEZÁK BARNA: Matematika a mérnökképzésben

F. NAGY GYÖRGYI: Biomatematika

VARGA ZOLTÁN: Biomatematika

GRÓF JÓZSEF: Aproximáció az egész számegeyenesen

MÉSZÁROS FERENC: Ciklidak az izotrop és pszeudoizotrop terekben

BATTHA LÁSZLÓ: Modulások elméletének egy alkalmazása

HORVÁTH JENŐ: Érdekes feladatok a diszkrét geometriából

Esztergomban május 18-19-én elhangzott előadások:

CSÁSZÁR ÁKOS: A tudományos minősítés rendszerének változása. Az Akadémia és az Egyetemek kapcsolata

GRÓF JÓZSEF: Kétváltozós függvények megközelítése az egész síkon

HORVÁTHNÉ TEMESVÁRI ÁGOTA: Pontrendszerek egy karakterizálása

HORVÁTH JENŐ: Matematika szakos tanárok képzése a főiskolán

HORVÁTH JENŐ: Geometria oktatása a tanárképzésben

TÖRÖK TAMÁS: A matematika tanításának problémái a tanítóképzésben

TÖRÖK TAMÁS: Mérésfogalom az alsó tagozatos matematikatanításban

LÁSZLÓ ZOLTÁN: Egy megoldatlan probléma, azaz hány olyan háromszög van, amelynek oldalai és súlyvonalai egész számok?

SZILÁGYI ISTVÁN: Szabályos sokszögek az izotrop síkon

SZALAY LÁSZLÓ: Algoritmus diszkrét iterációs gráfok kirajzolására

HOMOR LAJOS: Disszipatív mechanikai rendszerek számítógépes szimulációja

DESIRE környezetben

RENDSZERSZERKEZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Csukás Béla

Titkár: Nagy Endre

A Rendszer szerkezeti munkabizottság fő feladata évek óta az, hogy rendszeres, informális fórumot teremtsen a veszprémi mérnöki iskola, ezen belül a Blickle Tibor által megkezdett szerkezetelméleti kutatások körül kialakuló tudományos műhely munkájához. A fórumot a munkabizottság immár hagyományosan minden októberben megrendezésre kerülő Bozsoki Szemináriuma jelenti. Az 1992. évi rendezvényt október 12-14. között tartottuk 25 fő résztvevővel. Örvendetes, hogy a negyedszázada rendszeresen részt vevő alapító tagok mellett évről-évre újabb fiatalok is jönnek, így biztosítva látszik a munkabizottság jövője is.

A Szeminárium programja a következő volt:

BLICKLE TIBOR: Szemcse diszperziós rendszerek általános modellje

CSÁKI ZSUZSA: Kvalitatív szimuláció operátori eljárások generálására

VARGA ERNŐ: Időtől függő paraméterű hőcserélő hálózatok irányíthatósága és megfigyelhetősége

KULCSÁR ERNŐ: Metán parciális oxidációjának modellezése

NAGY ENDRE: Keveredés és kinetika

SIMON FERENC: Biotechnológiai rendszerek matematikai modellezése

ÉRDI PÉTER: Neurodinamika - újabb fejlemények

TÓTH JÁNOS: A változók számának csökkentése reakciókinetikai modellekben

CSUKÁS BÉLA: A strukturális kibernetika és (vegyész)mérnöki alkalmazásai

VARGA KÁROLY: Megmaradási folyamatok strukturális modelljei

JÁMBOR LÁSZLÓ: Információs folyamatok strukturális modelljei

A munkabizottság tagjai és a kollegáik egyéb 1992. évi tevékenységei közül megemlítjük:

— a Műszaki Kémiai Napok 92 konferencián való részvételt

— illetve a matematikai modellezés alapelveiről tartott szimpóziumon való részvételt.

VÁLLALATKIBERNETIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Kovács Zoltán

Titkár: Füstös János

A munkabizottság júniusban a Veszprémi Egyetem Vállalati Vezetés és Gazdaságtan Tanszékkel és a RÁCIÓ Kutatási és Szervezési GMK-val együtt megrendezte a IV. nemzetközi karbantartási konferenciát. A tanácskozással segítséget kívántak nyújtani a vállalati vezetők, az állóeszközgazdálkodás korszerűsítésében érintett vállalati szervezeti egységek (üzemfenntartás, beruházás, munka- és üzemszervezés, alkalmazott számítástechnika, controlling) szakemberei számára.

MŰSZAKI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Lakner József
Titkár: Kocsis Zsuzsanna

A szakbizottság munkáját 9 munkabizottság keretén belül végzi, melyek közül egy, Hidrogénipari munkabizottság, 1992-ben alakult. A szakbizottság és munkabizottságai személyi összetételükből fakadóan tevékenységük középpontjába azt állították, hogy szorosabb kapcsolatot alakítanak ki a műszaki fejlesztési eredmények és általában a szellemi termékek előállítói és felhasználói között, beleértve az oktatást és a vállalkozást is.

A szakbizottság 1992-ben két, munkabizottságai mintegy 20 rendezvényt tartottak, melyek közül több országos, illetve VEAB szintű volt, meghívott külföldi előadókkal, neves vállalatok képviselőivel, termékbemutatókkal, ismertetőkkel egybekötve.

Felismerve az oktatás stratégiai voltát a szakbizottság két rendezvénye az oktatás régióbeli helyzetének vizsgálatára irányult. Az egyik rendezvényen a Veszprémi Egyetemen folyó oktatás helyzetével foglalkozott, különös tekintettel az induló új oktatási formákra.

Az anketon elhangzott előadások:

MÉRAY LÁSZLÓ: Egyetemfejlesztési törekvések a közép-dunántúli régióban

OROSZ SÁNDOR: A tanárképzés helyzete, terve a Veszprémi Egyetemen

HLAVAY JÓZSEF: A Veszprémi Egyetemen induló környezettudományi szak oktatási terve

A szakbizottság társrendezőként résztvett a november 27-én a VEAB székházban tartott, a régió felsőoktatásának helyzetével foglalkozó szimpóziumon.

A szakbizottságot érintette talán legsúlyosabban a lezajló társadalmi gazdasági változások következményei. Az ipari vállalatok és a kutatóhelyek tönkremenetelével a bázisától lett megfosztva, tagjainak egy része egzisztenciális gondokkal küzd és pályaelhagyásra kényszerült. Ennek eredményeképpen a szakbizottság munkájában az elmúlt évhez képest bizonyos visszaesés volt tapasztalható és félt, hogy ez tovább folytatódik. A szakbizottság a jövőben mindent megtesz ennek megfordításáért, a szakbizottság megőrzéséért és a megváltozott körülmények között helyének, szerepének megtalálásáért.

ALUMÍNIUMIPARI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Baksa György
Titkár: Szücs Ferenc

Az Alumíniumipari munkabizottság vezetése az 1992. évre két rendezvényt tervezett. Az első félévi rendezvény elmaradt, mivel az iparágat sújtó gazdasági nehézségek megoldását célzó erőfeszítések a szervezők minden percét lekötötték. Ugyancsak ennek következtében módosította a munkabizottság vezetése a második féléves előadássorozat témáját is, nevezetesen az alumínium iparág jelenlegi és jövőbeni várható helyzetével foglalkozóra.

A rendezvény - melyet a munkabizottság 1992. november 26-án az Ajkai Timföld Kft. Kaszinójában tartott - a bauxitbányászat, a timföldgyártás, az alumíniumkohászat, a félgyártmánygyártás és a késztermék előállítás teljes vertikumát felölelte. Minden területről egy-egy előadás hangzott el, melyet vita követett, amiben különös hangsúlyt kapott a vertikum alkotóinak egymástól való függése.

GÉPÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Timár Imre
Titkár: László Alfréd

A bizottság ebben az évben az előző évektől eltérően szakmai előadások szervezése terén fejtette ki tevékenységét.

Az első rendezvényét a Darmstadt-i Műszaki Egyetem vezető oktatóinak látogatásával egyidőben tartotta. Ennek kapcsán Birkhofer professzor szűkebb körű előadást tartott a darms-tadti Gépelemek és Konstruksiós Ismeretek Tanszékén folyó oktatásról és a fejlődés tendenciájáról.

A második rendezvényre novemberben került sor. Témája: korszerű áramlásmérés, illetve a numerikus módszerek műszaki alkalmazása volt, melynek keretében négy előadás hangzott el. A rendezvényhez kapcsolódóan foglalkoztak a gépész képzésben tapasztalható fejlődési tendenciákkal is.

HIDROGÉNIPARI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Pázmány József

A munkabizottság 1992-es évközbéli megalakulása óta kapcsolatot alakított ki a Magyar Napenergiái Társasággal. Több alkalommal megbeszélést tartottak, ahol körvonalazódott egy 1993. márciusában megrendezésre kerülő munkabizottsági ülés "A régió vegyipara, mint energetikai célú hidrogénforrás" címmel. Továbbá előkészített egy pályázatot az Európai Közösség által kiírt ACCORD pályázati lehetőségeknek megfelelően külföldi előadók részvételével megrendezésre kerülő kerekasztal konferencia támogatása érdekében. A konferencia témája a hidrogénnek, mint energiahordozó szerepének jelentősége a közlekedésben és kapcsolódási lehetősége az energia ellátó rendszerekhez.

HULLADÉKHASZNOSÍTÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tamás Ferenc
Titkár: Vécsi Barna

A munkabizottság társrendezője volt szeptemberben Sopronban megrendezett nemzetközi részvételű III. másodnyersanyag-hasznosító konferenciának. A konferencia fő szervezője a Másodnyersanyag- hasznosítók Országos Egyesülete volt. A rendezésben a MTESZ Veszprém megyei szervezete is részt vett.

KÖZLEKEDÉSTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Hegedűs Gyula

Titkár: Bikás Ernő

A munkabizottság munkatervében 1992 évre két ülést tervezett, melyeknek témái a hírközlés és a posta aktuális kérdéseihez kapcsolódtak. A rendezvények célja az volt, hogy a korábban is a munkabizottság keretében működő, hírközléssel foglalkozó kollégák aktivizálásával a VEAB keretén belül is megfelelő fórumot teremtünk az infrastruktúra ezen rendkívül fontos területének.

Az első rendezvényre június 3-án, a Széchenyi István Főiskolán került sor. Témája a rádiókommunikáció fejlődési pályái volt, melynek keretében 7 előadás hangzott el részben a Frekvenciagazdálkodási Intézet, részben a Főiskola vezető munkatársai részéről. Az egész napos előadássorozat nagy érdeklődést váltott ki, a több mint negyven résztvevő kihangsúlyozta, hogy szükség van ilyen típusú tanácskozások időnkénti megrendezésére.

A második rendezvénytémája a "Posta Európában 1992.", helye a VEAB székház, ideje november 12. volt. A rendezvényen két előadás és hozzájuk csatlakozva négy korreferátum hangzott el, amelyet vita követett és a rendezvény az előzőhöz hasonló sikerrel zárult.

Elhangzott előadások:

OLÁH LÁSZLÓ: Az európai posták fejlődésének tendenciái és a magyar felzárkózás útja

CSERNÁK ENDRE: A magyar postapolitikai koncepció és az új postatörvény

Korreferátumok:

MOLNÁR CSABÁNÉ: A Magyar Posta Vállalat postaforgalmi fejlesztési koncepciója

KOVÁTS ZOLTÁN: A Magyar Posta Vállalat pénz- és bankforgalmi közvetítő tevékenységének fejlesztési lehetőségei

VASVÁRI ISTVÁN: A postai szakirányú felső- és középfokú állami képzés továbbfejlesztése

MAJOR ISTVÁN: A komplex postai fejlesztés koncepciója egy postaigazgatóság szemszögéből

METALLURGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szij Zoltán

Titkár: Szalay József

A bizottság évben önálló rendezvényt nem szervezett, hanem ez kapcsolódott egyrészt a szakbizottság programjához, másrészt a Dunaújvárosi Főiskola jubileumi rendezvényéhez előadással és részvétellel.

MŰSZAKI-FIZIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Banizs Károly

Titkár: Méray László

A munkabizottság 1992-ben két rendezvényt tartott, az elsőt április 23-án Szombathelyen, melynek témája a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, és ezen belül is a fizika oktatás helyzetének bemutatása volt. A munkabizottság tagjai részletes képet kaptak a fizikatanár, a technikatanár képzésről, a video- és számítógép alkalmazásáról a tanárképzésben, továbbá a főiskolán folyó tudományos kutatásokról.

Elhangzott előadások:

HORVÁTH ALAJOS-NAGY ZSOLT: A középfokú szakoktatás, szakképzés, átképzés, elhelyezkedési lehetőségek.

KOVÁCS LÁSZLÓ: Fizikatanár képzés Szombathelyen, különös tekintettel a video és számítógép alkalmazására

NOWINSZKY LÁSZLÓ-KISS MIKLÓS: Tudományos kutatás és technikatanár képzés a BDTF Technika Tanszékén

A VEAB székházban október 28-án tartott második ülésen a munkabizottság, mint társ-rendező, létrehozott egy szervező bizottságot, amely LÁNCOS KORNÉL matematikus -fizikus tudós születésének 100 éves évfordulójára Székesfehérvárott 1993. februárjában emlékkonferenciát rendez. Az ülés keretében munkabizottság tagjai tájékoztatást adtak az általuk képviselt intézmények helyzetéről, várható jövőjéről, valamint beszámolót hallgattak meg az Amerikai Elektronmikroszkópos Társaság 50. konferenciájáról.

SZILIKÁTTECHNOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Juhász A. Zoltán

Titkár: Kotsis Leventéné

A Szilikáttechnológiai munkabizottság 1992-ben három rendezvényt szervezett.

Január 27-én az MTA Szilikátkémiai munkabizottságával és a VE Szilikátkémiai és Technológiai Tanszékével közösen előadói ülést tartott a VEAB székházban.

Elhangzott előadás:

H.G. FRISCHAT: Einige Anwendungen des Sol-Gel-Prozesses.

A szól-gél eljárások fémalkoholátok hidrolízisén alapulnak. A drága vegyszerek és a hasonlóképpen nagy beruházást igénylő technológiai berendezések olyan irányban fejlesztették a szól-gél eljárásokat az üvegyiparban, hogy azok különleges felületi bevonatokként jelenjenek meg a gyakorlatban. Így az előadásban az üveg tulajdonságait (optikai, elektromos, mágneses, stb.) módosító bevonatok készítéséről alkothattak képet, BOKSAY ZOLTÁN a bevonat és az üveg kapcsolatáról, LENDVAI LAJOS, SZABÓ ISTVÁN, KOTSIS LEVENTÉNÉ egyéb felhasználási területekre vonatkozóan tettek fel kérdéseket.

Április 23-án a Szilikástechnológiai Munkabizottság, a Szilikátipari Tudományos Egyesület, a Gépipari Tudományos Egyesület Veszprémi Szervezete és a MTESZ Veszprém Megyei Szervezete közös rendezésében ülést tartott, melynek résztvevői a DORST gépgyártó, valamint

a Fa.CREMER és a RIEDHAMMER GmbH ipari kemencegyártó vállalatok voltak. A rendezvényen az említett vállalatok képviselőitől 6 előadás hangzott el, melyeket élénkvita követett. A szakmai előadássorozat végén JERZSABEK LAJOS főosztályvezető tartott beszámolót az OMF innovációt segítő tevékenységéről.

A munkabizottság harmadik rendezvényére novemberben került sor, melyet N. N. GHONEIM tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást "Szinteraktív porok előállítása hidrotermális oxidációval" címmel.

NYELV- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Orosz Sándor
Titkár: Lappints Árpád

A szakbizottság egészében az év elején összeállított munkaterv alapján működött.

1. Mérsékelt részvétellel ugyan, de megtartottuk a tervezett két szakbizottsági ülést: április végén Győrben a munkabizottságok interdiszciplináris együttműködésének lehetőségeiről és feladatairól tanácskoztak a megjelent szakbizottsági tagok, továbbá a VEAB rendezvényeken való közreműködés feladatairól.

2. Nem értek el lényeges haladást a munkabizottságok közötti kapcsolatok fejlesztésében, noha úgy vélhető, hogy például az alkalmazott nyelvészet és a nyelvtudomány, vagy a neveléstörténet és a zenetörténet művelőinek lehetnének közös témáik.

3. Sikeresnek mondható viszont a más szakbizottságokkal való együttműködés:

a/ Április 30-án Esztergombana Gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakbizottsággal a magyar közoktatás problémáiról szervezett közös konferencián a szakbizottság több tagja szerepelt referátummal.

b/ November 19-én a Neveléstudományi munkabizottságnak a mozgásfejlődés vizsgálatának eredményeiről tartott felolvasó ülésén a munkabizottsági tagok mellett előadást tartott **GYŐRI PÁL**, az Orvostudományi szakbizottság Sport- és mozgásbiológiai munkabizottságának elnöke.

4. Ugyancsak sikeresnek mondható a szakbizottság részvétele a VEAB rendezvényeken:

a/ Április 1-én "A kutatóintézetek és felsőoktatási intézmények együttműködése a régióban" címmel a VEAB székházban rendezett anketon **SZEKERES TAMÁS** referátumot tartott, és a vitában többen részt vettek.

b/ Május 5-én az MTA tavaszi közgyűlése keretében Budapesten rendezett VEAB felolvasó ülésen **SZABÓ GÉZA**, a Nyelvtudományi munkabizottság elnöke tartott előadást "Nyelvföldrajzi szociolingvisztikai kutatások a VEAB területén.

c/ November 27-én a VEAB székházban "A régió felsőoktatásának jelene és jövője" témáról rendezett anketon **OROSZ SÁNDOR**, a szakbizottság elnöke tartott előadást "Fejlődési tendenciák a VEAB régió felsőoktatási intézményhálózatában" címmel.

5. A november 27-én tartott szakbizottsági ülésen a pályamunkák minősítése volt a téma. Sajnálattal kellett megállapítani, hogy míg a korábbi években szép számú, jó színvonalú pályamunkát nyújtottak be a szakbizottsághoz, a kutatók, addig ebben az évben mind a pályaművek számát, mind színvonalát tekintve visszaesés tapasztalható: mindössze 3 dolgozat érkezett a pályázatra, s közülük csak egyet lehetett II. díjra javasolni, a másik kettő nem érte el a megfelelő színvonalat.

6. Lényeges előrelépés nem állapítható meg az akadémiai osztályokkal való kapcsolattartásban sem; az információ eléggé hézagos továbbra is.

7. Gondot jelent a szakbizottságnak a Zenetudományi munkabizottság helyzete, melynek tagjai többnyire fontos kulturális értékmentő tevékenységet folytatnak, feltárván a régió zenei hagyományait. Zömmel olyan nyugdíjasok alkotják a munkabizottságot, akik vezetést

nem vállalnak, eddigi titkáruk viszont lemondott tisztéről munkahelyváltás és egyéb teendők - kötelezettségek okán. Mindenképpen meg kell oldani a problémát 1993-ban, nehogy megszakadjon e lelkes csoport eddigi sikeres tevékenysége.

ALKALMAZOTT NYELVÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Bárdos Jenő

Titkár: Tóthné Kurtán Zsuzsa

A munkabizottság áprilisi ülésének témája a modern értékelési módszerek és a vizsgarendszer áttekintése volt, továbbá tájékoztató hangzott el a Nemzeti Alaptantervről. A novemberi ülésen HORTOBÁGYI ILDIKÓ sikeresen védett egyetemi doktori disszertációját mutatta be, melynek címe: "Angol-francia interferencia jelenségek a nyelvelsajájtítás korai szakaszában".

A munkabizottság több tagja tartott előadást a májusban Szegeden megrendezett II. országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencián, részt vettek továbbá márciusban Budapesten, az ELTE Amerikanisztikai Tanszékének "Amerikai demokrácia" címmel megrendezett konferenciáján.

KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Tóth Gyula

Titkár: Dömötör Lajosné

A munkabizottság első ülését június 18-án tartotta Szombathelyen, ahol TÓTH GYULA "A megyei könyvtári hálózat eszme- és problémátörténete" című előadása hangzott el, és ESHER ILONA korreferátuma járult hozzá a sikerhez, a megyei könyvtárak jelenéről és jövőjéről szólván. A vita a múlt tanulságait, a megyei könyvtárak új helyzetét és az előkészületben levő könyvtári törvény egyes vonásait érintette.

A december 2-án tartott felolvasó ülésen három könyvtártörténeti dolgozat bemutatására került sor:

MÓNUS IMRE: "Győri polgári iskolák könyvtárai az államosításig" című munkája a polgári iskolák tanári és tanulói könyvtárainak tevékenységét, a tanulók olvasási szokásait ismertette sok adattal alátámasztva és eredeti dokumentumokkal illusztrálva.

BÁNHEGYI B. MIKSA: "Egy magyar kolostori könyvtár a reformkorban" című, gyönyörű fóliákkal élénkített előadása a pannonhalmi Főapátsági Könyvtár történetét mutatta be, tekintettel a jövőre is.

DR. HARASZTI ERIKA ÁGNES: "Gróf Széchenyi István és a családtagok könyvtárának töredéke" című előadása a véletlen folytán fennmaradt könyvtártöredék történetét, a Széchenyi István és fiai kézírását őrző köteteket, a családtagoknak szóló szerzői dedikációkat tartalmazó darabokat mutatta be, ill. diaképen szemléltette. Az előadás alapját képező tanulmány az 1992. évi VEAB pályázaton II. díjat nyert.

Egyéb rendezvényeken is részt vettek a munkabizottság tagjai:

Június 4: KABDEBO TAMÁS: előadása a VEAB székházban: A haza fogalmának kiterjedése címmel.

Október 7: A Városi Könyvtári Kamara dunántúli szekcióülése.

December 2: "Könyvtár, mint kommunikációs és információs központ - szakmai továbbképzés.

NEVELÉSTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Fehér Irén
Titkár: Frisch Gyula

A munkabizottság revideálta a taglétszámot. Minthogy összesen 30 tagja maradt az elmúlt évek során, célul tűzte új tagok bevonását a munkába, fenntartva a felvétel korábbi azon feltételét, hogy felolvasó ülésen bemutatott dolgozat alapján válhat taggá minden jelentkező. Így sikerült az év folyamán néhány új kutatóval gazdagodniuk.

Június 24-25-én regionális neveléstörténeti konferenciát szerveztek, amelyen a munkabizottság két előadással szerepelt.

Részt vettek április 30-án Esztergomban "A közoktatás problémái Magyarországon" témakörben tartott konferencián, ahol a munkabizottságnak szintén két tagja szerepelt referátummal.

Felolvasó üléseik témáit úgy határozták meg, hogy napirendre kerülhessenek a neveléstudomány meglehetősen elhanyagolt területei. Így került sorra "A legújabb kutatási eredmények a vizuális nevelés köréből" témájú felolvasó ülés május 20-án Zircen, ahol az alsó- és középfokú vizuális nevelés megújítására irányuló törekvéseit, a koncepció változását mutatta be SZÜCS ISTVÁN, sajtó oktatási kísérletein illusztrálva.

November 19-én Veszprémben, a VEAB székházban rendezett felolvasó ülés témája "A mozgásfejlődés és fejlesztés vizsgálatának néhány eredménye" volt, ahol kutatási eredményei bemutatása alapján a munkabizottság tagjává fogadták PETHŐ BALÁZST, KIRÁLY TIBORT és SZABÓ ZSOLTOT.

Elhangzott előadások:

PETHŐ BALÁZS: Kibocsájtott tudásszintmérés testnevelésből

KIRÁLY TIBOR: Győr városi lakótelepi 6-10 éves gyermekek mozgásfejlődésének vizsgálata

SZABÓ ZSOLT: Győr városi lakótelepi 6-10 éves gyermekek testfejlődésének vizsgálata

GYÖRI PÁL: Az óvodások és kisiskolások testkultúrája

Továbbra is fontos feladat marad a régió pedagógiai kutatóinak és oktatóinak a bekapcsolása a munkabizottság tevékenységébe, hiányolniuk kellett ugyanis több, korábban aktív főiskolai oktató közreműködését.

NYELVTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Szabó Géza
Titkár: Molnár Zoltán

A munkabizottság 1992-ben is folytatta a nyelvföldrajzi- nyelvészeti kutatásokat, s ehhez kapcsolódó hungarológiai vizsgálatokat végzett a magyar nyelvterület nyugati régióiban.

Legnagyobb vállalásként - a Magyar Nyelvtudományi Társaság szombathelyi csoportjával közösen - augusztus 27-28-án Szombathelyen megrendezték a III. dialektológiai szimpoziumot az élőnyelv-beszéd nyelvi kutatások időszerű kérdéseiről. E tanácskozásnak 51 résztvevője volt, és 36 előadás hangzott el, s jól megmutatkozott a hazai és a határokon túli dialektológusok együttműködésének haszna.

A munkabizottság tagjai több más tudományos konferencián is számot adtak kutatásaik eredményeiről. A munkabizottság elnöke előadást tartott a tavaszi MTA közgyűlésen rendezett VEAB felolvasó ülésen, májusban az ELTE Magyar Nyelvtudományi Tanszékének leíró nyelvtani tanácskozásán KOLLÁTH ANNA, MOLNÁR ZOLTÁN és SZABÓ GÉZA tartott előadást. Ugyancsak májusban Szegeden, az alkalmazott nyelvészeti konferencián SZABÓ GÉZA és TÓTH PÉTER, augusztusban Budapesten a II. hungarológia-oktatási tanácskozáson MOLNÁR ZOLTÁN, SZABÓ GÉZA és VÖRÖS OTTÓ, szeptemberben a nyitrai nemzetközi magyar nyelvészeti konferencián MOLNÁR ZOLTÁN, októberben Budapesten, a nyelvemlékek konferencián SZABÓ GÉZA tartott előadást. Október 15-17-én Szombathelyen a nemzetközi uralisztikai konferencián PUSZTAY JÁNOS és SZABÓ GÉZA, október végén a maribori nemzetközi rendezvényen GADÁNYI KÁROLY és GUTTMANN MIKLÓS mutatta be kutatási eredményeit.

Jól alakul a munkabizottság kapcsolata a Nemzetközi Filológiai Társaság szombathelyi tagozatával is.

ZENETUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Falvy Zoltán

A munkabizottság folytatta a Dunántúli zenei hagyományainak feltárásával foglalkozó kutatások eredményeinek felolvasó ülésen történő bemutatását. A szakbizottság tevékenységéről szóló összefoglalóban említett ok miatt azonban nem kaptunk részletes beszámolót eredményeikről.

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: István Lajos
Titkár Ónodi István

Az Orvostudományi Szakbizottság 11 munkabizottsága, valamint a Klinikai kutatási munkabizottság keretei között megalakult Diabetes munkacsoport 28 tudományos rendezvényt szervezett, illetve vett részt azok szervezésében. A rendezvények keretében több mint 320 előadás hangzott el.

Az üléseken a kardiológia, a diabetológia, a gyógyszerkutatás legújabb eredményei, az immunhistológia, tranzfuziológia kulcskérdései, az alapellátásban dolgozók képzése és továbbképzése, az orvostudomány és az informatika kapcsolata, a genetika kérdései, az anaesthesiológia és az intenzív betegellátás aktuális kérdései, a rehabilitáció legkülönbözőbb szakterületeinek kérdései kerültek meg tárgyalásra, ismertetésre.

A felsorolt tématerületeken túl a szakbizottság részt vett az ajkai Magyar Imre Kórház fennállásának 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi tudományos ülésen. A Vas megyei Markusovszky Kórház Tudományos Bizottságával közösen megrendezte MÁRKUS BÉLA "Szemléleti változás az emlőrák komplex kezelésében" című kandidátusi értekezés munkahelyi vitáját.

A szakbizottság kiemelt rendezvénye volt a VEAB régió kórházigazgatói számára tartott összejövetel, amelynek célja, a VEAB munkájának megismerésén túl, a kórházakban folyó kutatómunka helyzetének bemutatása volt. SALÁNKI JÁNOS megnyitója után VIZI E. SZILVESZTER: Az MTA szerepe az orvostudományi kutatásokban című előadása hangzott el.

Hangsúlyozta, hogy hazánk orvostudományi kutatásokban elért eredményei messze meghaladják a jelenlegi erkölcsi és anyagi elismerést, s hogy orvosaink képzettsége még ma is eléri a nemzetközi színvonalat. Igazolja ezt a tény is, hogy a magyar tudomány teljes szakirodalmi tevékenységéből jelentős az orvostudomány publikációjának részesedése: közel fele, 42.6 százalék. Ismertette a támogatások formáit, amelyek közül leglényegesebb az ismert népbetegségekre, a vezető halálokok kutatására fordított összeg. Hangsúlyozta, hogy az az ország, amelyik nem végez kutatást, és ezen belül alapkutatást, kimondja saját magáról az elmarasztaló ítéletet. Hazánkban egy kiemelt alapkutatási programot folytatnak - kormánytámogatással - "Az agykutatás évtizede" címmel.

Véleménye szerint kórházainkban követniük kell az angol és amerikai példát: társulniuk kell "profí" kutatóintézetekkel, egyetemekkel, s így közösen kell jelentkezniük pályázatokra.

PUSZTAY ERZSÉBET, a Népjóléti Minisztérium államtitkára, "A kórházak szerepéről, lehetőségeiről az egészségügy átalakulásában és a klinikai munkában" címmel tartott előadást. A kutatómunkával kapcsolatban megjegyezte: biztos abban, hogy minden orvos minden nap észrevétlen is végez tudományos kutatómunkát. Volt munkahelyének - az Ajkai Kórház Fertőző Osztályának - példáján mondta el, hogy a leterhelt vidéki orvosok még a felgyülemlett tapasztalatokat, kutatási eredményeket sem tudják - idő és energia hiányában - feldolgozni. Elmondta, hogy évtizedeken keresztül nem volt hazánkban átfogó egészségügyi fejlesztés. Az anyagiakat a helyi szervezetek osztották el, ezért a különböző kórházak között óriási különbségek alakulhattak ki. Nem elég a kórházi ellátást korszerűsíteni, az összegyűlt tapasztalatokat meg kell osztani, nagy szükség van az információáramlásra.

ISTVÁN LAJOS, az Orvostudományi szakbizottság elnöke, a bizottság működését és célkitűzéseit foglalta össze.

A felkért felszólalók - KOVÁCS L. GÁBOR, a Markusovszky Kórház igazgatója (Szombathely), ÓNODI ISTVÁN, a Honvédkórház igazgatója (Győr), SZABOLCSI ISTVÁN, a Szent György Kórház igazgatója (Székesfehérvár), és TAHY ÁDÁM, a Szívkórház főigazgató főorvosa (Balatonfüred) - beszámoltak az általuk vezetett intézetekben folyó gyógyító és tudományos munka kapcsolatáról. Elmondták, hogy az anyagi feltételrendszer egyre kevésbé biztosítja a lehetőségeket a tudományos munkához. Vázolták, hogy ennek ellenére milyen nagy erőfeszítéseket tesznek azért, hogy a gyógyító munka mellett eredményeket érjenek el a kutatás terén is, hogy biztosítsák a tudomány legújabb eredményeinek közzétételét. Ilyen nehéz körülmények között is biztosítják a hazai konferenciákon, tudományos rendezvényeken való részvételt, a szponzorokat is arra ösztönzik, hogy neves hazai és külföldi előadókat hívjanak meg az intézetekbe, vagy támogassák a tudományos alapítványokat. Mindannyian ismertették azt az alapvetően finansiális gondtomeget, amely intézeteikben megakadályozza, lassan már teljesen lehetetlenné teszi a kutatómunkát. A kórházigazgatók elmondták, hogy a rossz gazdasági helyzet ellenére a tudományos kutatás támogatása minden vezetőnek morális kötelessége, társadalmi presztizsük megtartása és saját önbecsülésük miatt is.

A felszólalásokat fórum-discussió követte ISTVÁN LAJOS vezetésével, melynek keretében összegezték és megfogalmazták a résztvevők azokat a lehetőségeket, amelyekkel az egészségügyi intézetekben folyó tudományos munkát az MTA Orvosi Tudományok Osztálya, az MTA Veszprémi Területi Bizottsága és az Orvostudományi szakbizottság támogatni tud.

GENETIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Gardó Sándor
Titkár: Bors Gabriella

A munkabizottság május 21-i veszprémi ülésén elhangzott:

BAJNÓCZKY KATALIN: Az invarsiv prenatalis vizsgálatokkal szerzett tapasztalatok
WILHELM OTTÓ: A társadalombiztosítás lehetséges szerepe aprenatális vizsgálatokkal kapcsolatban

GÁTI ISTVÁN: A Veszprém megyei gyermekhalálózással kapcsolatos észrevételek (esetismertetés)

WILHELM OTTÓ: Két különleges multiplex fejlődési rendelleneséges gyermek esetismertetése

KARDIOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Böszörményi Ernő
Titkár: Veress Gábor

A munkabizottság az év folyamán két tudományos ülést tartott.

Tavasszal, a Magyar Honvédség Győri Honvédkórházában megtartott ülésen elhangzott előadások:

MÉZES PÉTER: Sürgősségi echocardiographiás vizsgálatok

HEGYI ILONA: TQ tartam, R hullám amplitudó, septalis Q hullám amplitudó változása terhelés során

SZABÓ TAMÁS-PÓCZA GÉZA: Recidiv myocardialis infarctus beteganyagunkban

UDVARDI TIBOR-VÖLGYI ZOLTÁN: Az acut szívinfarctus szövödményeinek gyakorisága és prognózisa

STRÉNYER FERENC-PELYHE JÁNOS: Transoesophagealis elektrofiziológiai vizsgálatok jelentősége

ZSOMLAJOS: Atypusos ischaemiás syndroma (1. esetbemutatás)

MIHALCSÓ MIKLÓS: Atypusos ischaemiás syndroma (2. esetbemutatás)

HORVÁTH RUDOLFNÉ-LÁSZLÓ PÁLNÉ: Az ápolónő feladatai a kardiológiai betegellátásban

Az őszi ülés Szombathelyen került megrendezésre.

KLINIKAI KUTATÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Varga László

Titkár: Rednik András

A munkabizottság keretei között megalakult diabetesz munkacsoport az év során öt tudományos rendezvényt szervezett.

A II. Dunántúli Diabetesz Hétféje keretei között megvitatták a II. típusú diabetesz mellitus aktuális kérdéseit.

Áprilisban beszámolót rendeztek a St.Vincent-i deklaráció 2. budapesti találkozójának eredményeiről.

Májusban konferenciát rendeztek a háziorvosok továbbképzési programjáról, a diabetesz mellitusz témakörben.

Októberben a Lilly Hungária céggel közösen tartottak szimpóziumot.

Elhangzott előadások:

HALMOS TAMÁS: II. típusú diabetesz inzulinkezelése

POGÁTSA GÁBOR: Intenzív inzulinkezelés előnyei késői szövödményekben szenvedő I. és II. típusú cukorbetegekben

VÁNDORFI GYŐZŐ: A fix arányú keverék-inzulinok helye a diabetesz kezelésében

BÉKEFI DEZSŐ: A gyógyszerválasztás néhány orvosi problémája

KÁROLYI GYÖRGY: Tapasztalatok Humulin-nal serdülőkorú gyermekek kezelésében

November 14-én Győrben és Veszprémben a II. Diabetesz Világnap alkalmából rendeztek tudományos tanácskozást.

MUNKAEGÉSZSÉGÜGYI ÉS TOXIKOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Mészáros István
Titkár: Vernerné Rácz Ilona

A munkabizottság novemberben megtartott ülésén elhangzott előadások:

BUJDOSÓ LÁSZLÓ: Gyakorlati tapasztalatok az oldószerek felhasználásáról Veszprém megyében

MÉSZÁROS ISTVÁN: Az oldószer-ártalmak klinikopatológiája

VERNERNÉ DR. RÁCZ ILONA: Ipari oldószerrel dolgozó üzem táppénzes morbiditása a Veszprém megyei adatok tükrében.

ONKOHAEMATOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Gógl Árpád

A munkabizottság a Magyar Gasztroenterológiai Társaság Hepatológiai Szekciójával közösen rendezett tudományos ülést az interferon klinikai alkalmazásáról.

Elhangzott előadások:

LEHOCZKY DEZSŐ: Az interferon alkalmazása haematológiai kórformákban

A. MIKSCHÉ: Alpha interferon in tepatology

FERENCI PÉTER: Diagnosis and recent therapy of chronic hepatitis B and C.

ORVOSI MÉRÉS- ÉS SZÁMÍTÁSTECHNIKAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Horváth Mihály
Titkár: Mohay Jenő

A munkabizottság az év során három tudományos rendezvényt szervezett.

A finn-magyar tudományos ankétot a Balatonfüredi Állami Kórházzal közösen szervezték.

Elhangzott előadások:

AAPO AHONEN: Comparison of 201 Tl, 99m-MIBI and 18 F-FDG in myocardial ischaemia

JUHA KARVONEN: The past and future of nuclear cardiology

ÁGNES PSZOTA-MIKLÓS KÁRMÁN-LÁSZLÓ NÉMETH: Some experience with new radiopharmacoens

MIHÁLY HORVÁTH: Finnish-Hungarian research cooperations (Kuopio, Turku, Tampere)

LÁSZLÓ KORÁNYI: Regulation of insulin sensitive glucose transporter gene in diabetes.

Második rendezvényüket - a Matematikai és rendszerelméleti szakbizottsággal közösen - a Veszprémi Egyetem - Műszaki Informatika és Automatizálási tanszékén tartották. Vass József tájékoztató előadást tartott a tanszék munkájáról és bemutatta az Intézetet.

A harmadik rendezvény a VEAB székházban megtartott "Szelin kerekasztal konferencia" volt.

Elhangzott előadások:

TAHY ÁDÁM: A szelén közegészségügyi jelentősége

LENGYEL TAMÁS: Szelén meghatározás neutron-aktivációs analízissel

UZSONYI IMRE: Vérszérum Se-koncentrációjának meghatározása röntgenemissziós analitikai (REA-EDXRFA) módszerrel

HALMOS PÁL-BORSZÉKI JÁNOS: Tájékoztató érzékenységi (adiciós) vizsgálatok vérszérumból történő Se meghatározásra (V6 plasma quad. PQ-2 turbo ICP-MS készülékkel)

SZILVÁSSY ZOLTÁNNÉ-HORVÁTH MIHÁLY: Humán szérum Se koncentrációjának meghatározása közepes feloldású üreges-katódkisülésű atomemissziós spektrografiával (HCD-AEES)

HAJÓS PÉTER-DENKÓ VILLÓ: Selenat-selenit meghatározás ion-kromatográfiával.

RHEUMATOLÓGIAI ÉS BALNEOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Balogh Zoltán

Titkár: Insperger Antal

A munkabizottság a MRE Nyugat-Dunántúli Sectiójával együtt hat alkalommal rendezett előadói ülést Hévízen a kórházban.

Elhangzott előadások:

BALOGH ZSOLT: Germekkori reumás kórképek

FORGÁCS SÁNDOR: A metabolikus arthropathiák

GRÁBER HEDVIG: Racionális és korszerű antibiotikus kezelés

KÓMÁR JÓZSEF: Mozgásszervi betegségeket utánzó alagút-syndromák felismerése

HOLLÓ ISTVÁN: Az osteoporosis klinikum újabb irányai

PANNONHEGYI ALBERT: Nem traumás degeneratív gerincbetegségek idegsebészeti megoldási lehetőségei

Októberben a Bayer Hungaria cég tartott bemutatót a munkabizottság tagjai számára.

Elhangzott előadások:

RISS ÉVA JUDIT: Egy új orális antidiabetikum

ERCSÉNYI EDIT: Adalát jelentősége az orvosi táskában

SPORT- ÉS MOZGÁSBOLÓGIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Győri Pál

A munkabizottság az év során két konferenciát szervezett. Tavasszal a Magyar Olimpiai Bizottság, a Magyar Testnevelési és Sporttudományos Tanács és a Veszprémi Sportigazgatóság szervezésében megtartották az "Olimpia és a társadalom" témájú konferenciát.

Októberben az "Óvodások és kisiskolások szomatikus nevelése" címmel rendeztek tudományos tanácskozást. A konferencia kapcsolódott az 1986. évi rendezvényükhöz és az elmúlt hat év fejlődését, tudományos eredményeit kívánta a résztvevők, mindenek előtt az óvodapedagógusok felé továbbítani. Felkért előadók mellett fórumot biztosítottak az előadással jelentkezőknek. Az elhangzott előadások száma: 23 volt.

Posztterek bemutatására lehetőséget nyújtottak. Két témában kerekasztal megbeszélésre, az aktuális feladatok részletes megbeszélésére biztosítottak lehetőséget, az alábbi témakörökben:

1. Család - intézmény - társadalom

2. A gyermekek motoros fejlődése.

A Sport- és mozgásbiológiai munkabizottság október 9-10-én megrendezett konferenciáján elhangzott néhány előadás összefoglalója:

SOKMOZGÁSOS TESTNEVELÉSI JÁTÉKPROGRAM (STJ) KEDVEZŐ HATÁSA EDZETLEN 4- 6 ÉVES GYERMEKEK FUTÁSTELJESÍTMÉNYÉRE

GYŐRI PÁL, Veszprémi Egyetem

Veszprémi óvodások tanévenként nyolc hónapon át, heti 2x45 perces testnevelés órán sokmozgásos testnevelési játékprogramot teljesítettek. Ennek lényege, hogy a non-stopp rendszerben folyamatos terhelést biztosítottak és az óvodásokat játékos mozgásanyaggal intenzív tevékenységre serkentették. A differenciált munkát biztosítottak, de jól szervezett foglalkozásaik résztvevőit magas szinten motiválták és örömmel végzett mozgásos játékokba vonták be őket.

Az életkorspecifikus STJ programok a gyermekek biológiai mozgásszükségletére, nagyfokú mozgásaktivitására, játékszeretetére, örömteli mozgásvágyára épültek és kedvező pszichoszociális feltételeket teremtve valósultak meg.

Az STJ program keretében a gyermekek sok futásfeladatot teljesítettek.

Az óvodás gyermekek szeretnek futni, a tartós futás változatos feladatokkal számukra örömet, boldog kielégülést jelent.

Ezt a sokmozgásos, sok futásra épített játékprogramot végeztettük nyolc hónapon keresztül. A program kedvező hatását, a futásteljesítményeket vizsgáltuk, mértük és elemeztük.

Az elért időeredmények alapján megállapíthattuk, hogy a gyermekek a klasszikus atlétikai futószámokban - 400 m, 800 m, 1200 m, 1600 m és a 12 perces folyamatos futásban - vára-

kozáson felül jó eredményeket értek el, ami megfelelt a két-három évvel idősebb, edzetlen gyermekek teljesítményének.

A 4-6 éves óvodások fejlődés- és kardiogramja jól érzékelteti a korosztályok közötti nagy eltéréseket és a jelentősen javuló tendenciát.

Vizsgáltuk a 400-800-1200 m-es futás 400 m-es részidejének alakulását évjáratok szerint. Az első 400 m-t viszonylag gyorsan, jó átlagidővel abszolvták, a második és harmadik 400 m-ek teljesítménye csökkent, de a 800 és az 1200 m-en csak kis különbség volt a részidők között.

Ez is bizonyítja, hogy az óvodások állóképessége jól fejleszthető és nem okoz számukra problémát a hosszútávú futásterhelés. Ezt különösen a 12 perces futásértékek erősítik meg. A gyermekek közül a 6 éves fiúk 1776 m-es, a lányok 1656,2 m-es átlagteljesítményt értek el. 4 fő 2000 m feletti távot teljesített, 1 kisfiú 2380 m-t ért el 12 perc alatt. Ezeket az eredményeket egyenletes futásteljesítménnyel érték el. Ez a gyermekek 80 %-ára volt érvényes. A 20 % többször leállt, sétált, majd rendszertelen gyakorisággal, legtöbbször a szükségesnél intenzívebb futással haladt a 400 m-es futópályán.

Összességében jó eredményeket értünk el a futásban és bizonyították, hogy minden megéri a kényszer nélkül, örömmel, nagy aktivitással képesek 4-6 éves gyermekek állóképességi futó feladatok végzésére.

AZ ASZTMÁS GYERMEKEK SZOMATIKUS NEVELÉSE

HORVÁTH TIBOR, Tapolca Város Egészségügyi Intézménye

Az asztma népbetegség, az óvodás- és iskoláskorú gyermekek 10-25 százalékát sújtja. Súlyosan károsítja a testet, a lelket és a szociális kapcsolatokat. Idült, gyakran életre szóló állapot, egyetlen lehetőség, megtanulni vele együttélni. Az asztmás beteg számára az élet komoly erőpróba, csak erős testű, lelkű, önmagát ismerő, életét irányítani képes, önbizalommal bíró egyén képes e kihívásnak megfelelni.

Bár a szomatikus, pszichés és szociális aspektusok egymástól elválaszthatatlanok, mégis célszerű összefoglalni a testi nevelés szempontjait a hátrányos helyzetű gyermekcsoportban. E szempontok közös nevezője az, hogy egy hátrány csak a sebesség, az erőfeszítések, a teljesítő-képesség fokozásával hozható be.

Az asztma alapmotívuma a légutak túlérzékenysége, melyek következtében a különböző ingerek - allergia, gyulladás, fizikai terhelés - a hörgők szűkületét provokálják. Az eredmény a légzés, a gázcsera akadályoztatása, nehézlégzés, oxigénhiány. Mindezt a szervezet megfelelő légzéstechnikával kompenzálni tudja. Ehhez viszont gyakorlott, tág, rugalmas mellkas, edzett légzési segédizmok, koncentrációképesség, testi- és lelki erő szükséges. Hogy mindezt a gyermek szert tegyen, a szülő, a pedagógus és az orvos együttműködésére van szükség, az utóbbi szakmai vezetésével és felelősségvállalásával. Alapvetően, a felesleges, sőt ártalmas korlátozások helyett, az értelmes aktivitás preferálása családban, iskolában, sport terén.

Néhány alapvető megállapítás: otthon számos mellkasfejlesztő, légzésjavító, köptető tréning gyakorolható minimális eszközigénnyel, időráfordítással. Az iskolai testnevelés alóli felmentés nem indokolt. A gyógytorna sem szomatikus, sem pszichoszociális vonatkozásban

nem helyettesíti az egészségesekkel együtt végezhető tréninget. A részvételnek vannak jól definiálható feltételei, ezek betartása a pedagógusnak nem jelent lényeges többletmunkát, ugyanakkor garantálja a biztonságot. Kerülendő a tartós, egyenletes terhelés, elsősorban a hosszú futás.

Az asztmás gyermek sportoljon, az úszás, a vízisportok részesítendőek előnyben, illetve a tartós, egyenletes terheléssel kevésbé járó sportágak (shotokan karate). Mindez garancia arra, hogy egy hátrányos helyzetű, nagylétszámú gyermekpopulációból egészséges felnőttek nevelődjenek.

Fenti tételeket a tapolcai kórház légzésrehabilitációs osztályának évtizedes gyermek gondozási programja bizonyítja.

Az idült betegségben szenvedő gyermekeket nem szabad rokkantnak nevelni. Ez az orvos, szülő, pedagógus közös felelőssége.

GYŐR VÁROSI LAKÓTELEPI ÁLTALÁNOS ISKOLA 6-10 ÉVES TANULÓI KONDITIONÁLIS-, ÉS KOORDINÁCIÓS KÉPESSÉGEINEK HOSSZMETSZETI VIZSGÁLATA

KIRÁLY TIBOR-SZABÓ ZSOLT-MÉSZÁROS JÁNOS, Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

Az 1988. szeptemberétől a győri Ortutay Gyula Általános Iskolában hosszmetzeti vizsgálatokat folytattak elsősorban annak érdekében, hogy adatokat nyerjenek a 6-10 éves gyermekek mozgásvégrehajtási jellemzőiről a testnevelés tanításának módszertani fejlesztéséhez. E lakótelepi iskola az PKP (Értékközvetítő Program) regionális központja. A vizsgálatokban egy-egy év eltolódással összesen 7 osztály tanulói vesznek részt. Jelen tanulmányban az első két osztály két-két kondicionális és koordinációs képességének átlag és szóráseredményeit értékeljük a morfológia korral való összefüggésükben. A vizsgálatokat évente kétszer, szeptemberben és áprilisban végeztük el.

A morfológiai kor - mint a biológiai fejlettség egyik mutatója - a testi fejlettségnek jobb kifejezője, mint önmagában akár a decimális kor, vagy a testmagasság vagy a testsúly.

Az elemzésben szereplő 19 fiú és 17 leánytanuló morfológiai kora között a kétmintás próba szerint nincs szignifikáns különbség. Az elemzett osztályokban a leányok és fiúk decimális és morfológiai kora között talált legnagyobb különbség egyaránt 0.2 év volt. A fiúk és leányok morfológiai kora között a legnagyobb különbséget az ötödik mérésnél regisztráltuk 0.3 évvel. Ez az eredmény és a levonható következtetés megegyezik más kutatók azon megállapításával, hogy a fiúk és leányok közötti teljesítménybeli különbségnek ebben a korban biológiai alapja nincs. Az ennek ellenére meglévő, és az ötödik vizsgálatról kezdve helyenként szignifikáns teljesítménybeli különbség oka tehát csak a "férfi és nő" különböző társadalmi szerepére, az ehhez kapcsolódó elvárásokra és a társuló módszerbeli különbségekre vezethető vissza.

A vizsgált számok közül a 12 perces futás, az 1 kg-os medicinlabda dobás előre, labdapasszolás falra 30 sec-ig és az egyensúlyozó járás felfordított tornapad merevítő gerendáján kerül bemutatásra.

A 12 perces futás eredményében a fiúk és leányok között a legkisebb különbséget a második mérésnél (62 m), a legnagyobbat pedig a hetediknél (403 m) tapasztaltuk. A fiúk fejlődése, szemben a leányokéval, visszaesésektől mentesen viszonylag egyenletes. A legmagasabb átlagteljesítményt a fiúknál a hetedik vizsgálatnál (2036 m-t), a leányoknál az ötödiknél (1736 m-t) mértünk. A fiúk és leányok közötti teljesítménybeli különbsége a második osztály második mérésétől kezdve szignifikáns.

Az 1 kg-os medicinlabda dobásban a fiúk ismét jobb átlagteljesítményeket produkáltak, mint a leányok. A fiúk a legmagasabb értéket az utolsó vizsgálatnál produkálták 635 cm-es átlaggal. A leányok ugyanezen alkalommal 540 cm-t teljesítettek. A fiúk és leányok közötti teljesítménybeli különbség a hatodik (harmadik osztály második feléve) méréstől kezdve szignifikáns.

A labdapasszolás falra 30 sec-ig vizsgálati számban a fiúk és leányok között egészen a hetedik mérésig értékelhető különbség nincs. A kétmintás t-próba szerint szignifikáns különbség a fiúk javára először itt tapasztalható. E számban a fejlődés az ötödik mérésnél tapasztalt kis visszaesés ellenére egyenletesnek mondható. Az első mérés 13.2-es eredményétől a hetedik mérés 38-as eredményéig.

A dinamikus egyensúlyérzékelés fejlődésére utaló egyensúlyozó járásban a fiúk és leányok fejlődése egyenletes, közöttük a harmadik osztály első felévéig szignifikáns különbséget nem találtak. Ezt követően azonban a fiúk teljesítménye valóban jobb, mint a leányoké. Meg kell azonban jegyezni, hogy erre az időszakra (harmadik osztály vége) e képességben olyan mértékű javulást tapasztaltak, amely a teljesítés sebességét balesetveszélyes mértékben felgyorsította. Úgy látjuk, hogy e képesség mérésére ettől az időszaktól már összetettebb vizsgálati számot kellett alkalmazni.

Az eredmények értékelése azt mutatja, hogy a fiúk és leányok mozgásos teljesítményei közül a kondicionális képességeket igénylőkében legkésőbb a harmadik osztály második felévéig kezdődően szignifikáns a különbség. A koordinációs képességeket igénylőkében ez később jelentkezik. A fiúk átlagteljesítményének döntő többsége jobb, mint a leányoké.

Összegezve: a folyó hosszsmetszeti mozgásfejlődési vizsgálat azt mutatja, hogy e korosztály kondicionális és koordinációs képességeinek fejlődésében a testnevelés módszertanát is befolyásoló jellegzetességek mutathatók ki, amelyek minél korábbi megjelentetését az iskolai testnevelésben rendkívül fontosnak tartjuk.

GYŐR VÁROSI LAKÓTELEPI ÁLTALÁNOS ISKOLA 6-10 ÉVES TANULÓI NÉHÁNY ANTROPOMETRIAI ADATA EGY HOSSZMETSZETI VIZSGÁLAT ALAPJÁN

SZABÓ ZSOLT-KIRÁLY TIBOR-MÉSZÁROS JÁNOS, Apáczai Csere János
Tanítóképző Főiskola, Győr

Az 1988 szeptemberétől a győri Ortutay Gyula Általános Iskolában hosszsmetszeti vizsgálatokat folytatunk annak érdekében, hogy adatokat nyerjünk a 6-10 éves gyermekek biológiai fejlődéséről, a testnevelés tanításának módszertani fejlesztéséhez. E lakótelepi iskola az ÉKP (Értékközvetítő Program) regionális központja. Ebben a tanulmányban két osztály néhány antropometriai adatát tárgyaljuk, elsős koruktól negyedikes korukig. A vizsgálatokat fél-évenként, szeptemberben és áprilisban végeztük el.

Ebben a tanulmányban öt bőrredő vastagság, és a testtömeg százalékában kifejezett testzsír átlagait és szórásait tárgyaltuk.

A testmegasságok és a testtömeg nemenkénti átlagai látszólag különböznek ugyan, de ezeket az eltéréseket statisztikailag nem találták jelentősnek. Az orientáló értékekkel való összevetés azt mutatja, hogy az általunk vizsgáltak, majdnem minden mérésnél elmaradnak az EIBEN és munkatársai által mért országos-, és Győr- Moson-Sopron megyei értékektől (EIBEN, PANTÓ, BARABÁS 1989). De ezek az eltérések nem jelentősek.

A bicepsredő vizsgálatánál a lányok átlagai mindig nagyobbak mint a fiúké, de a kétmin-tás "t" próba szignifikáns eltérést csak a6. mérésnél mutatott. A szórásértékek is a lányoknál voltak nagyobbak. A tricepsredő vizsgálatánál azt találtuk, hogy a lányok eredményei itt is nagyobbak, mint a fiúké, de a különbség egyetlen mérésnél sem volt szignifikáns. A két vonal majdnem párhuzamosan fut.

A lapockaredő vizsgálatánál is lényegében hasonló képet kapunk, itt sincs egyetlen mérésnél sem szignifikáns eltérés.

A csípőredő átlagait ábrázoló grafikon már a nemek közötti eltérést mutatja. Minden adatfelvételnél (kivéve a 4. és a 7.) szignifikáns eltérést találták.

A lábszárredő átlagait ábrázoló grafikon tartalma is hasonló. A 4. és a 7. adatfelvételt kivéve itt is minden vizsgálati időpontban szignifikáns különbség van a fiúk és a lányok között.

A bemutatott eredményekből ezt a következtetést vontuk le: a fiúk és a lányok bőrredő vastagsága eredményei közötti különbséget az egyre hatékonyabban jelentkező hormonális eltérések már ebben a korban is láthatóan mutatják.

Az öt bőrredő átlagait egyenként vizsgálva mindegyiken az látható, hogy az első vizsgálati időpontban, tehát az óvoda után nagyobb testzsírral rendelkeztek, mint 2. vagy a 3. méréskor. Ez vonatkozik a fiúkra és a lányokra is egyaránt. Ez valószínűleg abból adódik, hogy az első gyermekkor végén a testösszetétel megváltozik, illetve a több és rendszeres testmozgás hatására a szervezetük kevesebb zsírt raktároz. A 7. adatfelvételnél a fiúk és a lányok átlagai közelednek egymáshoz. A 7. vizsgálati időpontban egyetlen bőrredő átlagánál sem találták szignifikáns eltérést a fiúk és a lányok adatai között. Ennek az okát abban kell keresni, hogy a fiúk átlagértékei 10-11 éves korig emelkednek, majd utána a növekedés sebessége lelassul (kivéve a csípőredő növekedési sebességét). A lányok átlagértékei viszont egyenletesebben fejlődnek, csak 11-13 év körül esik vissza a bőrredők vastagságának növekedési sebessége (valószínűen a menarche körüli hormonális változások miatt). A kapott eredmények megegyeznek MÉSZÁROS (MÉSZÁROS 1989) által kapott eredményekkel.

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Éri István
Titkár: Nagybákai Péter

A szakbizottság az 1992. évben is 7 munkabizottságának keretében fejtette ki tevékenységét, igyekezve az 1992. évre tervezett feladatait a lehetőségek határain belül megvalósítani. Erről az 1992. november 9-én Veszprémben megtartott szakbizottsági ülésen számoltak be az egyes munkabizottságok elnökei, illetve titkárai.

ARCHEOMETRIAI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Borszéki János
Titkár: Járó Márta

Az Iparrégészeti munkabizottsággal közösen - megjelentette az immár hagyományos Iparrégészeti és Archeometriai Tájékoztatót angol nyelvű mellékletével együtt és előkészítette a Tájékoztató következő számát.

Április 15-én - az MTA Régészeti Intézetével, ill. az Iparrégészeti munkabizottsággal együtt "Számítástechnika a régészetben" címmel felolvasó ülést rendezett Budapesten. Az elhangzott 8 referátumot szakmai vita követte.

Elhangzott előadások:

REDŐ FERENC-MUZSIK GYULA: Gyakoriság vizsgálatok a numizmatikában

GYULAI FERENC: Archeobotanikai leletek számítógépes kiértékelése

T. BÍRÓ KATALIN: A Litotéka adatbázis

PUSZTA SÁNDOR-SZÉKELY BALÁZS: Mikromágneses geofizikai mérések régészeti lelőhelyeken

SUHAJDA ATTILA: Szeriációs algoritmus alkalmazása temetőelemzésre

BARLAY KATALIN-KUTZIÁN IDA: Sírok tájolása neolitikus temetőkben

JEREM ERZSÉBET-CSÁKI GYÖRGY-SOMOGYI PÉTER-ZABÓ PÉTER: Települési objektumok rétegtani vizsgálata háromdimenziós modellezéssel

CSÁKI GYÖRGY-JEREM ERZSÉBET-REDŐ FERENC- ZABÓ PÉTER: Bemutató a régészeti geodézia számítógépes alkalmazásáról

A munkabizottságon belül létrejött a környezeti és régészeti munkacsoport.

A munkabizottság tagjai számos vizsgálatot végeztek többek között pigment, fém, salak, szervesmaradványok azonosítását, részben a megnyert OTKA pályázat terhére.

A munkabizottság egy tagja kandidátusi fokozatot szerzett, egy másik tagja decemberben tartotta kandidátusi házi védését.

A munkabizottság három tagja - egy kisebb csoporttal együtt OTKA pályázatot nyújtott be és nyert műszerberbeszerzésre, illetve műszerközpont felállítására, amely központ archaeometriai kutatásokat fog végezni.

Decemberben a munkabizottsági ülés keretében az archaeometriai adatbázis kialakításának lehetőségei kerültek megvitatásra.

IPARRÉGÉSZETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Gömöri János

Titkár: Költő László

A munkabizottság - az Archaeometriai munkabizottsággal közösen - megjelentette az Iparrégészeti és Archaeometriai Tájékoztatót - részben az OTKA, részben a Magyar Nemzeti Múzeum anyagi támogatásával.

A Somogy Megyei Múzeumban OTKA támogatással működő röntgenemissziós analizátoron 300 vizsgálat elvégzésére került sorhonfoglaláskori, római és törökkori leleteken.

Befejezéshez közelednek az iparrégészeti lelőhelykataszter munkálatai.

A munkabizottság elnökének vezetésével Kópházán egy diákcsoport honfoglalás-, illetve Árpádkori módszerek alkalmazásával egy mázsza vasércet bányászott ki. A műveletet oktatási céllal videofilmen is megörökítették. A Miskolci Egyetemen együttműködve a középkori vasolvasztás kísérleti rekonstrukciójára is sor került egy szakdolgozati téma keretében.

Sopron környékén kohók és kemencék archaeomágneses kormeghatározását végezte el MÁRTON PÉTER. A munkabizottság egyéb helyeken is szervezte az ilyen irányú kutatásokat, valamint több iparrégészeti objektum előkerülésekor tartottak a munkabizottság tagjai helyszíni konzultációt.

A munkabizottság elnökét a MTA Régészeti Bizottsága az iparrégészeti és archaeometriai referensi teendőkkkel bízta meg és az Ipari Műemlékek Nemzeti Bizottsága is tagjává választotta.

A Szlovák Régészeti Társulattal felvett kapcsolat keretében a jövőben közös vizsgálatok végzésére nyílik lehetőség, különösen a Selmechánya környéki bányavidék kutatására. Ennek keretében BORSZÉKI JÁNOS, az Archaeometriai munkabizottság elnöke, már meg is kezdte egy vasérc mintasorozat kémiai elemzését.

A munkabizottság elnöke előadást tartott "Az ipari műemlékek védelme Magyarországon" című konferencián, valamint Nyitrán és Selmechányán beszámolt a hazai vasolvasztási és ércbányászati kísérletekről.

Az év folyamán két kézművesipartörténeti témájú kandidátusi habilitáció megszerzéséhez nyújtott segítséget a munkabizottság (JÓZSÁNE HALÁSZ MARGIT, HORVÁTH ZOLTÁN).

KÉZMŰVESIPARTÖRTÉNETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Domonkos Ottó

DOMONKOS OTTÓ és NAGYBÁKAY PÉTER szerkesztésében a munkabizottság megjelentette Magyarország kézművesipartörténetének válogatott bibliográfiáját a MTA Néprajzi Kutatóintézetének kiadásában a Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatásával, 461 oldal terjedelemben, 1200 példányban magyar-német tartalmú mutatóval, magyar-német-angol előszóval.

Elkészült a Kézművesipari műhely- és szerszámkataszter első, Vas megyei katalógusa NAGY ZOLTÁN összeállításában és módszertani bevezetésével, 400 példányban, lelőhelytérképpel, őrzőhely, mesterség, gyűjtőhely szerinti mutatóval, 80 oldal terjedelemben az OTKA és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatásával. A katalógus mintául szolgálhat - esetleg pályázatok kiírásával - a többi megye hasonló katalógusainak folyamatos elkészítésére.

November 9-11 között a munkabizottság megrendezte VIII. belföldi szimpóziumát Veszprémben, melynek fő témái: a kézművesipari termékek forgalma és a hatóságok, valamint kézművesipari műhely- és szerszámkataszter voltak. A kerekén 50 résztvevőből hárman a Felvidékről, Szlovákiából, hárman Erdélyből, Romániából jöttek el. Összesen 25 előadás, illetve referátum hangzott el. A szimpózium keretén belül - SZENDE KATALIN előadása során - felmerült az ár- és bérszabályzatok számítógépes feldolgozásának lehetősége a bemutatott számítógépes programhoz illeszkedő minta-kérdőlapok segítségével.

Elhangzott előadások:

K. SZENTPÉTERI ERZSÉBET: Teherszállító fogatolt járművek a hazai közgyűjteményekben

PALKÓ ATTILA: Tutajozás a Maroson

K. CSILLÉRY KLÁRA: A mátraalmási (szuhahutai) eszközkészítők árusító útjai

NAGY VARGA VERA: A komáromi asztalosok értékesítési körzetei

SZABÓ SAROLTA: Hatósági rendelkezések a közellátás érdekében (Szabolcs megye)

TURBULY ÉVA: Sopron város mészárszékeinek beszerzési körzete

POLLÁK RÓBERT: A kassai mészárosok és a helyi hatóságok

BÚZA JÁNOS: A XVII. századi limitációs törvények monetáris háttere

FODOR LÁSZLÓ: Az erdélyi árszabályzatok

SZENDE KATALIN: A limitációk számítógépes feldolgozásának lehetőségei

TORÁN ÉVA: A limitációk jelentősége a művészettörténeti kutatásban

MÉREY KLÁRA: Egy mezőváros iparosainak beszerzési forrásai és árúik piaca a XVIII. század végén

KOVÁCS GÉZA: Kalmár céhek a XVIII. században

KÖVECSES VARGA ETELKA: Az esztergomi kereskedő és kalmár társulat

JÓZSÁNÉ HALÁSZ MARGIT: Kereskedőtöke-kézműves-piac a könyves iparágban

VOIGT VILMOS: A magyar folklóre jellegű kézműipari termékek forgalma

FLÓRIÁN MÁRIA: A kittelnadrágtól a farmerig

ENDREI WALTER: Azonosíthatatlan textilfajták a XVI-XVIII. századi limitációkban

DÁVIDHÁZY ISTVÁN: Az osztrák vámhatóságok és a soproni posztosok

NAGY ZOLTÁN: A kézműipari műhely- és szerszámkataszter Vas megyei tanulságai

SZ. CSENKI ÉVA: Könyvkötő műhely rekonstrukció

KOCSIS GYULA: Kézművestermékek a háztartásban XIX. században
HODGYAI MÁTYÁS: Piaci élet Nagyváradon
FEJÉR GÁBOR: A mórakalmi ipar XX. százada
TÓTH IMRE: Nős legények és kontárok értékesítési lehetőségei - Újpest
NAGYBÁKAY PÉTER: Árkatalógusok
DOMONKOS OTTÓ: A soproni céhes cipészek boltja

Az MTA Technikatörténeti Kutatások Koordináló Központjával (ENDREI WALTER) tárgyalások kezdődtek egyrészt az adatbankjuk számára összeírandó technikatörténeti jelentőségű múzeumi tárgyakról, dokumentumokról, másrészt a kézművesipartörténeti szerzőkatalógus hasonló jelentőségű adatainak átadásáról.

Nemzetközi kapcsolatait, főleg a Kárpát-medence kutatóival tovább építette a munkabizottság. Az erdélyi Kriza János Néprajzi Társaság 1992. október 23-25-én Kézdivásárhelyen rendezett kézművesipartörténeti vándorgyűlésre a munkabizottság elnöke írásos beszámolót küldött a munkabizottság eddigi tevékenységéről, ahol az ismertetésre is került.

MAGYARSÁGKUTATÁSI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Gráfik Imre
Titkár: Idei Miklós

A munkabizottság legjelentősebb rendezvénye az április végén Győrben, az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán megrendezett "Regionális magyarságkutatási konferenciát" volt.

Plenáris előadást tartottak:

KISS GY. CSABA: Realitások és illúziók a határon túli magyarság kutatásában
PECZE FERENC: A Magyar Kisebbségvédő Szervezetek Együttműködési Tanácsának munkája

A konferencián a környező országokból az alábbi intézmények képviseltették magukat:
Ausztria: Bécsi Egyetem, Burgenlandi Magyar Intézet,
Cseh és Szlovák Köztársaság: Komensky Egyetem, Nemzetiségi dokumentációs Központ (NDC).
Magyarország: Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Domus Hungarica, Savária Múzeum, Magyar Néprajzi Társaság.
Szlovénia: Maribori Egyetem.

Az előadások négy szekcióülés keretében hangzottak el. A történelem, helytörténet szekció elnöke TIMAFFY LÁSZLÓ, a néprajzié GRÁFIK IMRE, a szociológia (identitástudat) szekcióé POLGÁR TIBOR és a kisebbségi irodalom (könyvtár) szekcióé KONCSOL LÁSZLÓ volt.

A konferencia ünnepi eseménye volt: BARSZ ERNŐ: Lisztné Ferber Mária és dalkincs (egy burgenlandi magyar asszony élete) című könyv bemutatása.

A munkabizottság az év első felében Győrben tartotta meg KONCSOL LÁSZLÓ: Diós-förgepatony I. Madách Kiadó

KONCSOL LÁSZLÓ: Diósförgepatony I. című könyvének bemutatóját, amelyet a Madách Kiadó jelentetett meg.

A munkabizottság tagjainak elkészült kéziratai: .

Tanulmányok a szlovéniai magyarság köréből (GRÁFIK IMRE, KERESCSÉNYI EDIT, MUKICSNÉ KOZÁR MÁRIA, PIVAR ELLA és VARGA SÁNDOR írásai). Tanulmányok a burgenlandi magyarság köréből (CSOMA ZSIGMOND, FEJŐR ZOLTÁN, GRÁFIK IMRE, LUKÁCS LÁSZLÓ, PUSZTAINÉ MADAR ILONA és SZILÁGYI ISTVÁN írásai). Csallóköz népzenei hagyományai (ÁG TIBOR, BARSÍ ERNŐ és KONCSOL LÁSZLÓ írásai).

A munkabizottság tagjai az alábbi két kutatási témában nyertek el OTKA pályázati támogatást:

"A határon túl élő magyarság történetének, jelenkorának komplex vizsgálata Burgenlandban és Szlovákiában".

"Magyar kisebbség, szórványmagyarság Horvátországban".

A munkabizottság két helyen őrzi összegyűjtött dokumentumait. A szombathelyi Savaria Múzeumban a Gaál hagyatékot és a Lendva-vidéki adattárat, a győri Apáczai Csere János Tánftóképző Főiskolán pedig a művelődés-szociológiai dokumentumok archiválása folyik.

MŰEMLÉKI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: C.Harrach Erzsébet

Titkár: Schulz István

A munkabizottság az év folyamán két munkakülést tartott, az elsőt Budapesten, a másodikat Szombathelyen. Fő témaként mindkét ülésen a forráskiadvány ügye szerepelt.

Folytatódtak az önkormányzatokkal történő kapcsolatfelvételek, hogy a munkabizottság a programja szerinti segítségnyújtást közvetlenül is fel tudja ajánlani.

A munkabizottság a legkiemeltebb célkitűzéseivel, a településtörténeti forráshely gyűjtésének összeállításához egyelőre csak viszonylag gyér adatgyűjtéssel került közelebb, mert bár a bemutatott mintakötet több helyen kedvező fogadtatásra talált, a gyakorlati, anyagi támogatásokat még az OTKA pályázat útján sem sikerült a munkabizottságnak elnyernie.

Ezek miatt az 1992-ben csökkentett munkaprogrammal, újabb OTKA pályázatot nyújtott be.

A munkabizottság bekapcsolódott a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségén belül meglakult "Műemléki Szakértők Munkacsoport" munkájába.

Az egyes települések helyszíni ismeretanyagának felderítésére folyamatban van egy kérdőív kidolgozása, hogy az adattárba olyan adatbázisok is bekerüljenek, amiről már kutatóknak nemigen lehet tudomása (pl. helyi tanerő településtörténeti kézírata, stb.).

NÉPRAJZI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Laczkovits Emőke
Titkár: Szacs vay Éva, Kövecses Varga Etelka

A munkabizottság tagjai tovább folytatták regionális és vallási néprajzi kutatásaikat a VEAB régió területén.

Rendezvények:

Az erdélyi Kriza János Néprajzi Társasághoz kapcsolódóan a munkabizottság tagjai részt vettek és előadást tartottak a sepsiszentgyörgyarkosi proxemikai konferencián. E kolozsvári székhelyű egyesülettel a munkabizottság állandó kapcsolatot tart fenn és rendezvényein képviselteti magát.

Május: Néprajzi Nap és Falunap Szentgálon. Téma: Hagyományörzés, hagyományápolás. Szentgál népi kultúrája. A népi kultúra szerepe a kisebbségek életében. Előadók: a munkabizottság tagjai, valamint egy kolozsvári és egy laskói előadó.

Szeptember: Részvétel és előadások tartása Szegeden a "Szent emberek: a népi vallásosság szervező egyéniségei" című konferencián, a Magyar Néprajzi Társasághoz kapcsolódóan.

Szeptember: Dunántúli Néprajzi Nap és munkabizottsági ülés Révkomáromban, közös rendezvény és együttműködés jegyében a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társasággal és a Dunamenti Múzeum Hungarológiai Munkaközösségével. Téma: Árucseré és tájak közti kapcsolatok. Előadók: a munkabizottság tagjai és a Hungarológiai Munkaközösség munkatársai.

Október: A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum és a Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum közös szervezésében részvétel és előadások tartása a "Képek a Dunántúl és Székelyföld 19. századi társadalmából és művelődéséből" című konferencián.

Megjelent és készülő kiadványok:

Sebestyén Gyula Emlékkönyv

A "Népi vallásosság a Kárpát-medencében II. kötete" megszerkesztve (kiadása pénzhány miatt 1993-ra tolódik át).

"A VEAB régió néprajzos munkatársainak kutatásaiból - A térség néprajzi jellemzői II." című kötet megszerkesztve.

TELEPÜLÉSTÖRTÉNETI MUNKABIZOTTSÁG

Elnök: Solymosi László
Titkár: Filep Antal

A munkabizottság a Kultsár István Társadalomtudományi és Kiadói Alapítvánnyal, továbbá a Balassa Bálint Társasággal közösen 1992. május 22-én Esztergomban "Művészetpártolás, mecenatúra, közgyűjtemények Magyarországon" címmel konferenciát rendezett.

Elhangzott előadás:

ENTZ GÉZA: Művészetpártolás, mecenatúra, közgyűjtemények a reform- és dualizmus kori Magyarországon

Korreferátumok:

BAJÁK LÁSZLÓ: Adatok gróf Károlyi György mecénási tevékenységéhez

NAGY ISTVÁN: Veszprém város díszpolgárai, mint a dualizmus kor művészetpártfogói és mecénásai

FENYVESI LÁSZLÓ: Károly János javaslata Ipolyi Arnoldhoz, Munkácsi Mihály Krisztus-festménye ügyében

HORVÁTH ALICE: "Musio Patris" - Gratisque Posteris..." - öt múlt századi könyvtár építéséről

SZÁLLÁSI ÁRPÁD: Helischer József esztergomi könyvtára

FORRAI MÁRTA: A zalai Zichy család könyvtára

PIFKÓ PÉTER: A mecénás Majer István

TAPOLCZAINÉ SÁRAY SZABÓ ÉVA: Könyvkiadás, könyvterjesztés, olvasás Komárom és Esztergom vármegyében (1705-1849)

GÁSPÁR GABRIELLA: Az olvasóközönség társadalmi összetétele a reformkort megelőző időszakban

BÁRDOS ISTVÁN-BEKE MARGIT: Az Egyházak a változó világban című könyv bemutatása.

Az év tavaszán a VEAB támogatásával megjelent a munkabizottság működésével 1991-ben tartott nemzetközi ökomenikus egyháztörténeti konferencia anyaga: "Egyházak a változó világban - A nemzetközi egyháztörténeti konferencia előadásai. Esztergom 1991. május 29-31." címmel (szerkesztette: BÁRDOS ISTVÁN és BEKE MARGIT) 594 oldal terjedelemben.

Az OTKA, a PAB és a VEAB támogatásával decemberben megjelent a IX. Településtörténeti konferencia anyaga: "A Dunántúl településtörténete IX. - Város-mezőváros-városiasodás. - Az MTA Veszprémi és Pécsi Bizottságának IX. konferenciája, Veszprém, 1990. november 8-9" címmel (szerkesztette: SOLYMOSI LÁSZLÓ és SOMFAI BALAZS) 322 oldal terjedelemben.

A KSH és a munkabizottság közös vállalkozásában a Magyarország Történeti Helységnevtára sorozatban OTKA támogatással folytatódtak a VEAB régió megyei köteteinek munkálatai:

a./ Megjelenés előtt áll a mosoni kötet: Magyarország Történeti Helységnevtára - Moson megye (1773-1868) (szerkesztette: SÍN ARANKA Budapest 1992) 110 oldal.

b./ SÍN ARANKA, PALOVICS LAJOS és TIHANYI ÉVA munkája nyomán elkészült a Veszprém megyei kötet kézírata és térképe.

FILEP ANTAL 1992. december 7-én Veszprémben felolvasó ülésen "A kétbeltelkes települések kutatási problémái (társadalomtudományi együttműködés feladatai és lehetőségei)" címmel összegezte az elmúlt 3 évtized kutatási eredményeit.

A munkabizottság megkezdte az 1993. novemberére tervezett X. jubileumi települési konferencia szervezését. Témája: Etnikum, település, migráció a középkortól a kiegyezésig.

A munkabizottság keretei között működő régészeti munkabizottság az év folyamán két jelentős rendezvényt szervezett.

Megjelent német nyelven az 1991-es 2. Internationales Kolloquium über Probleme des Provinzialrömischen Kunstschaffens előadásainak szövege 7 osztrák, 5 német, 1 olasz, 1 szlovén, 1 szlovák, 1 magyar szerző tollából, a VEAB támogatásával. A kötetet sajtótájékoztatón mutattuk be.

A VEAB bemutatkozásán az akadémiai közgyűlésen a Történettudományi szakbizottság régészeti előadással (A balácai római villa feltárásának eredményeiről - PALÁGYI SYLVIA) képviseltette magát. A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulattal közösen nagysikerű ásatási beszámolókrakerült sor Veszprémben az MO-ás autópálya Gyórt elkerülő szakaszáról.

Elhangzott előadások:

TOMKA PÉTER: Az autópálya-építkezés régészeti feladatai

FIGLER ANDRÁS: Óskori lelőhelyek Győr környékén

JEREM ERZSÉBET: A ménfőcsanaki ásatás vaskori leletei

GABRIELI GABRIELLA: Római villa Töltéstava határában

GABLER DÉNES: Falusi telepek Arrabonától nyugatra

SZÓNYI ESZTER: Rómaikori bennszülött település Ménfőcsanakon

TOMKA PÉTER: Néhány megjegyzés a népvándorláskorról

TAKÁCS MIKLÓS: Árpádkori települések az autópálya Gyórt elkerülő szakaszán

JEREM ERZSÉBET: Paleoökológiai és régészeti adatok értelmezése háromdimenziós (3D GIS) rendszerben

TOMKA PÉTER: Kitekintés a következő autópálya-szakaszra

A VEAB és a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat november 19-én és 20-án két napos rendezvényt szervezett Veszprémben a noricum és a pannoniai limes kutatások újabb eredményeiről, stájerországi, szlovák és magyar kutatók részvételével. A tanácskozást egy tatai kirándulás egészítette ki.

Elhangzott előadások:

HAINZMANN MANFRED: Vetaranen im nordischen Limesgebiet

FITZ JENŐ: Römische militärische kommandanten in Pannonien

POCHMARSKI ERWIN: Römische Bildhauerkunst am norischen Limes

GOLLMANN K. FRIEDRICH: Bauliche Rekonstruktions- und Restaurierungsmaßnahmen in Carnuntum

VARSIK VLADIMIR: Ausgrabungen der "Pannonischen Expedition" in Gerulata

BORHY LÁSZLÓ: Orientierungsgrabung in Brigetio-Munizipium (Juli 1992)

RAJTÁR JAN: Römische Feldlager im Vorfeld von Brigetio

KUZMOVÁ KLÁRA: Terra Sigillata und Gebrauchskeramik aus dem Holz-Erde-Lager von Iza-Leányvár

TURCAN VLADIMIR: Neue Ergebnisse der Ausgrabungen in Stupava

SOPRONI SÁNDOR: Eine spätromische Uferfestung in Bölcske

KRAMER DIETHER: Entwicklung der Grenzen vom Fall des Limes bis zum Mittelalter

Az Archaeometriai munkabizottsággal együttműködve BAUMANN MIKLÓS elvégezte egy római kori tégláégető kemence (Csopak) anyagvizsgálatát.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

Elnök: Sáringer Gyula
Titkár: Kovács Gy. István

Az 1992-es évben a VEAB az alábbi kiadványokat jelentette meg:

A kutatóintézetek és felsőoktatási intézmények együttműködése a régióban
A MTA Veszprémi Területi Bizottság ankétja 1992. április 1. (Veszprém)
Összeállította: SCHULZ ÉVA, SZABÓ MÁRTA

Felolvasó ülés sorozat

F/20

GUSEO ANDRÁS: Sclerosis multiplex Fejér megyében

Epidemiológia, immunológia, terápia

GYÓRI PÁL: Óvodás gyermekek motoros képességeinek kutatási eredményei

Felolvasó ülés sorozat

F/21

A Veszprémi Akadémiai Bizottság felolvasó ülése a Magyar Tudományos Akadémia
Közgyűlésén 1992. MÁJUS 5:

SALÁNKI JÁNOS: Húsz éves a Veszprémi Akadémiai Bizottság

PALÁGYI SYLVIA: Kutatások a balácai villagazdaságban

SZABÓ GÉZA: Nyelvföldrajzi szociolingvisztikai kutatások a Veszprémi
Akadémiai Bizottság területén

POMOGYI PIROSKA: A Kis-Balaton védőrendszer szerepe a Balaton
vízminősége védelmében

SÁRVÁRI ISTVÁN: A karsztvízháztartás alakulása a Hévízi-tó környezetében.

BEDŐ ZOLTÁN: A növénynemesítés eredményei és feladatai a régióban.

KOVÁCS L. GÁBOR: Neuroendokrinológia a nyugat-magyarországi
régióban: az alapkutatástól a diagnosztikai alkalmazásig.

Dunántúl településtörténete IX. Város-mezőváros-városiasodás.

PAB-VEAB IX. Településtörténeti konferencia

Veszprém, 1990. november 8-9.

Szerkesztő: SOLYMOSI LÁSZLÓ, SOMFAI BALÁZS

Átmenetek és változások Európában a nyolcvanas, kilencvenes években

Veszprém, 1991. szeptember 4-5.

Szerkesztette: BESZTERI BÉLA, MIKOLASEK SÁNDOR, SZILÁGYI ISTVÁN

VEAB Értesítő 1992.

Összeállította: SZABÓ MÁRTA

A SZAK- ÉS MUNKABIZOTTSÁGOK 1992. ÉVI RENDEZVÉNYEI
(Összefoglaló táblázat)

	Rendezvények száma	
	I. félév	II. félév
AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG	1	1
Állattenyésztési munkabizottság	1	1
Kertészeti munkabizottság	1	1
Mezőgazdasági üzemszervezési munkabizottság	-	1
Növénytermesztési munkabizottság	2	-
BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI ÉS ENERGETIKAI SZAKBIZOTTSÁG	-	-
Energetikai munkabizottság	-	-
Földtani munkabizottság	2	3
Geofizikai munkabizottság	-	1
Geodéziai és bányamérési munkabizottság	1	1
Szilárd ásványbányászati munkabizottság	4	1
BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG	1	1
Biotechnológiai munkabizottság	-	1
Entomológiai és fitopatológiai munkabizottság	2	-
Gyombiológiai munkabizottság	2	-
Növényélettani és biokémiai munkabizottság	1	-
Rendszertani és ökológiai munkabizottság	1	1
Toxicológiai és állattélettani munkabizottság	-	2
ERDÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG	1	1
Erdőgazdálkodási munkabizottság	1	-
Faipari munkabizottság	1	1
Vadgazdálkodási munkabizottság	1	-
GAZDASÁG-, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG	2	2
Államjogi és államigazgatási munkabizottság	1	-
Büntetőjogi munkabizottság	1	-
Filozófiai munkabizottság	1	1
Gazdasági és polgári jogi munkabizottság	2	1
Közgazdaságtudományi munkabizottság	1	1
Mező- és erdőgazdasági vállalati munkabizottság	1	1

Politikatudományi munkabizottság	1	1
Szociológiai munkabizottság	-	-
KÉMIAI SZAKBIZOTTSÁG	1	1
Agrokémiai munkabizottság	-	-
Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottság	1	1
Ipari biotechnológiai munkabizottság	1	1
Katalízis munkabizottság	-	1
Korróziós munkabizottság	-	1
Kőolaj- és gázipari munkabizottság	1	2
KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKBIZOTTSÁG	1	1
Hidrológiai és vízi környezetvédelmi munkabizottság	1	1
Környezetjogi és környezetgazdasági munkabizottság	1	1
Környezettudományi munkabizottság	1	1
Regionális és településfejlesztési munkabizottság	1	1
Településtudományi munkabizottság	-	-
Természetvédelmi munkabizottság	1	-
MATEMATIKAI ÉS RENDSZERELMÉLETI SZAKBIZOTTSÁG	3	2
Automatizálási munkabizottság	4	4
Matematikai munkabizottság	1	1
Rendszerszerkezeti munkabizottság	-	1
Számítástudományi munkabizottság	-	-
Vállalatkibernetikai munkabizottság	1	-
MŰSZAKI SZAKBIZOTTSÁG	1	1
Alumíniumipari munkabizottság	-	1
Gépészeti munkabizottság	1	1
Hidrogénipari munkabizottság	-	1
Hulladékhasznosítási munkabizottság	-	1
Közlekedéstudományi munkabizottság	1	1
Metallurgiai munkabizottság	-	-
Műszaki-fizikai munkabizottság	1	1
Plazmatechnológiai munkabizottság	-	-
Szilikástechnológiai munkabizottság	2	1
NYELV- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG	1	1
Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság	1	1

Könyvtártudományi munkabizottság	2	3
Neveléstudományi munkabizottság	3	1
Nyelvtudományi munkabizottság	-	1
Zenetudományi munkabizottság	-	-
ORVOSTUDOMÁNYI MUNKABIZOTTSÁG	3	4
Genetikai munkabizottság	1	-
Gyógyszerészeti munkabizottság	1	-
Kardiológiai munkabizottság	1	1
Klinikai cytológiai munkabizottság	-	-
Klinikai kutatási munkabizottság	2	3
Közegészségügyi munkabizottság	-	-
Munkaegészségügyi és toxikológiai munkabizottság	-	1
Onkohaematológiai munkabizottság	1	-
Orvosi mérés- és számítástechnikai munkabizottság	2	1
Rheumatológiai és balneológiai munkabizottság	4	2
Sport és mozgásbiológiai munkabizottság	1	1
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG	-	1
Archeometriai munkabizottság	1	1
Iparrégészeti munkabizottság	-	1
Kézművesipar történeti munkabizottság	-	1
Magyarsághoz tartozó munkabizottság	2	-
Műemléki munkabizottság	1	1
Néprajzi munkabizottság	1	1
Településtörténeti munkabizottság	2	2

IV.

BESZÁMOLÓ A VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG TUDOMÁNYOS ALAPÍTVÁNYA KURATÓRIUMÁNAK 1992. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Elnök: Salánki János

Titkár: Hlavay József

A VEAB Tudományos Alapítványa Kuratóriuma az év folyamán két ülést tartott. A februári alakuló ülésen a VEAB elnöksége és az alapító intézmények és magánszemély képviselői tájékoztatást kaptak az alapítvány anyagi helyzetéről. Két évre az alapítók közül négy kuratóriumi tagot választottak meg. A megjelentek megvitatták és elfogadták a kuratórium működési szabályzatát.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság Tudományos Alapítványa kuratóriumi tagjai 1992-1993-ban:

a VEAB elnöksége:

ÁDÁM ANTAL,

HLAVAY JÓZSEF,

OROSZ SÁNDOR,

SALÁNKI JÁNOS,

SÁRINGER GYULA,

az alapítók közül választott tagok:

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE ÖNKORMÁNYZATA,

FEJÉR MEGYE ÖNKORMÁNYZATA,

VESZPRÉM MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA és az

UNIVERSITAS GYŐR ALAPÍTVÁNY

képviselői.

A Kuratórium novemberi ülésén jóváhagyta az 1992. évi díjnyertes pályázatok szerzői díjait, és döntött két VEAB kiadvány - a Felolvasó ülés sorozat F/20 és F/21 kötete - megjelen-

tetésének anyagi támogatásáról. Döntést hoztak a pályázatok szerzői díjainak emeléséről 1993-tól kezdődően.

A Veszprémi Akadémiai Bizottság Tudományos Alapítványát 1992-ben támogató intézmények és magánszemélyek:

AGRÁRGAZDASÁGI KUTATÓ INTÉZET,
FEJÉR MEGYE ÖNKORMÁNYZATA,
KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE ÖNKORMÁNYZATA,
KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI SZÓTÁR szerkesztői,
MOL RT,
TIT VESZPRÉM MEGYEI EGYESÜLETE,
UNIVERSITAS GYŐR ALAPÍTVÁNY,
VAS MEGYE ÖNKORMÁNYZATA,
VESZPRÉM MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA,
VESZPRÉM MEGYE ÖNKORMÁNYZATA,
ZALAI ERDŐ- ÉS FAFELDOLGOZÓ GAZDASÁG,
ZALA MEGYE ÖNKORMÁNYZATA.

V.

SZEMÉLYI HÍREK

Kinevezések, választások

BALOGH ZOLTÁNT az Orvostovábbképző Egyetem címzetes egyetemi docensévé nevezték ki.

BAKÁCS TIBORT a Magyar Mérnök Akadémia tagjává választotta.

BAKÁCS TIBORT az Environmental Management and Law Association magyar tagozatának elnökségébe választották.

BÁRDOS JENŐT a Veszprémi Egyetem Tanárképző Kara dékánjává nevezték ki.

BENEDEK PÁL a Pannon Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Karán tanszékvezető egyetemi docensi kinevezést kapott.

GARDÓ SÁNDORT az Orvostovábbképző Egyetem Kari Tanácsa és Egyetemi Tanácsa címzetes egyetemi tanárrá nevezte ki.

GAÁL ZOLTÁNT a Veszprémi Egyetem Mérnök Kara dékánjává nevezték ki.

GÖMÖRI JÁNOST az Ipari Műemlékek Nemzeti Bizottságának tagjai közé választották.

HODOSSY LAJOST a Veszprémi Egyetem címzetes egyetemi tanárává nevezték ki.

HORVÁTH MIHÁLYT beválasztották az 1993. évi nizzai 1. International Congress of Nuclear Cardiology nemzetközi tanácskozó testületébe.

HORVÁTHNÉ TEMESVÁRI ÁGOTÁT a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem docensévé nevezték ki.

MÉSZÁROS FERENC a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán főiskolai docensi kinevezés nyert.

MINK JÁNOST a Veszprémi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárává nevezték ki.

NEMECZ ERNŐT a Magyar Mérnök Kamara tagjává választotta.

SÁRINGER GYULÁT a Pannon Agrártudományi egyetem Tanácsa az egyetemi Rectori Tanács elnökévé választotta.

SÁRINGER GYULÁT a "Vári Andor díj" Alapítvány kuratóriuma elnökévé választották.

TARR GYÖRGYÖT a Magyar Mérnök Akadémia tagjává választotta.

TARR GYÖRGYÖT a Páneurópai Unio tagjai sorába felvette.

TENK ANTAL a Pannon Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Karán egyetemi tanári kinevezést kapott.

WINKLER ANDRÁST az Ideiglenes Akkreditációs Bizottság tagjává választották.

WINKLER ANDRÁST az Agrár Rektori Kollégium egy évre újból elnöké-
nek választotta.

Kitüntetések

BEDŐ ZOLTÁNT az MTA megosztott Akadémiai Díjban részesítette.

BÉLAFINÉ BAKÓ KATALINT a Magyar Tudományos Akadémia Ifjúsági Díjban részesítette a Maltrodextrin enzimes hidrolízise című munkájáért.

C. HARRACH ERZSÉBET a Környezetvédelmi és Területfejlesztési minisz-
ter a Magyar Műemlékvédelemért díjjal tüntette ki.

CZIMBER GYULÁT a Bugát Pál emlékéremmel tüntették ki.

KIRÁLY LÁSZLÓT a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkersztjével
tüntette ki a Köztársasági Elnök.

LÁSZLÓ ALFRÉD a Magyar Felsőoktatás Emlékérmét kapta.

PACZOLAY GYULA a Magyar Felsőoktatás Emlékérmét kapta.

PALÁGYI SYLVIÁT Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata Gizella
Díjban részesítette.

SZUNICS LÁSZLÓT a MTA megosztott Akadémiai Díjban részesítette.

Tudományos minősítések

Tudományok doktora fokozat

Biológiatudomány

BÍRÓ PÉTER: A fogassüllő (*Stizostedion lucioperca* L.) populáció dinami-
kája és biológiai szerepe a Balatonban

Mezőgazdaságtudomány

CSAPÓ JÁNOS: Kérődző háziállataink kolosztrum- és tejösszetétele és né-
hány összetevő analitikája

IVANCSICS JÁNOS: Kísérletek az ivarspecifikus sperma előállítására és
felhasználására a szarvasmarha tenyésztésben.

MÁRKUS LÁSZLÓ: A természeti erőforrások ökonómiai vizsgálata a hazai
erdőgazdálkodásban

Műszaki tudomány

MEGYERI MIHÁLY: A kavernatérfogat meghatározás hidrodinamikai módszere

Tudomány kandidátusa fokozat

Kémiatudomány

SZABÓ ISTVÁN: Vízmentes alumínium-klorid előállítás alumínium-oxid nagy hőmérsékletű klórozásával

Közgazdaságtudomány

PRILESZKY ISTVÁN: Reguláció és regulációs eszközök a személyszállításban

Mezőgazdaságtudomány (erdészet)

AMBRUS ANDRÁS: Rovarpopulációk vizsgálata jelölés-visszafogásos módszerekkel, különös tekintettel az erdészeti kártevő nagylepkékre

ORBAY PÉTER: A környezetmonitorozás modellfüggetlen tervezésének alapjai

ROHONYI PÁL: Ismeretalapú rendszer alkalmazása a fűrészipari technológiák fejlesztésében és a korszerű oktatásban

Nyelvtudomány

KECSKÉSNÉ PAPP TÜNDE: Anyanyelv és megismerés

Orvostudomány

LAKOS ANDRÁS: Lyme borreliosis Magyarországon

Történettudomány

GERGÓ ZSUZSANNA: A magyar nyomdaipari munkásság és érdekvédelmi szervezetei

Megjelent könyvek

ÁDÁM ANTAL: A dunántúli elektromos vezetőképesség-anomália földtani és módszertani jelentősége (Akadémiai Kiadó, Budapest 1992)

BAKÁCS TIBOR: Magyar környezetvédelmi jog (Springer Hungarica Kiadó Kft. 1992)

BÁRDOS ISTVÁN- BEKE MARGIT szerkesztésében: Egyházak a változó világban
Nemzetközi egyháztörténeti konferencia előadásai (Esztergom 1992)

BEKE MARGIT szerkesztésében: Simor János emlékkönyv Strigonium Antiquum 1. (Márton Áron Kiadó Budapest 1992.)

GÁL GYÖRGY szerkesztésében: Lissák Kálmán: Emlékek, riportok

JAKSA MARGIT, ZOLTAI DÉNES fordításában: F.W.J. Schelling: Az emberi szabadság lényegéről (T-Twins Kiadó, Budapest 1992.)

PRUGBERGER TAMÁS, PLOETZ MANFRED: Összehasonlító munkajog (A magyar munkajog reformja az európai államok jogi szabályozása tükrében)

ADAW Akademie Der Angewandten Wissenschaften (D) 1992.

PUSZTAY JÁNOS sorozatszerkesztésében: Folia Estonica 1. kötet
Észtország a fordulat előtt

Szerkesztette: BERCZKINÉ MAI KIISK, BERCZKI URMAS
(Szombathely 1992)

PUSZTAY JÁNOS sorozatszerkesztésében: Specimina Sibirica IV.
Bibliographia Nostratica 12960-1990

Szerkesztette: HEGEDŰS IRÉN

PUSZTAY JÁNOS sorozatszerkesztésében: Specimina Sibirica V.
The Arctic Papers of an International Conference,
Syktykvar, 16-16 May, 1992.

Szerkesztette: PUSZTAY JÁNOS, E. SAVELJAVE

PUSZTAY JÁNOS szerkesztésében: Specimina Sibirica

Supplementum I. Die Wege der finnugorischen Völker zur politischen,
kulturellen und sprachlichen Autonomie

SALÁNKI JÁNOS: Új utak a környezetszennyezés biológiai indikálásában
Akadémiai Kiadó Budapest 1992.

SALÁNKI JÁNOS, S. RÓZSA KATALIN, ELEKES KÁROLY szerkesztésében:

Neurobiology of Invertebrates. Signal molecules, networks, behaviour
Akadémiai Kiadó Budapest 1992.

SEPRŐS IMRE: Növényorvoslás a kertészetben Agricola 1991.

SZELÉNYI KÁROLY: A Balatonfelvidéktől a Bakonyaljáig

Veszprém megye tájai, műemlékei. F. Szelényi Ház, Veszprém 1992.

SZILÁGYI ISTVÁN szerkesztésében: Transitions and changes in Europe in
the 80s and 90s

TIMAFFY LÁSZLÓ: Rábaköz és Hanság

Népfőiskolai Alapítvány 1991.

TIMAFFY LÁSZLÓ: Táltosok, tudósok, boszorkányok

A Kis-Alföld népmondái
Hazánk Kiadó, Győr 1992.

VÁRKONYI IMRE: Elszentült a nap az égrül

Nemzetközi kapcsolatok

HORVÁTH MIHÁLY üléelnökként vett részt a Cardiology IV. Metabolic studies szekcióülésén.

HORVÁTH MIHÁLY poszttert mutatott be Lisszabonban megrendezésre került European Nuclear Medicine Society kongresszusán.

MASSZI JÓZSEF és munkatársai a Budapesten megrendezésre kerülő "34th Annual Congress International College of Angiology" kongresszuson három előadást tartottak.

SÁRINGER GYULA előadást tartott a XIX. International Congress of Entomology rendezvényén Beijingban.

SÁRINGER GYULA részt vett a 6th European Ecological Congress rendezvényein Marseilleben.

SÁRINGER GYULA plenáris előadást tartott a Nemzetközi Szegedi Ökológiai Napokon.

SPEIER GÁBOR meghívott előadó volt Baltimore-ban (Maryland, USA) a John Hopkins University-n.

SPEIER GÁBOR plenáris előadást tartott a Second International Symposium on Applied Bioinorganic Chemistry-n Kantonban.

SPEIER GÁBOR és munkatársai három előadást tartottak Lausanneban megrendezett 29th Conference on Coordination Chemistry-n.

TAMÁS FERENCET az International Academy of Ceramics tagjává választották. A 108 főnyi testületnek ő az egyetlen magyar tagja. Az Akadémia Első Nemzetközi Fórumán Assisiben "Hogyan segíti a szilikátipar a környezetvédelmet" címmel tartott előadást.

TAMÁS FERENC a Nemzetközi Tudományos Bizottság tagjaként és a "Cementek szerepe a korszerű hulladékgazdálkodásban" című panel elnökeként részt vett és előadást tartott a 9. Nemzetközi Cementkémiai Kongresszuson Új Delhiben.

VERESS GÁBOR a Merck Sharp and Dohme cég meghívására részt vett Cambridgeben a "Pathophysiology and Treatment of Heart Failure: Recent Advances" című tanfolyamon.

VERESS GÁBOR és munkatársai a Budapesten megrendezésre kerülő "34th Annual Congress International College of Angiology" kongresszuson három előadást tartottak.

WINKLER ANDRÁS részt vett az Organization of Economic Co-operation and Development konferenciáján Párizsban.

WINKLER ANDRÁS részt vett az International Union of Forestry Research Organisations Végrehajtó Bizottság ülésén Chilében.

WINKLER ANDRÁS részt vett az International Association of Universities konferenciáján Alexandriában.

Elhalálozások

CZIRÁKI JÓZSEF, a Faipari munkabizottság elnöke augusztus 17-én elhunyt.

HALMAY ENDRE, a Geodéziai és bányamérési munkabizottság titkára, december 4-én elhunyt.

KERÉNYI LÁSZLÓNÉ, a Toxikológiai és állatélettani munkabizottság tagja elhunyt.

MENDLIK GÉZA, az Erdőgazdálkodási munkabizottság tagja elhunyt.

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA

1993. és 1994. évi

PÁLYÁZATI KIÍRÁSA

A Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottsága a Közép- és Észak-Dunántúlon folyó tudományos tevékenység hatékonyabbá tételére, részben saját anyagi erőiből, részben a Veszprémi Akadémiai Bizottság Tudományos Alapítványa, valamint az önkormányzatok által rendelkezésre bocsájtott anyagi támogatás révén, az alábbi pályázatot hirdeti meg. A pályaművek pályázati feltételekben meghatározottak szerint nyújthatók be

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK

Pályázatot nyújthatnak be:

- a VEAB régióban élő vagy ott dolgozó egyéni kutatók és kutató kollektívák szabadon választott témában, illetve a kiírt témák bármelyikében,

- a VEAB régión kívül dolgozó szakemberek olyan témában, amely a VEAB régióban szerzett tapasztalatokra épül, vagy a régióban jelentkező feladatok megoldását segíti elő.

Előnyben részesülnek azok a pályázók, akik meg tudják jelölni, hogy a tanulmányban kidolgozott javaslatok hol, milyen gyorsan realizálhatók.

A pályázaton eddig nem publikált, másutt be nem nyújtott, ellenszolgáltatásban nem részesült olyan tudományos igényű tanulmányokkal lehet résztvenni, amelyek a feldolgozott téma eddigi irodalmához képest eredeti tudományos eredményeket tartalmaz. A pályázat jellegű. Zárt borítékban csatolni kell a pályázó nevét, pontos címét, munkahelyét és nyilatkozatát arról, hogy pályázatát a meghirdetett feltételek ismeretében és betartásával nyújtja be. Pályázni lehet a fenti kritériumoknak megfelelő, a hagyományostól eltérő technikai információhordozókon (hagyományos és videofilm, számítógép program, szerkesztett diaképsorozat, magnetofon felvétel, stb.) megjelentett munkával is. A technikai információhordozókon benyújtott pályázat akkor elfogadható, ha a szerző gépelt szakanyagot vagy irodalmi forgatókönyvet mellékel.

A pályázatot három példányban kell benyújtani a VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG Titkárságához.

8201 Veszprém, Pf. 178. - 8200 Veszprém, Vár u. 37.

A tanulmányhoz egy oldal terjedelmű összefoglalót is kell csatolni. A díjnyertes pályamunkákat a VEAB önálló szellemi terméknek tekinti, és a szerzői jog elismerésével szabadon felhasználhatja.

A pályázatok terjedelmét a Veszprémi Akadémiai Bizottság nem kívánja korlátozni. A Bíráló Bizottság fenntartja a jogot, hogy díjakat megosszon

A beküldött pályázatok eredményhirdetésére a VEAB ugyanazon évi decemberi közgyűlésén kerül sor.

A nyertes pályázatok szerzői díjai:

I. fokozat 30.000 Ft

II. fokozat 20.000 Ft

III. fokozat 15.000 Ft

Veszprém, 1993. március 31.

**MTA VESZPRÉMI
TERÜLETI BIZOTTSÁGA**

1993. SZEPTEMBER 1-i BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐVEL

a

Bányászati, földtudományi és energetikai,

Erdészeti,

Kémiai,

Matematikai és rendszerelméleti,

Műszaki,

Nyelv- és neveléstudományi,

Orvostudományi,

Történettudományi

szakbizottságok kötött témát nem határoztak meg, annak megválasztását a pályázóra bízzák.

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A fehérjep probléma megoldása kis- és nagyüzemekben

Alternatív növénytermesztés helyzete, jövője

Növényi eredetű biotermékek előállításának perspektívája

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

Az exportra termelés növényegészségügyi kérdései és eredményei napjainkban

A rét-legelőgazdálkodás növényvédelmének helyzete a VEAB régióban

Gabonafélék növényvédelmének időszerű kérdései

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

GAZDASÁG-, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A természeti erőforrások hasznosítása és/vagy hasznosításának lehetőségei, a termelés hatékonysága (az ágazat és különböző részterületeken)

Az agrárviszonyok változásának irányai a régióban

A helyi képviselői választások tapasztalatai politológiai, szociológiai és államjogi megközelítésben

A társasági jog jogalkotóinak problémái

Merre tart a rendszerváltás Magyarországon és a régióban (gazdasági, társadalmi, stb.)

Rendszerváltás a közigazgatásban

A helyi önkormányzatok gazdasági alapjai és lehetőségei

Körjegyzőség a gyakorlatban

A helyi önkormányzatok gazdasági alapjai és lehetőségei

A megyei önkormányzat és a megyei jogú város kapcsolatrendszere

A közigazgatás tagozódásának kezdeti tapasztalatai

Az önkormányzati tulajdon, mint a városfejlesztés forrása

Önkormányzati modell kidolgozása a térségi feladatok ellátására

Milyen információkra van szüksége a települési önkormányzatoknak? (Tanulmány készítése a településtípusonkénti önkormányzatok információs ellátottságáról.)

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKBIZOTTSÁG

A dunántúli nagy tavak (Balaton, Fertő, Velencei tó) egyéb vízi, mocsári élőhelyek, vízfolyások és élőlény csoportjaik ökológiai kutatása, természeti állapotának felmérése.

A víz-, a levegő- és a talajvédelem problémái

Előmunkálatok természeti monográfiákhoz, természettudományos életpályák feldolgozása

Természetes ökoszisztémák és elemeik védelme, rekonstrukciós lehetőségei és kilátásai a változó gazdasági struktúrában

A szelektíven gyűjtött háztartási hulladékhasznosítás lehetőségeinek vizsgálata (A szelektív gyűjtés csak az így gyűjtött hulladék újrahasznosítása esetén jelent előnyösebb megoldást a hagyományos személtelhelyezéshez képest.)

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

1993. szeptember 1-i beküldési határidővel a VEAB és az önkormányzatok által kiírt pályázatok:

FEJÉR MEGYE

Fejér megye és települései infrastruktúrális ellátottságának elemzése, összefüggésben a térségi fejlesztés kérdéseivel

Fejér megye környezeti állapota az EK országaiban elfogadott normák tükrében

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE

Az északnyugati határtérség esélyei az Európához való közeledés következtében (fejlesztés és korlátai)

Észak-Dunántúl közlekedési koncepciójának újrafogalmazása a változott gazdasági, környezetvédelmi feltételekre és követelményekre

A Hanság térségének gyógyászati célú hasznosítási lehetőségei a környezetvédelem feltételrendszerében

A Rábaköz innovációs potenciálja, megújítási képessége

Győr-Moson-Sopron megye oktatási rendszerének korszerűsítési lehetőségei, különös tekintettel az alpfokú-, középfokú-, s felsőfokú oktatási rendszerek egymáshoz történő kapcsolódására

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE

A népi gazdálkodás építményei és eszközei azEsztergom-környéki falvakban

Komárom-Esztergom megye történelmi egyházainak története

Esztergom a magyar törvényhozás tükrében

Komárom megye tanácsi apparátusának kialakítása

A földosztás története Komárom-Esztergom megyében

A tsz. szervezés első évei Komárom megyében

Az újjáépítés és a "demokratikus néphatalmi szervek" létrehozása Komárom-Esztergom megyében

A németek betelepítése Komárom-Esztergom megyében

Egyesületek Komárom-Esztergom megyében (megyei áttekintés, vagy egy- egy település egyesületeinek története)

Régi munkáskolóniák Komárom-Esztergom megyében

Komárom-Esztergom megye sajtótörténete

Komárom-Esztergom megye nyomdatörténete

Kiemelkedő pedagógusegyéniségek Komárom-Esztergom megyében ab XIX-XX. században.

Környezeti ártalmak hatása, Komárom-Esztergom megye megbetegedési struktúrája.

Egy Komárom-Esztergom megyei település iskoláinak története.

A kertépítészet története Komárom-Esztergom megyében.

ZALA MEGYE

Önkormányzatok (fenntartók) és nevelési-oktatási intézmények együttműködésének történeti előzményei és mai lehetőségei Zala megyében

Iskolafejlesztés és iskolamarketing összefüggései Zala megyében

Zalai hévízkutak balneológiai és egyéb célú hasznosíthatósága

Megvalósíthatósági tanulmány

A zalai balatonparti feltöltöttterületek (zagyterek) rendezési lehetőségei

Roncsolt területek rekultivációs lehetőségei Zala megyében.

Települési szilárd hulladékok elhelyezhetősége Zala megyében

Szippantott szennyvizek, illetve szennyvíziszapok mezőgazdasági területen való elhelyezése, a mezőgazdasági földterületek terhelhetőség vizsgálata Zala megyében

SZÉKESFEHÉRVÁR MEGYEI JOGÚ VÁROS

A nagyváros és vonzáskörzetük kapcsolatrendszere, ennek sajátosságai Székesfehérváron

VESZPRÉM MEGYEI JOGÚ VÁROS

A veszprémi külső körgyűrű kedvezőtlen hatásának vizsgálata

(A tanulmány tartalmazza a hatások kvalitatív és lehetőség szerint kvantitatív vizsgálatát, fogalmazzon meg tudományosan megalapozott védekezési eljárásokat, tegyen javaslatot a konkrét megoldásra. A megoldásnak figyelembe kell vennie a helyi adottságokat, és hatékony védelmet kell nyújtania a zajártalom és légszennyezés ellen.)

Veszprém belterületén lévő parkerdők állapotának vizsgálata, parkerdők általános állapota javításának vizsgálata

(A pályamunkának vizsgálnia kell a helyi adottságok mellett, a város optimális zöldterületigény kialakítási lehetőségét, javaslatot kell megfogalmazni a rövid-, közép- és hosszútávú fejlesztésre.)

1994. SZEPTEMBER 1-i BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐVEL

a szakbizottságok kötött témát nem határoztak meg, annak megválasztását a pályázóra bízzák.

A VEAB és az önkormányzatok által kiírt pályázatok:

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE

A Szigetköz megújítási lehetőségei

(Feladat a térség lehatárolása foglalkoztatási, ökológiai, idegenforgalmi, közlekedési szempontokból, és a lehatárolt térség megújítási koncepciójának kidolgozása.)

Az önkormányzati szövetségek szerepe Győr-Moson-Sopron megye kistérségeinek fejlesztésében

VAS MEGYE

Az Alpokalja Természeti Képe - regionális kutatási program

A Savaria Múzeum történeti herbáriumainak feldolgozása

A Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár történetének fejezetei, különös tekintettel a jogelődök 1940 és 1950 közötti működésére

VESZPRÉM MEGYE

A középszintű közigazgatás problémái, megoldási lehetőségei, különös tekintettel az aprófalvas megyékre

Veszprém megye gazdasági szerkezete alapján a munkaerő foglalkoztatás perspektívái az ezredforduló táján

Az önkormányzatok pénzügyi ellenőrzésének megvalósítása

ZALA MEGYE

Az iskola (iskolák) és az önkormányzat (önkormányzatok), az iskolák és az új társadalmi szerveződések, iskolák és egyházak viszonya, a pluralista iskola megteremtésénél lehetőségei

Ifjúsági egyesületek az iskolában

Önkormányzatok pénzügyi szabályozásának távlati elképzelései

Az önkormányzatok vagyonkezelési problémái

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Balatonkutatási Alapítvány pályázatot hirdet:

1. Egyéni kutatók és kutató-csoportok számára, akik a Balatonnal és vízgyűjtő területével kapcsolatos biológiai ismereteket kívánják gazdagítani;

2. Balatonnal kapcsolatos nemzetközi rendezvények hazai megszervezéséhez, illetve ilyen vonatkozású nemzetközi tudományos rendezvényeken való részvételhez;

3. Balatonnal kapcsolatos tudományos eredmények közzétételéhez: könyvek, monográfiák, ismeretterjesztő kiadványok, tudományos és népszerűsítő filmek, stb. készítéséhez.

A pályázatokat 1993. július 31-ig kell benyújtani két példányban a Balatonkutatási Alapítvány székhelyére (MTA Balatoni Limnológiai Kutató Intézet 8237 Tihany). A pályázatnak olyannak kell lennie, hogy abból annak tudományos értéke, haszna és költségigénye jól megítélhető legyen. A pályázatokat a Balatonkutatási Alapítvány kuratóriuma 1993. szeptemberben bírálja el és az eredményről írásban tájékoztatja a pályázót.

A Balatonkutatási Alapítvány Kuratóriuma

Tihany, 1993. március 23.

